

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Οδηγός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών

Ένας πρακτικός οδηγός για εκπαιδευτικούς τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης για την υποστήριξη του σχολείου στην πρόληψη και τη διαχείριση της σχολικής βίας με βάση το φύλο

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Ο οδηγός αυτός συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με πόρους του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020).

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Επιστημονική Επίβλεψη:

Livia Aninousau - CPE, Isabella Orfano - ActionAid Italy

Κείμενα και Μεθοδολογίες:

Livia Aninousau - CPE; Corinne Reier - ActionAid Italy

Συνεισφορές:

Πούλη Μεγαγιάννη - ActionAid Ελλάς, Δέσποινα Καρδογέρου - ActionAid Ελλάς, Δήμητρα Ντιρογιάννη - ActionAid Ελλάς, Alessandra Folcio - ActionAid Italy, Corinne Reier - ActionAid Italy, Mara Ghidorzi - Afolmet, Nele Kelchtermans - UCLL.

Επίβλεψη:

Maria Sole Piccioli - ActionAid Italy

Προσαρμογή στα Ελληνικά:

Δέσποινα Καρδογέρου - ActionAid Ελλάς, Πούλη Μεγαγιάννη - ActionAid Ελλάς, Χρυσούλα Σταματούκου - ActionAid Ελλάς

Φεβρουάριος 2021

Στοιχεία Επικοινωνίας

Ιστοσελίδα του Youth for Love: www.youthforlove.eu

Email Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της ActionAid Ελλάς: education.hellas@actionaid.org

■ ΣΥΝΟΨΗ

Το Youth for Love είναι ένα πρόγραμμα που υλοποιείται σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες: την Ελλάδα, την Ιταλία, το Βέλγιο και τη Ρουμανία. Στοχεύει στην ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες (14-18 ετών) και εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για την ευαισθητοποίηση τους σχετικά με την πρόληψη και τη διαχείριση της βίας με βάση το φύλο. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει, αφενός, να εφοδιάζει τους μαθητές με γνώσεις, δεξιότητες και πόρους για την πρόληψη και τη διαχείριση της βίας με βάση το φύλο και, αφετέρου, να διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να προλαμβάνουν, να διαχειρίζονται και να παραπέμπουν περιστατικά βίας με βάση το φύλο σε αρμόδιους φορείς. Έτσι, τα σχολεία έχουν κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια να καταστεί η ανισότητα των φύλων και η έμφυλη βία μεταξύ των εφήβων μη αποδεκτή. Αυτός ο οδηγός είναι ένα από τα κύρια εργαλεία που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου με στόχο τη βέλτιστη διάδοση των αποτελεσμάτων και τη βιωσιμότητά του. Παρέχει θεωρητικές και πρακτικές κατευθύνσεις για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην πρόληψη, τη διαχείριση και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο που σχετίζεται με το σχολείο μεταξύ εφήβων, ένα σύνθετο και δομικό φαινόμενο με πολλαπλές μορφές και σοβαρές συνέπειες. Το υλικό μπορεί να αξιοποιηθεί επίσης από οργανώσεις και φορείς για την εφαρμογή του σε πλαίσια μη τυπικής εκπαίδευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή

Σύντομη παρουσίαση του έργου Youth for Love	6
Στόχος και χρήση οδηγού	8
Σε ποιους απευθύνεται ο οδηγός	9
Τι περιλαμβάνει ο οδηγός	10
Επαιδευτικές μεθοδολογίες	12
Πριν ξεκινήσετε το ταξίδι	12
Ο οδηγός ως μέρος ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος για την έμφυλη σχολική βία	14

ΕΝΟΤΗΤΑ 1:

Εναισθητοποίηση σε θέματα έμφυλης βίας και στερεοτύπων που αφορούν τα φύλα μεταξύ των εφήβων	16
Παράρτημα 1 - Αντιστοιχισή	26
Παράρτημα 2 - Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης - Ορισμοί	28
Παράρτημα 3 - Κοινή διαδρομή;	32
Λύσεις Παραρτήματος 1	36

ΕΝΟΤΗΤΑ 2:

Αποδομώντας τις παρερμηνείες σε ζητήματα έμφυλης βίας	38
Παράρτημα 1 - Ανθρώπινα περιγράμματα	48
Παράρτημα 2 - Φύλλο εργασίας μελέτης περίπτωσης	50
Παράρτημα 3 - Μελέτες περίπτωσης	52

ΕΝΟΤΗΤΑ 3:

Ανάπτυξη πολιτικών και διαδικασιών για την αντιμετώπιση των στερεοτύπων φύλου και της έμφυλης βίας στα σχολεία	56
Παράρτημα 1 - Κάνοντας τους χώρους ασφαλείς	66
Παράρτημα 2 - Μελέτη πραγματικής περίπτωσης	68

ΕΝΟΤΗΤΑ 4:

Πρώθηση ενός πιο συμπεριληπτικού μοντέλου διοίκησης του σχολικού περιβάλλοντος, όπως η Φεμινιστική Ηγεσία	70
Παράρτημα 1 - Φεμινισμός και φεμινιστικές αρχές	80
Παράρτημα 2 - Οι 10 βασικές αρχές της φεμινιστικής ηγεσίας	86

Πρόσθετο υλικό	90
-----------------------	----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύντομη παρουσίαση του έργου Youth for Love

Το Youth for Love υλοποιείται εντός του νομικού και εννοιολογικού πλαισίου που παρέχει η **Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας** (2011), γνωστή ως **Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης**. Κι αυτό επειδή η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι το πιο ευρέως διαδεδομένο, νομικά δεσμευτικό μέσο που έχουμε στην Ευρώπη για την πρόληψη και την καταπολέμηση πολλαπλών μορφών βίας εναντίον κοριτσιών και γυναικών, επικυρωμένο από όλες τις χώρες εταίρους του έργου. Επιπλέον, καθώς αναγνωρίζει όλες αυτές τις μορφές βίας ως παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως διακρίσεις εις βάρος των κοριτσιών και των γυναικών και ως αιτίες και συνέπειες της ανισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Επίσης, επειδή απαιτεί από τα κράτη μέλη της να υιοθετήσουν προληπτικά την αναγκαία νομοθεσία και ένα σύνολο από ολοκληρωμένα μέτρα σε διάφορους τομείς για την πρόληψη της βίας, την προστασία των ατόμων που τη βίωσαν και τη δίωξη των δραστών, με στόχο και τα σχολεία. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αναγνωρίζει τον κρίσιμο ρόλο των σχολείων στην προαγωγή των αξιών της ισότητας των φύλων, του αμοιβαίου σεβασμού και της απουσίας βίας στις διαπροσωπικές σχέσεις, των μη στερεότυπων ρόλων των δύο φύλων, του δικαιώματος στην προσωπική ακεραιότητα και της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τη βία με βάση το φύλο και την ανάγκη αντιμετώπισής της, μέσω εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στην εξελισσόμενη ικανότητα των εκπαιδευομένων, στα επίσημα προγράμματα σπουδών και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης (άρθρο 14).

Πράγματι, η εκπαίδευση παίζει βασικό ρόλο στην αμφισβήτηση των αρνητικών κοινωνικών νορμών που οδηγούν στην έμφυλη βία. Οι έφηβοι έχουν πιο αδύναμους μηχανισμούς αυτοπροστασίας και είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στο να διαπράξουν ή/και να υποστούν βίαιες συμπεριφορές. Παρά το γεγονός ότι έχουν ληφθεί νομοθετικές πρωτοβουλίες σε όλα τα

κράτη μέλη της ΕΕ για την καταπολέμηση της βίας και της κακοποίησης, αυτές δεν καλύπτουν, σε μεγάλο βαθμό, τα εφηβικά χρόνια, λόγω της έλλειψης πολιτικών που στοχεύουν σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα και του γεγονότος ότι πολλές από τις δράσεις που υλοποιούνται δεν ενσωματώνουν την προοπτική του φύλου και δεν λαμβάνουν υπόψη τα πολιτιστικά πλαίσια αναφοράς.

Σε αυτό το πλαίσιο, το **Youth for Love έχει ως στόχο** να αναπτύξει, να εφαρμόσει και να αξιολογήσει ένα **ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα** σε 4 ευρωπαϊκές χώρες (Ρουμανία, Ιταλία, Βέλγιο και Ελλάδα) για να συμβάλει στην **πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο μεταξύ των εφήβων, παρέχοντας υποστήριξη και ευαισθητοποίηση τόσο στους μαθητές και τις μαθήτριες όσο και στους/στις εκπαιδευτικούς** σχετικά με την ύπαρξη, την μη αποδοχή, τις συνέπειες και τις διαδικασίες διαχείρισης που πρέπει να εφαρμόζονται σε περιπτώσεις βίας με βάση το φύλο.

Η κοινοπραξία του έργου αποτελείται από τους ακόλουθους Ευρωπαϊκούς οργανισμούς: ActionAid Italia (Ιταλία), ActionAid Ελλάς (Ελλάδα), UC Limburg (Βέλγιο), AFOL-Agenzia Metropolitana per la Formazione, l'Orientamento e il Lavoro (Ιταλία) και CPE – Fundatia Centrul Parteneriat Pentru Egalitate (Ρουμανία).

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο στο έργο:

12 σχολεία συμμετέχουν στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και μεθοδολογιών για την πρόληψη και διαχείριση περιπτώσεων βίας με βάση το φύλο

- **1.200 μαθητές και μαθήτριες** συμμετέχουν σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τα στερεότυπα των φύλων και τις διάφορες μορφές βίας με βάση το φύλο
- **180 εκπαιδευτικοί** εκπαιδεύονται και λαμβάνουν υποστήριξη για θέματα που σχετίζονται με τη βία με βάση το

φύλο και την πρόληψη της

- **2 εκατομμύρια νέοι Ευρωπαίοι και νέες Ευρωπαίες**, γίνονται αποδέκτες μιας μαζικής επικοινωνιακής εκστρατείας για τα στερεότυπα φύλου και την έμφυλη βία, μέσω του ιστότοπου www.youthforlove.eu και του διαδικτυακού παιχνιδιού "Youth For Love - the Game".

Οι κύριες δράσεις του έργου είναι:

- Η ανάπτυξη μιας **ισχυρής στρατηγικής δικτύωσης σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο**, προκειμένου να εμπλακούν τα ενδιαφερόμενα μέρη (σχολεία, ιδρύματα, άλλοι οργανισμοί) που μοιράζονται παρόμοιες προσεγγίσεις, με στόχο την ενίσχυση του αντικτύπου των δράσεων του έργου, τη διάδοση καλών πρακτικών του έργου και την από κοινού διαμόρφωση προτάσεων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας στα σχολεία.
- Η κατασκευή και εφαρμογή **ερευνητικών εργαλείων επικυρωμένων από πανεπιστημιακούς ερευνητές**, με οδηγίες για τη διεξαγωγή ομάδων εστίασης (focus groups) με μαθητές, μαθήτριες και εκπαιδευτικούς καθώς και ερωτηματολογίων. Τα εργαλεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν για την διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης και τη διάγνωση των αναγκών των σχολικών μονάδων, προκειμένου να αναπτυχθεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στο συγκεκριμένο πλαίσιο και τις ανάγκες κάθε χώρας, καθώς και για τη μέτρηση του αντίκτυπου του έργου στο τέλος της παρέμβασης.
- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός **εκπαιδευτικού προγράμματος για εφήβους και ενός οδηγού για την υλοποίησή του που μπορεί να αξιοποιηθεί σε πλαίσια τυπικής ή μη τυπικής εκπαίδευσης**. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για την αποδόμηση των στερεοτύπων των φύλων

και την πρόληψη της βίας με βάση το φύλο. Περιλαμβάνει επίσης δράσεις ομοτίμων (peer activities), προκειμένου να δημιουργήσει έναν ενεργό κύκλο γύρω από τα θέματα του έργου.

- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός **προγράμματος κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και ενός οδηγού για την υλοποίησή του**. Το πρόγραμμα στοχεύει στην αύξηση της ευαισθητοποίησής τους σχετικά με τα στερεότυπα φύλου και τη βία με βάση το φύλο, στην παροχή εργαλείων για να την αναγνωρίζουν και να την αντιμετωπίζουν και για να εργαστούν προκειμένου να καταστήσουν το σχολείο τους πιο συμπεριληπτικό και ασφαλές, αναπτύσσοντας συγκεκριμένες διαδικασίες για την έμφυλη σχολική βία, με τη συμμετοχή ολόκληρης της εκπαιδευτικής κοινότητας..
- Η ανάπτυξη ενός **διαδικτυακού παιχνιδιού**, το οποίο είναι διαθέσιμο δωρεάν στον ιστότοπο του έργου.

Όλα τα υλικά που παράγονται στο πλαίσιο του Youth for Love είναι διαθέσιμα στην ενότητα "Μάθετε περισσότερα" του ιστότοπου του έργου: www.youthforlove.eu

Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με πόρους του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020).

Διάρκεια: Ιανουάριος 2019 - Μάρτιος 2021

Στόχος και χρήση του οδηγού

Ο οδηγός παρέχει θεωρητικές και πρακτικές κατευθύνσεις για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην πρόληψη, τη διαχείριση και την καταπολέμηση της έμφυλης σχολικής βίας (school-related gender-based violence - SRGBV) μεταξύ των εφήβων, ένα σύνθετο και δομικό φαινόμενο με πολλαπλές μορφές και σοβαρές συνέπειες.

Οι έφηβοι και οι έφηβες μπορεί να βιώσουν, να διαπράξουν, ή να γίνουν μάρτυρες σε περιστατικά έμφυλης βίας. Η ομαλή συνέχιση της σχολικής ζωής μπορεί να είναι δύσκολη για μαθητές και μαθήτριες οι οποίοι/οποίες έχουν ψυχολογικά, σωματικά, διαδικτυακά ντροπιαστεί, παρενοχληθεί, εκφοβιστεί ή κακοποιηθεί. Σύμφωνα με την Unesco και το UN Women, η έμφυλη σχολική βία επηρεάζει εκατομμύρια παιδιά, οικογένειες και κοινότητες. Αυτή η βία μπορεί, επίσης, να έχει σοβαρές επιπτώσεις στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, με πολλούς

μαθητές να αποφεύγουν το σχολείο, να έχουν σχολικές επιδόσεις χαμηλότερες των δυνατοτήτων τους ή να εγκαταλείπουν εντελώς το σχολείο.

Το σχολείο μπορεί να αποτελέσει ένα προνομιακό πεδίο για την άρση των περιστατικών έμφυλης βίας¹. Θα πρέπει να ένας χώρος όπου οι έφηβες και οι έφηβοι αισθάνονται ασφαλείς, επειδή η ισότητα των φύλων προωθείται πλήρως, μέσω προγραμμάτων πρόληψης και διαδικασιών για την αναφορά, την αντιμετώπιση και την παραπομπή περιπτώσεων έμφυλης βίας, οι οποίες να είναι εύκολα προσβάσιμες, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των εφήβων και εμπιστευτικές. Τα σχολεία διαδραματίζουν, λοιπόν, κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια να καταστεί η ανισότητα των φύλων και η έμφυλη βία μεταξύ των εφήβων μη αποδεκτή, σε στρατηγική συνεργασία με άλλους φορείς.

¹ Κογκίδου, Δ. (2012). Το σχολείο ως πολιτισμικό πλαίσιο κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων και ως ένα προνομιακό πεδίο για την άρση του σεξισμού, Προφορική εισήγηση στο Συνέδριο «Εκπαίδευση για την ισότητα στα φύλα», Κύπρος, 24 - 25 Μαΐου 2012

Σε ποιους απευθύνεται ο οδηγός

Ο οδηγός αυτός απευθύνεται σε **καθηγητές και καθηγήτριες** και στο λοιπό σχολικό προσωπικό, σε **διευθυντές και διευθύντριες, συμβούλους και άλλα στελέχη της εκπαίδευσης**, που μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην υλοποίηση του οράματος για ένα συμπεριληπτικό σχολείο που προωθεί θετικά και υγιή μοντέλα συμπεριφορών και σχέσεων. Μπορεί, επίσης, να αξιοποιηθεί από **οργανώσεις και φορείς** για την εφαρμογή του σε πλαίσια μη τυπικής εκπαίδευσης.

Προκειμένου να προληφθεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της έμφυλης βίας μεταξύ των εφήβων και να διασφαλιστεί η πρόσβασή τους σε μέτρα προστασίας, στα σχολεία πρέπει να πληρούνται τουλάχιστον τα ακόλουθα βασικά κριτήρια:

- Να υπάρχει η απαραίτητη **ευαισθητοποίηση, γνώση και εξειδικευμένη τεχνογνωσία** για την αναγνώριση καταστάσεων και περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας.
- Να έχουν τη **δύναμη να ενεργούν** σε περιπτώσεις έμφυλης σχολικής βίας, προς το συμφέρον όλων των εμπλεκόμενων μερών.
- Να υπάρχουν σαφείς **διαδικασίες** και **εργαλεία** για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης σχολικής βίας.

Για να είναι αποτελεσματική η πρόληψη και για να είναι έγκαιρη η παρέμβαση, οι εκπαιδευτικοί, η διεύθυνση και το λοιπό το προσωπικό του σχολείου πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει και η υποστήριξη και η ενεργός εμπλοκή της διεύθυνσης του σχολείου ειδάλλως οποιαδήποτε εκπαιδευτικά προγράμματα, πολιτικές και διαδικασίες διατρέχουν τον κίνδυνο να μην αποδειχθούν αποτελεσματικά.

Τα σχολεία καθώς και οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης καλούνται να αξιοποιήσουν τον

παρόντα οδηγό είτε ολόκληρο, είτε μερικώς, επιλέγοντας από αυτόν τις δραστηριότητες και τα εργαλεία που είναι πιο χρήσιμα στο δικό τους πλαίσιο. Η επιμόρφωση του Youth for Love μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία πιο υγιών και ασφαλών χώρων για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες, οι οποίοι/οποίες μπορούν να επωφεληθούν από αυτό μακροπρόθεσμα, τόσο στο σχολείο, όσο και στη ζωή τους. Μέσω της επιμόρφωσης αυτής, οι καθηγητές και οι καθηγήτριες και το σχολικό προσωπικό μπορούν να αυξήσουν την αυτοπεποίθησή τους και την ικανότητά τους να ενεργούν όταν καλούνται να διαχειριστούν περιπτώσεις έμφυλης σχολικής βίας, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται ένα υψηλό επίπεδο υποστήριξης και ομαδική εργασία.

Ο οδηγός αυτός ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευτικούς να διερευνήσουν περαιτέρω τα θέματα που διαπραγματεύεται, αξιοποιώντας τις πηγές και το πρόσθετο υλικό που προτείνεται σε κάθε ενότητα. Προτείνει, επίσης, την προσέγγιση του σχολείου ως συνόλου (whole-school approach), η οποία ενισχύει τον ρόλο της κοινότητας στην υποστήριξη ενός κοινού, ολοκληρωμένου και συνεπούς μηνύματος για την πρόληψη της έμφυλης βίας. Έτσι, μπορούν να αναπτυχθούν συνεργασίες με δημόσιους φορείς και μη κερδοσκοπικούς φορείς, που ασχολούνται με την πρόληψη της έμφυλης βίας και την υποστήριξη και προστασία όσων έχουν βιώσει έμφυλη βία. Αυτού του είδους οι συνεργασίες, που έχουν ως βάση τους την κοινότητα, μπορούν να ωφελήσουν όλα τα μέρη (τα σχολεία, τους μαθητές και τις μαθήτριες, τις οικογένειες, τους μη κερδοσκοπικούς φορείς, τους δημόσιους φορείς κλπ), και να συμβάλλουν στην ανταλλαγή και την ανάπτυξη νέων γνώσεων και τεχνογνωσίας, έχοντας έτσι μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα στη ζωή των εφήβων, που σύντομα θα είναι ενήλικες.

Τι περιλαμβάνει ο οδηγός

Η επιμόρφωση φιλοδοξεί να εφοδιάσει τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες με:

- **Κατανόηση των βασικών εννοιών** που χρησιμοποιούνται στο Youth for Love για την έμφυλη βία και σχετιζόμενα με αυτή φαινόμενα εντός και εκτός σχολείων.
- **Κατανόηση των βαθύτερων αιτιών** της έμφυλης βίας, οι οποίες θα πρέπει να αναζητηθούν σε διαρθρωτικά ζητήματα, κοινωνικούς κανόνες, βαθιά ριζωμένες πεποιθήσεις, συμπεριφορές και καθημερινές πρακτικές, που διαμορφώνουν ταυτότητες φύλου, προσωπικές εμπειρίες και ανισότητες.
- **Δεξιότητες** για την **αξιολόγηση** και την **κατάλληλη αντιμετώπιση περιπτώσεων έμφυλης βίας** που αφορούν τους εφήβους.
- **Τεχνογνωσία** για τη δημιουργία και διαχείριση **αποτελεσματικών συστημάτων πρόληψης και παρέμβασης** στα σχολεία.

Ο οδηγός αποτελείται από **τέσσερις ενότητες**, οι οποίες περιλαμβάνουν:

- Μαθησιακούς στόχους
- Μαλακές/Οριζόντιες δεξιότητες που καλλιεργούνται
- Απαιτούμενα υλικά
- Προτεινόμενη προετοιμασία
- Περιγραφή των δραστηριοτήτων
- Πηγές και πρόσθετο υλικό
- Μεθοδολογική προσέγγιση
- Παραρτήματα

Δομή ενοτήτων

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ευαισθητοποίηση σε θέματα έμφυλης βίας και στερεοτύπων που αφορούν τα φύλα μεταξύ των εφήβων

Στόχος της ενότητας είναι η εξοικείωση με την ομάδα των εκπαιδευόμενων και πιο συγκεκριμένα με τις ανάγκες, τις προσδοκίες, τις ανησυχίες και τις δεξιότητές τους να αναγνωρίζουν, να λαμβάνουν και να αντιμετωπίζουν περιπτώσεις έμφυλης σχολικής βίας. Η ενότητα αυτή είναι πολύ σημαντική, καθώς σε αυτή ορίζονται οι αρχές/κανόνες και τα όρια της ομάδας και δημιουργείται μια ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης, η οποία συμβάλλει στην ανάπτυξη της ομαδικότητας και της συνεργατικότητας. Στην ενότητα ορίζεται, επίσης, ένα κοινό θεωρητικό πλαίσιο αναφοράς και σχετιζόμενη με την έμφυλη βία ορολογία. Στοχεύει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών για την έμφυλη βία και τα στερεότυπα φύλου, τις μορφές που αυτά μπορούν να πάρουν, το πως αυτά μπορεί να διακρίνονται στη σχολική ζωή και το πως μπορεί να επηρεάζουν τους μαθητές και τις μαθήτριες. Μέσω διαδραστικών δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες θα διερευνήσουν, επίσης, πώς η πρόσβαση στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα επηρεάζεται από τη δυναμική της εξουσίας και των προνομίων και τις κοινωνικά κατασκευασμένες ιεραρχίες. Αυτό θα συμβάλει στον προβληματισμό σχετικά με ένα ευρύ φάσμα συχνά αόρατων εμποδίων που μπορεί να αντιμετωπίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ως αποτέλεσμα των προσωπικών τους ταυτοτήτων και ιστοριών ζωής, τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν ιδιαίτερα, μεταξύ άλλων, την πρόσβαση τους στην εκπαίδευση, το επίπεδο της σχολικής τους απόδοσης και την ευαλωτότητά τους στην έμφυλη βία.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Αποδομώντας τις παρερμηνείες σε ζητήματα έμφυλης βίας

Στόχος της ενότητας είναι να ευαισθητοποιήσει για τις κύριες παρανοήσεις που επηρεάζουν την πλήρη και ορθή κατανόηση του φαινομένου της έμφυλης βίας και για το πώς αυτές μπορούν να επηρεάσουν την αναφορά, την αξιοπιστία και την ποιότητα των παρεμβάσεων στα σχολεία. Στο πρώτο μέρος της ενότητας διερευνώνται οι πιο συχνές ατομικές παρανοήσεις, ενώ το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στον τρόπο με τον οποίο αυτές ενδέχεται να περιορίσουν τις δυνατότητες πρόληψης και αντιμετώπισης περιπτώσεων έμφυλης βίας. Η ενότητα στοχεύει, επίσης, στην ανάπτυξη της ικανότητας των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών να αναλαμβάνουν κατάλληλη δράση για τη διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες θα προβληματιστούν σχετικά με την έμφυλη βία ως ένα παγκοσμίως διαδεδομένο φαινόμενο, που χαρακτηρίζεται από ισχυρές παρανοήσεις, οι οποίες καθιστούν την πρόληψη του και την επιτυχή παρέμβαση σε αυτό, πολύπλοκες για να επιτευχθούν. Οι παρανοήσεις έχουν δραματικές συνέπειες. Καθιστούν δύσκολο σε όσους και όσες έχουν βιώσει έμφυλη βία να αναζητήσουν δικαιοσύνη και να λάβουν υποστήριξη για να τερματίσουν την καταχρηστική κατάσταση. Αποδυναμώνουν, επίσης, την αίσθηση ευθύνης των σχετικών φορέων που θα πρέπει να ενεργούν σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, αλλά, αντίθετα, συχνά αποτυγχάνουν ή δεν ανταποκρίνονται κατάλληλα. Αποδυναμώνουν, επίσης, το αίσθημα ευθύνης εκείνων που θα πρέπει να ενεργούν σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, αλλά, συχνά αποτυγχάνουν ή δεν ανταποκρίνονται επαρκώς.

Οι τρεις πρώτες ενότητες πρέπει να θεωρηθούν ως αναπόσπαστο μέρος μιας βασικής εκπαίδευσης για την έμφυλη σχολική βία. Επιπρόσθετα, οι εταίροι Youth for Love προτείνουν και μια τέταρτη ενότητα, σχετικά με τη φεμινιστική ηγεσία που προωθεί η ActionAid. Η ενότητα αυτή αποτελεί μια εισαγωγή στο θέμα τη φεμινιστικής ηγεσίας με στόχο να ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να μοιράζονται φεμινιστικές και χωρίς αποκλεισμούς αξίες στην καθημερινή τους ζωή στο σχολείο, ειδικά κατά τη διάρκεια μαθημάτων ή των συναντήσεων του συλλόγου διδασκόντων του σχολείου.

Οι ενότητες μπορούν να προσαρμοστούν σε διαφορετικά πλαίσια τυπικής ή μη τυπικής εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν εύκολα να προσαρμόσουν τις δραστηριότητες και τα εργαλεία που περιλαμβάνει ο οδηγός για να καλύψουν τις ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών τους και να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα σχολεία τους για να δημιουργήσουν ένα κλίμα ασφάλειας, χωρίς αποκλεισμούς.

Ωστόσο, αυτές οι αρχές πρέπει πάντα να ενσωματώνονται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα:

- **Η ισότητα των φύλων πρέπει να είναι μια οριζόντια αρχή** που να διατρέχει όλο το περιεχόμενό τους.
- **Τα στερεότυπα φύλου πρέπει να αποφεύγονται** σε όλα τα εκπαιδευτικά υλικά.
- **Οι πολιτικές και οι διαδικασίες** δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε ως τυπικότητες ούτε ως έγγραφα αναφοράς που ακολουθούνται κατά το δοκούν.
- Το περιεχόμενο πρέπει να **επικοινωνείται με τον κατάλληλο τρόπο.**
- Πρέπει να **συγκροτηθούν ομάδες εκπαιδευτικών** και λοιπού προσωπικού του σχολείου και να εργαστούν προς **το συμφέρον όλων των μαθητών και των μαθητριών.**

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Ανάπτυξη πολιτικών και διαδικασιών για την αντιμετώπιση στερεοτύπων φύλου και έμφυλης βίας στα σχολεία

Η ενότητα παρέχει στους/στις εκπαιδευτικούς και στο λοιπό προσωπικό του σχολείου τις δεξιότητες για το σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών, σε συνεργασία με τους μαθητές και τις μαθήτριες, ώστε να διασφαλιστεί η ύπαρξη ενός σχολικού περιβάλλοντος χωρίς έμφυλη βία. Για να γίνει αυτό, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες θα αξιολογήσουν και, εάν είναι απαραίτητο, θα βελτιώσουν τις υπάρχουσες πολιτικές και διαδικασίες για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης σχολικής βίας και των στερεοτύπων φύλου στα σχολεία τους. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει πλαίσιο κατά της έμφυλης σχολικής βίας, θα αναπτύξουν μια πρόταση που θα συζητηθεί τελικά με τη διοίκηση του σχολείου. Οι δραστηριότητες της ενότητας θα συμβάλουν στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών και του λοιπού σχολικού προσωπικού, οδηγώντας στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς έμφυλη σχολική βία και σε έγκαιρες και αποτελεσματικές παρεμβάσεις σε περιπτώσεις έμφυλης σχολικής βίας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Προώθηση ενός πιο συμπεριληπτικού μοντέλου διοίκησης του σχολικού περιβάλλοντος, όπως η Φεμινιστική Ηγεσία

Ο στόχος της ενότητας είναι να γνωρίσουν οι εκπαιδευτικοί τις φεμινιστικές αρχές ως θετική και συμπεριληπτική χρήση της ατομικής ή ομαδικής ισχύος για τη δημιουργία ενός πλαισίου με σεβασμό και χωρίς αποκλεισμούς για όλους και όλες, το οποίο να ξεκινά από την τάξη για να επεκταθεί μετά σε ολόκληρο το σχολείο. Στόχος της ενότητας είναι η εμπάθυνση στο πλαίσιο και τις έννοιες των φεμινιστικών αξιών και της φεμινιστικής ηγεσίας, ξεπερνώντας την ιδέα ότι ο φεμινισμός είναι μόνο μια ιδεολογία και σκεπτόμενοι το πώς μπορούν να εφαρμοστούν αυτές τις αρχές στο σχολείο και μέσα στην τάξη, προκειμένου να ενθαρρυνθούν πρώτα οι εκπαιδευτικοί και στη συνέχεια και οι μαθητές/μαθήτριες να γίνουν μετασχηματιστικοί φεμινιστές ηγέτες, ηγέτες, δηλαδή, που επιτρέπουν σε άλλους να ηγηθούν, χτίζοντας ισχύ μαζί με τους άλλους και όχι πάνω τους. Οι δραστηριότητες στην Ενότητα 4 συμβάλλουν στον προβληματισμό τόσο για την ατομική συμπεριφορά όσο και για τη δυναμική της ομάδας, μεταξύ των εκπαιδευτικών ή μεταξύ των μαθητών/μαθητριών, προκειμένου να ενισχυθεί η συνεργασία και να προκύψουν νέοι τρόποι για την προώθηση των 10 φεμινιστικών αρχών: της αυτογνωσίας, της αυτο-μέριμνας, της αποδόμησης των στερεοτύπων, της συμπερίληψης, του να μοιραζόμαστε την ισχύ, της υπεύθυνης χρήσης ισχύος, της λογοδοσίας/ της συνεργασίας, της ανατροφοδότησης με σεβασμό, του θάρρους, της μηδενικής ανοχής.

Εκπαιδευτικές μεθοδολογίες

Ο οδηγός έχει αναπτυχθεί στη βάση μιας ολιστικής προσέγγισης, η οποία αντιμετωπίζει το **σχολείο ως σύνολο (whole school approach)**, και λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες των μαθητών και μαθητριών, των εκπαιδευτικών και της ευρύτερης σχολικής κοινότητας, όχι μόνο εντός του προγράμματος σπουδών, αλλά και σε ολόκληρο το σχολικό και το μαθησιακό περιβάλλον. Αυτό συνεπάγεται συλλογική και συνεργατική δράση, «μέσα σε» και «από μια» σχολική κοινότητα για τη βελτίωση της μάθησης, της

συμπεριφοράς και της ευημερίας των μαθητών και των μαθητριών και των συνθηκών που τις υποστηρίζουν. Μια τέτοια προσέγγιση αναγνωρίζει ότι όλες οι πτυχές της σχολικής κοινότητας μπορούν να επηρεάσουν θετικά την υγεία, την ασφάλεια και την ευημερία των μαθητών και των μαθητριών, και επομένως και την ολιστική εκπαιδευτική τους ανάπτυξη.

Ο οδηγός συνδυάζει ένα ευρύ φάσμα διαδραστικών και συνεργ-

Πριν ξεκινήσετε το ταξίδι...

Ηθικά ζητήματα

Η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας σε ένα σχολικό περιβάλλον σημαίνει ότι αναγνωρίζουμε πως οι πραγματικότητες και οι ταυτότητες των μελών της σχολικής κοινότητας (μαθητών, μαθητριών, εκπαιδευτικών, διεύθυνσης, προσωπικό σχολείου, συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων) είναι περίπλοκες και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Όλες λοιπόν οι ιδιαιτερότητες και ανάγκες των εμπλεκόμενων μερών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση μια παρέμβασης εντός σχολείου.

Όταν χρησιμοποιείτε τον οδηγό αυτό θυμηθείτε τα ακόλουθα:

- **Στερεότυπα.** Πά να είναι αποτελεσματική η πρόληψη και η διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίζουν το φύλο ως σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία και να το αντιμετωπίζουν ανάλογα. Δεν μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματική πρόληψη και επιτυχής διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, εάν η εκπαιδευτική διαδικασία παραμένει επηρεασμένη από στερεότυπα και προκαταλήψεις φύλου.
- **Εμπιστευτικότητα.** Να θυμάστε ότι κατά τη διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, ασχολούμαστε με προσωπικά και πολύ ευαίσθητα θέματα, τα οποία επηρεάζουν βαθιά τη ζωή των εφήβων, με τρόπους που ίσως να μην μπορούμε ούτε να τους φανταστούμε. Όταν χρησιμοποιείτε πραγματικά παραδείγματα κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης, μην δίνετε πληροφορίες που θα μπορούσαν να αποκαλύψουν την ταυτότητα των εμπλεκόμενων και να μην μοιράζεστε ευαίσθητες πληροφορίες που μαθαίνετε κατά τη διάρκεια της έξω από την αίθουσα εκπαίδευσης. Οι ίδιες αρχές ισχύουν κατά τη διερεύνηση και τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με υποθέσεις έμφυλης σχολικής βίας στο σχολείο σας.
- **Αλληλοσεβασμός.** Η έμφυλη βία είναι και δημόσιο και ιδιωτικό θέμα. Κάθε εκπαιδευτικός έχει τις δικές του/της αντιλήψεις και εμπειρίες που σχετίζονται με τη βία. Θα πρέπει κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης να δημιουργηθεί ένας ασφαλής χώρος, ώστε να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να κάνουν ερωτήσεις, να διορθώσουν τις λανθασμένες αντιλήψεις τους και να κατανοήσουν πλήρως το περίπλοκο και πολύπλευρο φαινόμενο της έμφυλης σχολικής βίας. Έτσι θα υποστηριχθεί και η ικανότητά τους να ενεργούν σε περιπτώσεις έμφυλης βίας μέσα και γύρω από το σχολείο προς όφελος όλων των μαθητών και μαθητριών. Αντίθετα, εάν η επιμόρφωση εκληφθεί ως τιμωρητική παρέμβαση το αποτέλεσμα αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί.
- **Προώθηση τη συνεργασίας.** Συχνά οι εκπαιδευτικοί αισθάνονται μόνοι και μόνες όταν αντιμετωπίζουν μια περίπτωση έμφυλης βίας. Βεβαιωθείτε ότι η επιμόρφωση υποστηρίζει, επίσης, τη δημιουργία ενός συστήματος υποστήριξης, το οποίο να είναι λειτουργικό και επωφελές για όλα τα άτομα που είναι υπεύθυνα για την παροχή υποστήριξης στους μαθητές και τις μαθήτριες και για την πρόληψη και τη διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας.

γατικών μεθοδολογιών και εργαλείων, που περιλαμβάνουν: συζήτηση στην ολομέλεια ή σε μικρότερες ομάδες, ιδεοκαταιγισμό, μελέτες περίπτωσης, αναστοχασμό και ανασκόπηση, παιχνίδια ενεργοποίησης (icebreakers), ενεργητικό διάλογο, παρουσιάσεις, παιχνίδια ρόλων και βιωματικές ασκήσεις.

Αυτά δεν αποσκοπούν μόνο στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και της γνώσης των εκπαιδευτικών, αλλά και στην ανάπτυξη μαλακών δεξιοτήτων που είναι ζωτικής σημασίας για την

αντιμέτωπιση πιθανών περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, όπως διαπροσωπικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, επίλυση συγκρούσεων, λήψη ομαδικών αποφάσεων, ηγεσία, ομαδική εργασία, ανάλυση προβλημάτων, κριτική σκέψη.

Αναφορές σε συγκεκριμένη μεθοδολογία παρέχονται στην «Μεθοδολογική προσέγγιση» σε κάθε ενότητα.

Ο οδηγός ως μέρος ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος για την έμφυλη σχολική βία

Οι εταίροι του Youth for Love δημιούργησαν αυτόν τον οδηγό ως μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος για την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και τη διαχείριση της σχολικής βίας που σχετίζεται με το φύλο. Ο οδηγός επικοινωνεί και με άλλα εργαλεία και εκπαιδευτικά υλικά που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος τη διάγνωση των αναγκών της σχολικής μονάδας, την παρακολούθηση του αντίκτυπου και αξιολόγηση του προγράμματος και των Οδηγών Εκπαιδευτικών Εργαστηρίων με Εφήβους, κάποια από τα οποία αξιοποιούνται για την υλοποίηση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων.

Επομένως, καλούμε τους εκπαιδευτικούς, τους φορείς και όλους τους ενδιαφερόμενους να συμβουλευτούν και να χρησιμοποιήσουν τα ακόλουθα υλικά και εργαλεία πριν ξεκινήσουν μια ολιστική παρέμβαση σε ένα σχολείο ή σε άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Τα υλικά αυτά είναι διαθέσιμα στον ιστότοπο του έργου www.youthforlove.eu στα ελληνικά, αγγλικά, φλαμανδικά, ιταλικά και ρουμανικά ή κατόπιν αιτήματος στους εταίρους του έργου.

Διάγνωση Αναγκών Σχολικής Μονάδας

Οι κατευθύνσεις για τη διάγνωση αναγκών σχολικής μονάδας περιέχουν όλα τα στοιχεία για να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτικούς για να **συλλέξουν, να οργανώσουν και να αναλύσουν σημαντικά δεδομένα και πληροφορίες πριν ξεκινήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την έμφυλη σχολική βία και για να προσαρμόσουν την παρέμβαση στις ανάγκες του συγκεκριμένου σχολικού πλαισίου**. Με τη διεξαγωγή ομάδων εστίασης (focus groups) θα μπορέσουν να συλλέξουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις αντιλήψεις των μαθητών/ μαθητριών και των εκπαιδευτικών σχετικά με τη θηλυκότητα / αρρενωπότητα, τους ρόλους των φύλων, τη σεξουαλικότητα, τη βία των φύλων, τον εκφοβισμό στο διαδίκτυο και την παρενόχληση, επίσημες και άτυπες διαδικασίες που έχουν ήδη εφαρμοστεί στο σχολείο σε περιπτώσεις βίας λόγω φύλου, το επίπεδο ευαισθητοποίησης σχετικά με το θέμα, συμπεριλαμβανομένης της καρτογράφησης προηγούμενων πρωτοβουλιών που εφαρμόστηκαν στο σχολικό περιβάλλον. Στην Ενότητα 1 του παρόντος οδηγού, υπάρχει μια αναφορά σε δεδομένα και πληροφορίες. Αναφερόμαστε εδώ

σε αυτά ακριβώς τα δεδομένα που μπορούν να προκύψουν από τη διάγνωση αναγκών της σχολικής μονάδας.

Οι κατευθύνσεις για την πραγματοποίηση της διάγνωσης αναγκών της σχολικής μονάδας είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του έργου στα ελληνικά, αγγλικά, φλαμανδικά, ιταλικά, και ρουμανικά.

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση

Προτείνεται πάντα να προβλέπεται μια **διαδικασία αξιολόγησης για τις εκπαιδεύσεις και τις δράσεις, ώστε να μπορεί κανείς να αναλύσει σε ποια σημεία επιτεύχθηκαν οι στόχοι και σε ποια όχι, προκειμένου να βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της παρέμβασης**. Στην ενότητα 3 αυτού του οδηγού, οι συνεργάτες παρέχουν μια πρόταση για μια συγκεκριμένη συμμετοχική συνεδρία για να συζητηθούν απευθείας με τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες: η επίτευξη των μαθησιακών στόχων, η ποιότητα της εκπαίδευσης, η ποιότητα των μεθοδολογιών, η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα ή βελτίωση.

Εκτός από αυτήν τη δραστηριότητα, οι εταίροι ανέπτυξαν δύο ακόμη εργαλεία ως μέρος των κατευθυντήριων γραμμών παρακολούθησης και αξιολόγησης του έργου:

1. Ένα **αρχικό** και ένα **τελικό ερωτηματολόγιο** για τους/ τις εκπαιδευτικούς, για τη μέτρηση του αντίκτυπου στις γνώσεις, στάσεις, πρακτικές και συμπεριφορές που σχετίζονται με τη έμφυλη βία και με άλλες μορφές βίας. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιεί κυρίως ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως κλίμακες τύπου likert και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Ένα αντίστοιχο ερωτηματολόγιο έχει αναπτυχθεί και για τους μαθητές/ τις μαθήτριες.
2. Μία **έκθεση δραστηριοτήτων για τον εμπυχωτή/ την εμπυχωτρία**, ώστε να παρακολουθεί και να αξιολογεί την πρόοδο που έχει επιτύχει η ομάδα, ως προς τη γνώση του θέματος, τη δυναμική της ομάδας, τη στάση των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών απέναντι στην εκπαίδευση και τη βελτίωση των μαλακών τους δεξιοτήτων.
3. Ένα **αρχικό** και ένα **τελικό ερωτηματολόγιο** για τους μαθητές και τις μαθήτριες για να αξιολογήσουν την

απόκτηση μαλακών δεξιοτήτων.

Και τα τρία εργαλεία είναι διαθέσιμα στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά κατόπιν αιτήματος στους εταίρους του Youth for Love.

Οδηγός Εκπαιδευτικών Εργαστηρίων Με Εφήβους

Ο οδηγός εκπαιδευτικών εργαστηρίων με εφήβους είναι το εργαλείο που αναπτύχθηκε στο Youth for Love, προκειμένου να **παρέχει υποστήριξη στους μαθητές και τις μαθήτριες για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας** μεταξύ των εφήβων. Περιλαμβάνει 10 εργαστήρια, το καθένα με συγκεκριμένο περιεχόμενο, μεθοδολογίες και μαθησιακούς στόχους, το οποία έχουν οργανωθεί σε 3 ενότητες. Η πρώτη ενότητα επικεντρώνεται στην αύξηση της ευαισθητοποίησης των μαθητών και των μαθητριών σχετικά με τα στερεότυπα του φύλου και τον τρόπο με τον οποίο αυτά μπορούν να τους/τις επηρεάσουν και στην αποδόμηση αυτών. Η δεύτερη ενότητα παρέχει εφόδια για την κατανόηση, την αναγνώριση και τη διαχείριση διαφορετικών μορφών βίας, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας και του διαδικτυακού εκφοβισμού. Η τρίτη ενότητα επικεντρώνεται στην υποστήριξη των μαθητών/μαθητριών για τον εντοπισμό ασφαλών και μη ασφαλών χώρων στο σχολείο και το περιβάλλον τους και στο να μάθουν που μπορούν να αναζητήσουν υποστήριξη εντός ή εκτός του σχολείου τους. Τέλος, ο οδηγός παρέχει επιπλέον υλικό και για αξιοποίηση στην τάξη και για προσωπική ανάπτυξη του/της εκπαιδευτικού.

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στον ιστότοπο του έργου στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά. Εκτυπωμένα αντίτυπα του οδηγού είναι επίσης διαθέσιμα δωρεάν κατόπιν αιτήματος στους εταίρους.

Οδηγός Μαθητικών Δράσεων

Ο Οδηγός Μαθητικών Δράσεων είναι το εργαλείο που αναπτύχθηκε στο Youth for Love, προκειμένου να **υποστηρίξει τους μαθητές και τις μαθήτριες να διεξάγουν δράσεις ευαισθητοποίησης, εκστρατείας ή συνηγορίας με τους συνομηλίκους τους στο σχολείο, για τη διάδοση μηνυμάτων και περιεχομένων που σχετίζονται με την**

πρόληψη και τη διαχείριση της έμφυλης σχολικής βίας. Ο οδηγός έχει σχεδιαστεί για να παρέχει στους μαθητές και τις μαθήτριες πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές για την οργάνωση μιας δράσης τους, για τη διαχείριση της ομάδας συνομηλίκων, για την αυτοαξιολόγηση της διαδικασίας και των μαλακών δεξιοτήτων που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στον ιστότοπο του έργου, στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά. Εκτυπωμένα αντίτυπα του οδηγού είναι επίσης διαθέσιμα δωρεάν κατόπιν αιτήματος στους εταίρους.

Επικοινωνία

Ένα διαδικτυακό παιχνίδι σοβαρού σκοπού (serious game) είναι το κύριο εργαλείο επικοινωνίας που αναπτύχθηκε στο Youth for Love, προκειμένου να προσεγγίσει τους νέους και τις νέες στην Ευρώπη, μέσω μιας ενημερωτικής εκστρατείας. Στο "Youth For Love - the Game", οι νέοι και οι νέες έχουν την ευκαιρία να μπουν στα «παπούτσια» των συνομηλίκων τους και να καθορίσουν μέσα από τις επιλογές τους τις ιστορίες 8 διαφορετικών χαρακτήρων, οι οποίες σχετίζονται με την έμφυλη βία, τον εκφοβισμό (bullying) και τη βία γενικότερα. Οι παίκτες/παίκτριες συνειδητοποιούν τη σημασία της λήψης της σωστής απόφασης τη σωστή στιγμή και αποκτούν, επίσης, καλύτερη εικόνα για τη στάση που μπορούν να κρατήσουν, ώστε να συμβάλλουν ενεργά στην πρόληψη του εκφοβισμού και να προωθήσουν τον σεβασμό προς τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων.

Το διαδικτυακό παιχνίδι είναι διαθέσιμο στον ιστότοπο του έργου, στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά. Προτείνουμε τη χρήση του από κινητή συσκευή.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ευαισθητοποίηση
σε θέματα
έμφυλης βίας
και στερεοτύπων
που αφορούν τα
φύλα μεταξύ των
εφήβων

Μαθησιακοί Στόχοι

- Να ευαισθητοποιηθούν γύρω από τα στερεότυπα που αφορούν τα φύλα και στις διαφορετικές μορφές της έμφυλης βίας, που μπορούν να λάβουν χώρα στο σχολείο
- Να ενισχυθεί η ικανότητα των εκπαιδευτικών να αναγνωρίζουν ζητήματα στερεοτύπων αναφορικά με τα φύλα καθώς και έμφυλης σχολικής βίας και πώς αυτά τα ζητήματα προωθούν την ανισότητα μέσα στο σχολείο
- Να συγκεντρωθούν οι ανάγκες των εκπαιδευτικών πάνω στα ζητήματα αυτά

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Εργασία σε ομάδες,
κριτική σκέψη,
ενσυναίσθηση,
επικοινωνία

Υλικά εργαστηρίου

Παράρτημα 1:

Αντιστοίχιση

Παράρτημα 2:

Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης - Ορισμοί

Παράρτημα 3:

Κοινή διαδρομή;

Παρουσίαση PowerPoint του προγράμματος και των στόχων του (προαιρετικά)

Παρουσίαση PowerPoint με στοιχεία για την έμφυλη βία (προαιρετικά)

Προβολικό

Μαρκαδόροι, στυλό, μολύβια

Η/Υ

Ηχεία

Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων

Κουτί Ερωτήσεων/ Προτάσεων

Κολλητική ταινία

Χαρτιά του μέτρου

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Εκτυπώστε τα παράρτημα 1 και 2 τόσες φορές όσες και ο αριθμός των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών και το παράρτημα 3 μία φορά. Διαμορφώστε την αίθουσα: θρανία/τραπέζια στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Γράψτε σε 6 διαφορετικά χαρτιά του μέτρου τους όρους: βιολογικό φύλο, κοινωνικό φύλο, έμφυλα στερεότυπα, σεξουαλική παρενόχληση, έμφυλη βία, διαδικτυακή παρενόχληση. Διαβάστε, τέλος, πάρα πολύ καλά τους κανόνες που θα πρέπει να διέπουν και τα 3 εργαστήρια (σελ. 12 του υλικού), ώστε, αν χρειαστεί, να τους αναφέρετε όταν η ομάδα θα συμφωνεί τους κανόνες της.

1. Γνωριμία

Καλωσορίστε την ομάδα και συστηθείτε, λέγοντας το όνομά σας και την ιδιότητά σας.

Εξηγήστε ότι το εργαστήριο αφορά το πρόγραμμα Youth for Love. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να πουν την πρώτη λέξη, που τους έρχεται στο μυαλό σε σχέση με το πρόγραμμα (Youth for Love) και καταγράψτε τις ιδέες τους με την μορφή του καταιγισμού ιδεών στο πίνακα ή σε χαρτί του μέτρου.

Παρουσιάστε συνοπτικά το πρόγραμμα και τους στόχους του με την χρήση PowerPoint καθώς και τους στόχους της σημερινής συνάντησης.

Δώστε χρόνο για τυχόν ερωτήσεις από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες να πουν και εκείνοι τα ονόματά τους και να μοιραστούν με την υπόλοιπη ομάδα την εκπαιδευτική τους ιδιότητα καθώς και τα χρόνια προϋπηρεσίας τους.

2. Προσδοκίες

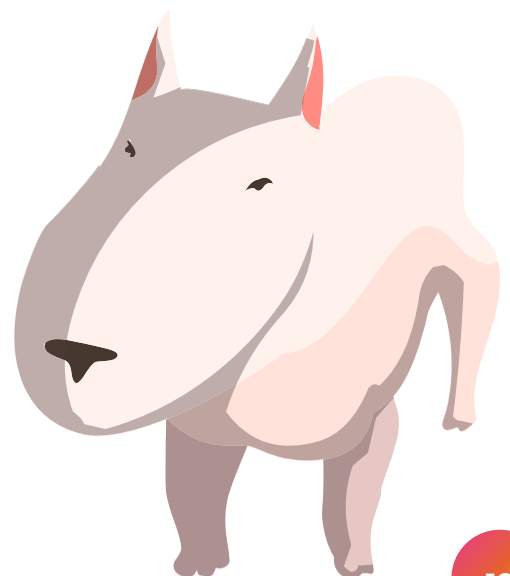

Μοιράστε ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι σημειώσεων σε κάθε άτομο και ζητήστε να γράψει τουλάχιστον μία προσδοκία του από αυτή τη σειρά εργαστηρίων.

Παράλληλα, εξηγήστε τους ότι οι προσδοκίες θα βοηθήσουν να συγκεντρωθούν πιθανά κάποιες κοινές εκπαιδευτικές ανάγκες και θα βοηθήσουν εσάς προσωπικά να προσαρμόσετε, στο μέτρο του δυνατού, τα τρία εργαστήρια στις ανάγκες – προσδοκίες της ομάδας.

Συγκεντρώστε τις προσδοκίες, κολλώντας τις σε ένα χαρτί του μέτρου, αναρτήστε το χαρτί σε εμφανές σημείο (πχ. σ' ένα τοίχο) και δώστε λίγο χρόνο στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες (αλλά και στον εαυτό σας) για να τις διαβάσουν. Οι προσδοκίες καλό θα ήταν να παραμείνουν αναρτημένες και στα τρία εργαστήρια.

Επισημάνετε, τέλος, ότι θα επανέλθετε στις προσδοκίες στο τέλος των τριών εργαστηρίων, προκειμένου να αξιολογηθούν ποιες από αυτές εκπληρώθηκαν και σε ποιο βαθμό.

3. Κανόνες της ομάδας

Παροτρύνετε τους συμμετέχοντες να ονοματίσουν τουλάχιστον ένα κανόνα/μία αξία, που κρίνουν απαραίτητο ότι πρέπει να διέπει την ομάδα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η αρμονική λειτουργία της και το εργαστήριο να επιτύχει τους στόχους του.

Καταγράψτε σε χαρτί του μέτρου τους κανόνες καθώς οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες θα τεκμηριώνουν την άποψή τους. Κρατήστε το χαρτί αναρτημένο στον τοίχο μέχρι την ολοκλήρωση και των 3 εργαστηρίων.

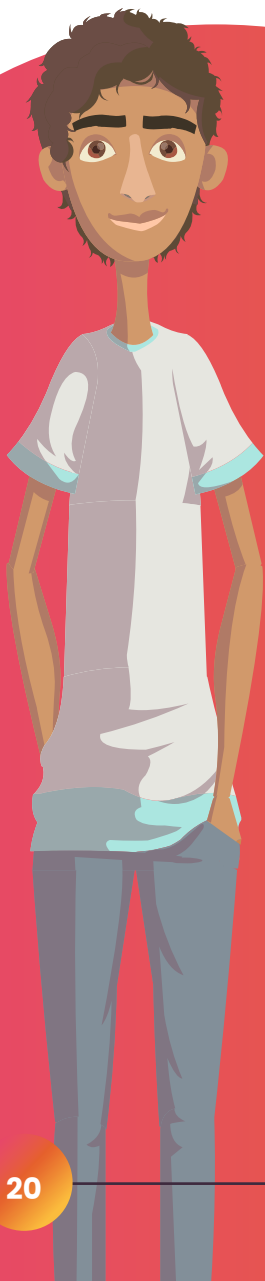
Τονίστε, σε περίπτωση που δεν έχει αναφερθεί από την ομάδα, ως κανόνας / αξία, την εμπιστευτικότητα μεταξύ των μελών της ομάδας καθώς και το ότι μοιραζόμαστε στοιχεία και μαρτυρίες, προστατεύοντας τα προσωπικά δεδομένα των ατόμων που εμπλέκονται.

Κουτί ερωτήσεων/ προτάσεων

Με αφορμή τους κανόνες / αξίες της ομάδας (εμπιστευτικότητα, μη έκθεση των συμμετεχόντων κτλ.) τοποθετήστε σε εμφανή σημείο μέσα στην αίθουσα το Κουτί των Ερωτήσεων και των Προτάσεων και εξηγήστε την λειτουργία του.

Πιθανά κατά την διάρκεια των εργαστηρίων να υπάρξουν ερωτήσεις, που κάποια άτομα δεν θα ήθελαν να τις μοιραστούν ανοιχτά με όλη την ομάδα. Ή πιθανά κατά την διάρκεια των εργαστηρίων να προκύψουν ιδέες /προτάσεις, που καλό θα ήταν να μην χαθούν.

Όποιος θέλει γράφει την ερώτηση / πρότασή του σε ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι σημειώσεων και το τοποθετεί στο κουτί. Τα θέματα του κουτιού θα συζητούνται στο τέλος της κάθε συνάντησης.

55 λεπτά

4. Ορισμοί

Εξηγήστε στην ομάδα ότι ο σκοπός των 2 επόμενων δραστηριοτήτων είναι να αποσαφηνιστούν κάποιοι βασικοί όροι που αφορούν σε ζητήματα έμφυλης βίας.

Φάση 1

Μοιράστε σε όλους και όλες το παράρτημα 1 και δώστε 5 λεπτά για να το συμπληρώσουν.

Προβάλλετε στη συνέχεια τις λύσεις του παραρτήματος 1 και συζητήστε έπειτα ενδεικτικά:

- Υπάρχει κάτι στην αντιστοίχιση που το ακούτε για πρώτη φορά;
- Υπάρχει κάτι στην αντιστοίχιση που σας κάνει εντύπωση;
- Υπάρχει κάτι που θέλετε να ρωτήσετε όσον αφορά τους όρους που πραγματεύεται η αντιστοίχιση;

Φάση 2

Χωρίστε την ομάδα τυχαία σε 6 μικρότερες (όχι απαραίτητα ισάριθμες) και τοποθετήστε τις κυκλικά στο χώρο.

Μοιράστε σε κάθε ομάδα ένα χαρτί του μέτρου, από αυτά που έχετε ήδη προετοιμάσει, με τους όρους:

- Βιολογικό φύλο
- Κοινωνικό φύλο
- Στερεότυπα φύλου
- Σεξουαλική παρενόχληση
- Έμφυλη βία
- Ηλεκτρονική παρενόχληση

Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα θα έχει στην διάθεσή της περίπου 5 λεπτά για να συζητήσει και να γράψει έναν σύντομο ορισμό για την φράση, που είναι γραμμένη στο χαρτί της. Μετά τα 5 λεπτά να φωνάξετε αλλαγή και τότε όλες οι ομάδες θα πρέπει ταυτόχρονα να μετακινηθούν στο διπλανό τους χαρτί. Εκεί θα έχουν άλλα 5 λεπτά να διαβάσουν τι έγραψε η προηγούμενη ομάδα και να συμπληρώσουν με τις δικές τους ιδέες πάνω στον

υπάρχον ορισμό. Αυτό θα γίνει 6 φορές, ώστε όλες οι ομάδες να περάσουν από όλα τα χαρτιά και στο τέλος να καταλήξουν στο δικό τους. Η κίνηση των ομάδων μπορεί να γίνει δεξιόστροφα ή αριστερόστροφα.

Ζητήστε, έπειτα, από την κάθε ομάδα να διαβάσει δυνατά τον ορισμό που έχει τελικά διαμορφωθεί και να αναρτήσει το χαρτί της στον τοίχο.

Έπειτα, προβάλλετε τους αντίστοιχους ορισμούς από την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης και τους πρόσθετους ορισμούς του παραρτήματος και **αναστοχαστείτε ενδεικτικά:**

- Ποιες ομοιότητες ή/και διαφορές βρίσκετε μεταξύ των ορισμών που δώσατε εσείς και των ορισμών της Σύμβασης;
- Υπάρχει κάτι που σας κάνει εντύπωση στους ορισμούς της Σύμβασης ή κάτι που δεν το είχατε σκεφτεί μέχρι τώρα πχ. κάποιο είδος βίας που μέχρι τώρα δεν το αναγνωρίζατε ως βία;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι ήταν χρήσιμη η διαδικασία επαναπροσδιορισμού των ορισμών και για ποιο λόγο;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι ενσωματώνουμε εσφαλμένες αντιλήψεις όσον αφορά τους παραπάνω ορισμούς; Έχετε κάποια παραδείγματα που θα θέλατε να μοιραστείτε με την ομάδα;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι υπάρχουν μορφές βίας που προβάλλονται περισσότερο από κάποιες άλλες;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι ευαισθητοποιημένοι/ ευισθητοποιημένες πάνω στους παραπάνω ορισμούς;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι είναι εύκολο να μιλήσετε για τους παραπάνω ορισμούς μέσα στην τάξη σας; Είναι κάποιοι που σας δυσκολεύουν περισσότερο, άλλοι λιγότερο και για ποιο λόγο;

Μοιράστε το παράρτημα 2 που δίνει αναλυτικά τους ορισμούς, σύμφωνα με την Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, στους συμμετέχοντες ως εποπτικό υλικό.

5. Διάλειμμα

6. Στοιχεία για την ελληνική πραγματικότητα

Διενεργήστε μία έρευνα στο διαδίκτυο και προβάλετε σε παρουσίαση ποιοτικά και ποσοτικά (αριθμητικά) στοιχεία για την έμφυλη βία γενικότερα αλλά και για την έμφυλη βία μεταξύ των εφήβων στα ελληνικά σχολεία. Μπορείτε να ξεκινήσετε την αναζήτησή σας από το πρόσθετο υλικό της σελίδας 90.

Έπειτα **αναστοχαστείτε ενδεικτικά:**

- Κατά πόσο αναγνωρίζετε τα παραπάνω στοιχεία ως πραγματικά γεγονότα στα ελληνικά σχολεία;
- Ποιες από τις παραπάνω μορφές βίας συναντάτε περισσότερο στην εργασιακή σας καθημερινότητα μεταξύ των μαθητών και των μαθητριών;

- Υπάρχουν άλλες μορφές βίας που τις συναντάτε λιγότερο συχνά ή δυσκολεύεστε να τις αναγνωρίσετε ως βία και για ποιο λόγο;
- Θα ήθελε κάποιος ή κάποια από την εμπειρία του ή της να μοιραστεί ένα περιστατικό έμφυλης βίας που έλαβε χώρα στο σχολείο του;

Τονίστε στο σημείο αυτό ότι δεν μας ενδιαφέρουν καθόλου ονόματα και ότι επίσης μπορούν να φέρουν στην ομάδα και εμπειρίες άλλων συναδέλφων τους

60 λεπτά

7. Κοινή διαδρομή;

Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να απομακρύνουν τις καρτέκλες τους και σχηματίσουν μια γραμμή ο ένας δίπλα στον άλλο, περίπου στη μέση της αίθουσας.

Μοιράστε τυχαία σε κάθε έναν/μία μία κάρτα ρόλου (παράρτημα 3), δώστε λίγο χρόνο να την διαβάσουν και ζητήστε να μην αποκαλύψουν τον ρόλο τους στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας.

Εξηγήστε ότι θα ακολουθήσουν 15 δηλώσεις, που θα πρέπει να τις απαντάνε βάσει του ρόλου τους με τον εξής τρόπο: για κάθε μία δήλωση που ισχύει κάνουν ένα βήμα μπροστά. Για κάθε δήλωση που δεν ισχύει κάνουν ένα βήμα πίσω. Βρείτε τις δηλώσεις στο παράρτημα 3. Για τις 3 τελευταίες ερωτήσεις, τις δηλώσεις, 13, 14 και 15, εξηγήστε στην ομάδα ότι η πρώτη φράση της δήλωσης ισχύει ως δεδομένη κατάσταση για τον ήρωα ή την ηρωίδα, που αναπαριστούν.

Για να τους/ τις βοηθήσετε να φανταστούν το προφίλ του ρόλου τους, ζητήστε να κλείσουν για λίγο τα μάτια τους και να φανταστούν: πώς είναι εξωτερικά ο ρόλος τους, τι φοράει, τι χρώμα μαλλιά έχει κτλ, τι μπορεί να έφαγε για πρωινό, ποια μπορεί να ήταν η πρώτη του σκέψη με το που ξύπνησε σήμερα το πρωί και ποια μπορεί να είναι η τελευταία του σκέψη πριν τον πάρει ο ύπνος σήμερα το βράδυ.

Μετά το τέλος του παιχνιδιού, χωρίς να μετακινηθούν τα άτομα από τις τελικές του θέσεις **αναστοχαστείτε ενδεικτικά:**

- Χωρίς να αποκαλυφθούν οι ρόλοι, ποια πιστεύετε ότι είναι τα προφίλ των ρόλων που περπάτησαν μπροστά, που έμειναν πίσω, που φτάσανε μέχρι τη μέση;
- Ποιοι μπορεί να είναι οι λόγοι που τερματίσατε την «κοινή διαδρομή» σε διαφορετικά σημεία;
- Ζητήστε τους να καθίσουν στις καρτέκλες και να αποκαλύψουν ρόλους. Έπειτα συνεχίστε τον αναστοχασμό ενδεικτικά:
- Ποιες μορφές διάκρισης «είδατε» μέσα στο παιχνίδι;
- Ποια τελικά μπορεί να είναι τα χαρακτηριστικά, πάνω στα οποία πατούν και αναπτύσσονται οι διακρίσεις;
- Μετά από αυτό το παιχνίδι, έτσι όπως το βιώσατε, θα προσθέτατε κάτι στους ορισμούς που συνδιαμορφώσαμε προηγουμένως;
- Πώς πιστεύετε ότι αυτές οι διακρίσεις επηρεάζουν την ταυτότητά μας;
- Κατά πόσο συναντάτε τις διακρίσεις, που θίγονται μέσω του παιχνιδιού, στο σχολείο σας;
- Πώς πιστεύετε ότι θα διαμορφώνονταν η τελική κατάταξη, αν βρισκόμασταν σε μια άλλη εποχή του παρελθόντος;
- Πώς θα θέλατε να είναι η κατάταξη στο μέλλον;
- Πώς νιώσατε κατά την διάρκεια του παιχνιδιού (πχ. όταν προχωρούσατε, όταν πηγαίνατε πίσω, όταν βλέπατε τους άλλους να προχωρούν, να πηγαίνουν πίσω κτλ);

8. Κλείσιμο εργαστηρίου

Δώστε χρόνο για τυχόν ερωτήσεις από τους συμμετέχοντες.

Ανατρέξτε στο Κουτί των Ερωτήσεων / Προτάσεων και σε περίπτωση που υπάρχουν θέματα, φέρτε τα στην ομάδα και συζητήστε τα. Για οτιδήποτε δεν μπορεί να απαντηθεί εκείνη την ώρα, ενημερώστε τους ότι θα επανέλθετε στο επόμενο εργαστήριο.

Εμφανίστε το μεγάλο χαρτί του μέτρου, με τη **βαλίτσα**, το **ράφι** και τον **κάδο σκουπιδιών** κατά το πρότυπο των εικόνων που ακολουθούν.

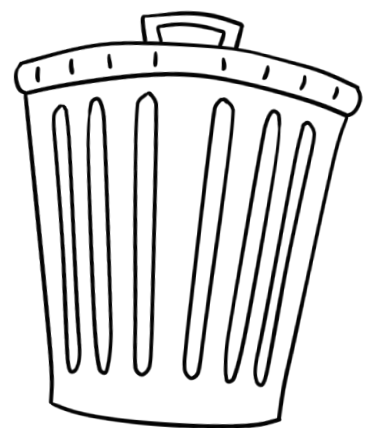
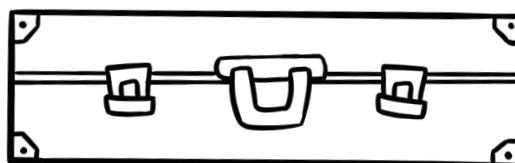
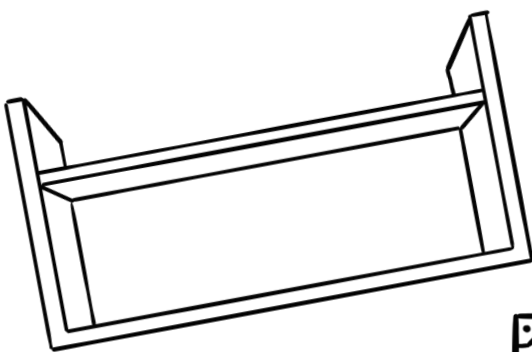
Μοιράστε 3 τουλάχιστον αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων σε κάθε άτομο και ζητήστε να τα γράψουν κάτι και να τα τοποθετήσουν αντίστοιχα στη βαλίτσα, το ράφι και τον κάδο σκουπιδιών ως εξής:

Βαλίτσα: ένα τουλάχιστον πράγμα (δραστηριότητα, ιδέα κτλ) που θα «πάρουν» μαζί τους φεύγοντας από το σημερινό εργαστήριο

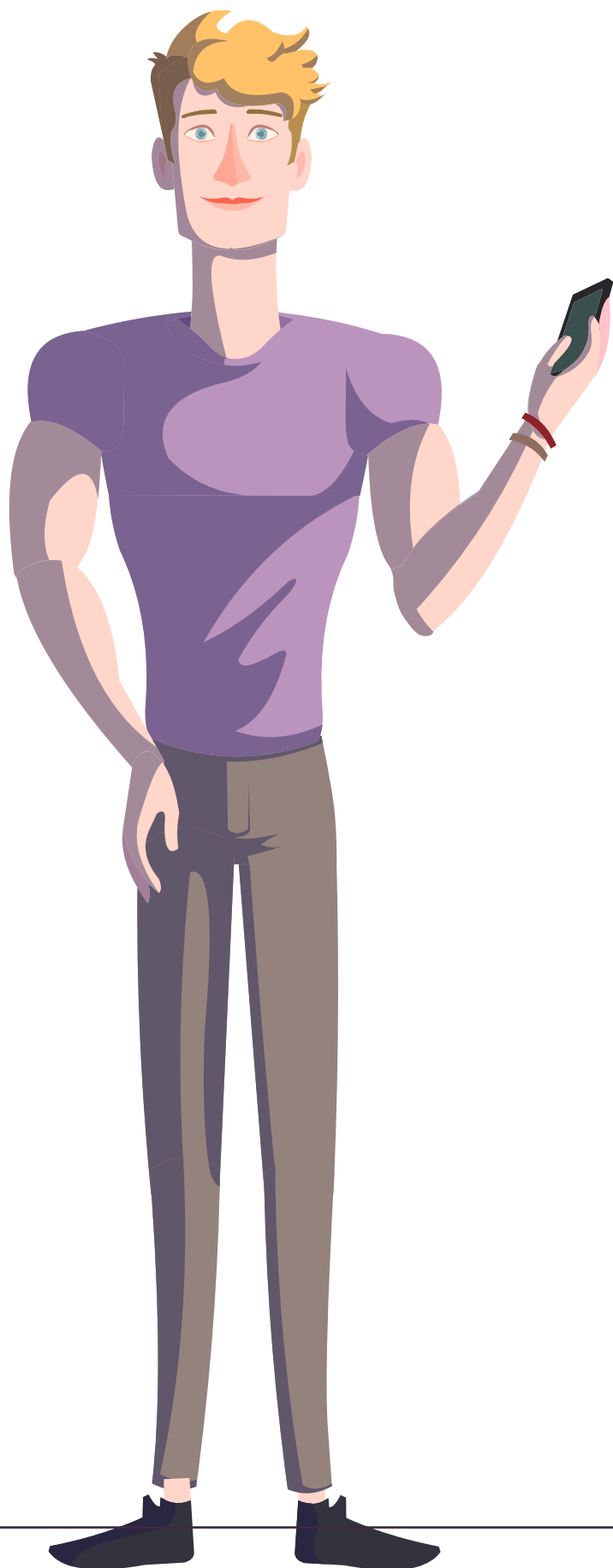
Ράφι: ένα τουλάχιστον πράγμα (δραστηριότητα, ιδέα κτλ), που τους προβληματίσε και θέλουν να το σκεφτούν και να γι' αυτό θα το «αφήσουν» στο ράφι

Κάδος Σκουπιδιών: κάτι που δεν τους άρεσε καθόλου (δραστηριότητα, ιδέα, τρόπος προσέγγισης από τον εμπυκωτή ή την εμπυκωτριά κτλ) και θα το «πετάξουν» στον κάδο των σκουπιδιών.

Δώστε λίγο χρόνο να διαβάσουν αυτά που έχουν γραφτεί και αν θέλουν να σχολιάσουν. Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Επιπλέον υλικό και πηγές

Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης:

<https://rm.coe.int/1680462536>

<https://rm.coe.int/prems-039019-grc-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/1680944850>

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων:

<https://eige.europa.eu/el/in-brief>

Έφυλες ταυτότητες:

https://www.genderbread.org/?fbclid=IwAR2gr2x9m00mzOi-Qa50Pk9xg_Cibbx5VR74h1CHkSM1-5n-lgAEhSP0BWxU

<https://www.colouryouth.gr/>

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

<https://fra.europa.eu/en/data-and-maps/violence-against-women-survey/survey-information>

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός
διάλογος, παιχνίδι ρόλων,
αναστοχασμός

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Παράρτημα 1

Αντιστοίχιση

Έχετε αμφιβολία για τους συνδυασμούς;

Δείτε τις λύσεις στη σελίδα 36.

**ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΦΥΛΟ**

**ΕΡΩΤΙΚΟΣ/
ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ
ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ**

**ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ
ΦΥΛΟΥ**

**ΕΚΦΡΑΣΗ
ΦΥΛΟΥ**

■ Cisgender Γυναίκα

■ Τρανς/Διεμφυλικό
άτομο (Trans)

■ Θηλυκή

■ Πανσέξουαλ (Pansexual)

■ Μη δυαδικά άτομα (Non binary)

■ Αρσενικό

■ Τρανς Άνδρας

■ Ετερο-φυλόφιλο άτομο
(Heterosexual/Straight)

■ Cisgender Άνδρας

■ Αρρενωπή

■ Άλλο

■ Λεσβία (Lesbian)/
Ομοφυλόφιλη

■ Ομοφυλόφιλο άτομο/ Γκέι (Gay)

■ Τρανς Γυναίκα

■ Θηλυκό

■ Αμφιφυλόφιλο
άτομο (Bi/bisexual)

■ Intersex
(διαφυλικό άτομο)

■ Ασέξουαλ
(Asexual)

Πηγή: <https://www.itspronouncedmetrosexual.com/2018/10/the-genderbread-person-v4/>

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Παράρτημα 2

Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης - Ορισμοί

Τι είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Κωνσταντινούπολη, 11.5.2011);

- 1** Είναι η πρώτη νομικά δεσμευτική συνθήκη στην Ευρώπη που ποινικοποιεί πολλαπλές μορφές βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, της ψυχολογικής, της σεξουαλικής, της οικονομικής βίας, της σεξουαλικής παρενόχλησης και του βιασμού, της καταδίωξης, του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, τον καταναγκαστικό γάμο, την καταναγκαστική έκτρωση και την καταναγκαστική στειρώση.
- 2** Είναι ευρέως αναγνωρισμένη ως το πιο εκτεταμένο νομικό μέσο για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και και την ενδοοικογενειακή βία. Την αναγνωρίζει ως μορφή καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως μορφή διάκρισης εις βάρος των γυναικών και ως αιτία αλλά και συνέπεια της ανισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών.
- 3** Απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να υιοθετήσουν την απαραίτητη νομοθεσία και μια σειρά από εκτενή και πολυδιάστατα μέτρα που στοχεύουν στην πρόληψη περιστατικών βίας, στην προστασία των θυμάτων/επιζώντων και στη δίωξη των δραστών.

Βασικοί ορισμοί από τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία

Βία κατά των γυναικών: νοείται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μία μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και σημαίνει όλες τις πράξεις μίας βίας βασιζόμενης στο φύλο οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα ή ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα, φυσική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέλεσης τοιούτων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη αποστέρηση της ελευθερίας, είτε αυτή συμβαίνει στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό βίο (Άρθρο 3)

Ενδοοικογενειακή βία: σημαίνει όλες τις πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα (Άρθρο 3)

Κοινωνικό φύλο: υποδηλοί τους κοινωνικά δομημένους ρόλους, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες (χαρακτηριστικά γνωρίσματα) τις οποίες μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί προσήκουσες και ενδεδειγμένες για τις γυναίκες και τους άνδρες (Άρθρο 3)

Βία κατά των γυναικών/ έμφυλη βία: βασίζεται στο φύλο και σημαίνει τη βία η οποία έχει ως αντικείμενο τη γυναίκα για μόνο το λόγο ότι είναι γυναίκα ή η οποία επηρεάζει τη γυναίκα κατά τρόπο δυσανάλογο (Άρθρο 3)

Γυναίκες: συμπεριλαμβάνει κορίτσια ηλικίας κάτω των 18 ετών (Άρθρο 3)

Σεξουαλική βία συμπεριλαμβανομένου του βιασμού:

- i. διάπραξη μη συναινετικής κολπικής, πρωκτικής ή στοματικής διείσδυσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε σωματικού μέρους ή αντικειμένου
- ii. διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα με άτομο
- iii. πρόκληση σε άλλο άτομο της πρόθεσης διάπραξης μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα με τρίτο άτομο (Άρθρο 36)

Σεξουαλική παρενόχληση: οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή φυσικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσεως, η οποία αποσκοπεί ή κατατείνει στην παραβίαση της αξιοπρέπειας του ατόμου, συγκεκριμένα σε περίπτωση δημιουργίας ενός εκφοβιστικού, εχθρικού, μειωτικού, ταπεινωτικού ή προσβλητικού περιβάλλοντος (Άρθρο 40)

Ψυχολογική βία: η εσκεμμένη συμπεριφορά που κατατείνει στην σοβαρή πρόκληση βλάβης, στην ψυχολογική ακεραιότητα του ατόμου μέσω καταναγκασμού ή απειλών (Άρθρο 33)

Μη εμφανής παρακολούθηση ή παρενόχληση (stalking): η εσκεμμένη συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά κατά άλλου προσώπου, προκαλώντας τον φόβο για τον ίδιο ή την ασφάλειά του (Άρθρο 34)

Σωματική βία: η εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην διάπραξη πράξεων σωματικής βίας κατά άλλου προσώπου (Άρθρο 35)

Καταναγκαστικός γάμος:

- i. η εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία κατατείνει στον εξαναγκασμό ενηλίκου ή παιδιού να συνάψει γάμο.
- ii. η εκ προθέσεως (ήθελγημένη) συμπεριφορά η οποία κατατείνει στο να δελεάσει ενήλικα ή παιδί να μεταβούν στο έδαφος (επικράτεια) Μέρους ή Κράτους άλλου από εκείνο στο οποίο κατοικούν με σκοπό να εξαναγκαστούν σε σύναψη γάμου (Άρθρο 37)

Ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων:

- i. η εκτομή, του ακρωτηριασμού ή της εκτέλεσης οποιουδήποτε άλλου ακρωτηριασμού σε ολόκληρο το εύρος ή σε οποιοδήποτε τμήμα των μεγάλων ή μικρών αιδοϊκών χειλέων ή της κλειτορίδας της γυναίκας
- ii. ο εξαναγκασμός ή η παρότρυνση της γυναίκας να υποβληθεί σε οποιαδήποτε των πράξεων που αναφέρονται στο εδάφιο i.
- iii. η υποκίνηση, ο εξαναγκασμός ή η παρότρυνση κοριτσιού να υποβληθεί σε οποιαδήποτε των πράξεων που εκτίθενται στο εδάφιο i (Άρθρο 38)

Καταναγκαστική έκτρωση και καταναγκαστική στειρώση:

- i. η εκτέλεση έκτρωσης σε γυναίκα χωρίς την προηγούμενη και ρητή συγκατάθεσή της
- ii. η πραγματοποίηση χειρουργικής επέμβασης, η οποία έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα τη παύση της ικανότητας της γυναίκας να αναπαράγει κατά φυσικό τρόπο χωρίς την προηγούμενη και ρητή συγκατάθεση ή κατανόηση της διαδικασίας (Άρθρο 39)

Επιπλέον όροι που χρησιμοποιούνται στον οδηγό

Έμφυλη σχολική βία (School-Related Gender-Based Violence)

Πρόκειται για πράξεις ή απειλές σεξουαλικής, σωματικής ή ψυχολογικής βίας, που συμβαίνουν στο σχολικό πλαίσιο. Διαπράττεται ως αποτέλεσμα των κανόνων και στερεοτύπων των φύλων και επιβάλλεται από άνιση δυναμική εξουσίας. Η έμφυλη σχολική βία παραβιάζει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών και είναι μια μορφή διάκρισης φύλου. Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να προστατεύονται από όλες τις μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης και αυτής μέσα στη σχολική τους ζωή. Η έμφυλη σχολική βία μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ευημερία ενός παιδιού, τη σωματική του κατάσταση και συναισθηματική υγεία, καθώς και να βλάψει τη γνωστική και συναισθηματική τους ανάπτυξη. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η έμφυλη σχολική βία μπορεί επίσης να έχει μακροπρόθεσμες και εκτεταμένες συνέπειες στους νέους ανθρώπους, που έχουν υποστεί τέτοια βία, καθώς ενδέχεται μεγαλώνοντας να επαναλάβουν τη συμπεριφορά που έχουν «μάθει» ή να τη θεωρούν αποδεκτή (Πηγή: UNESCO, UN Women, Global Guidance on Addressing School-Related Gender-Based Violence, 2016, p. 13)

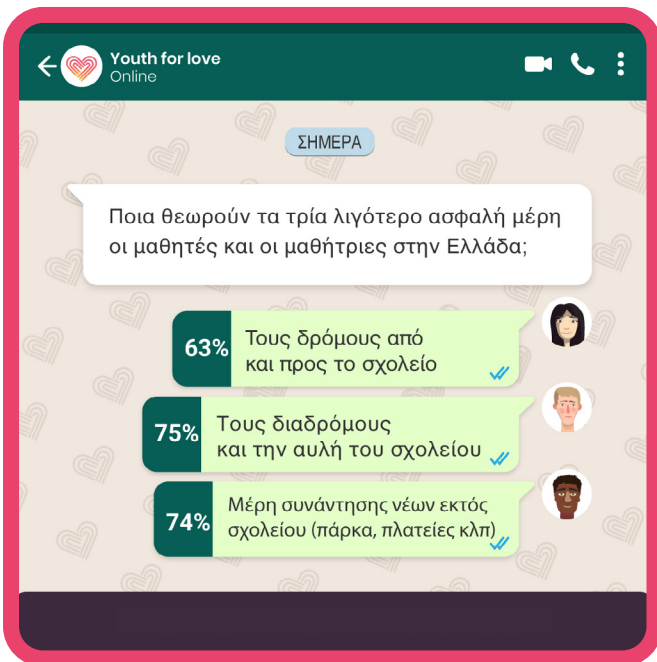
Διαδικτυακός εκφοβισμός (Cyber Bullying)

Διαδικτυακός εκφοβισμός συμβαίνει όταν κάποιος κακόβουλος παρενοχλεί ένα άτομο με τη χρήση της τεχνολογίας. Η παρενόχληση αυτή μπορεί να γίνεται σε τακτικά ή άτακτα χρονικά διαστήματα μέσω οποιασδήποτε πράξης εκφοβισμού, επιθετικότητας, τρομοκρατικής ή αυταρχικής συμπεριφοράς. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός περιλαμβάνει καταστάσεις όπως η αποστολή ανήθικων μηνυμάτων, ο αποκλεισμός ατόμων από εφαρμογές συνομιλιών, το hacking ενός ξένου λογαριασμού, η δημοσίευση ενοχλητικών φωτογραφιών, διάδοση προσβλητικών φημών κ.α. Ένα θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού μπορεί να βιώσει μία πολύ αγχώδη κατάσταση, καθώς τα μηνύματα μπορούν να σταλούν ανώνυμα και επομένως είναι δύσκολο να γνωρίζει ποιος είναι ο θύτης. Επιπλέον, ο διαδικτυακός εκφοβισμός μπορεί να συμβεί οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας από οποιοδήποτε μέρος. Όταν τα μηνύματα ή οι φωτογραφίες δημοσιευθούν στο διαδίκτυο προβάλλονται άμεσα σε πολλούς χρήστες και αυτό αναστατώνει τα θύματα που βλέπουν πόσο γρήγορα μία φωτογραφία ή μια φήμη διαδίδεται στο διαδίκτυο. Ο εκφοβισμός μέσω του διαδικτύου μπορεί να είναι άμεσος ή έμμεσος εμπλέκοντας και άλλα άτομα που ενδεχομένως να μην γνωρίζουν προσωπικά το θύμα. (Πηγή: Safer Internet 4 Kids, <https://saferinternet4kids.gr>)

Σχολικός εκφοβισμός (School Bullying)

Σύμφωνα με τον Νορβηγό Dan Olweus, πρωτοπόρο στην μελέτη του σχολικού εκφοβισμού, η σχολική βία και ο σχολικός εκφοβισμός παρατηρείται όταν ένα παιδί «εκτίθεται, κατ' επανάληψη και σε διάρκεια χρόνου, σε αρνητικές πράξεις από ένα ή περισσότερα άτομα». Ο όρος «αρνητική πράξη» αναφέρεται στην πράξη εκείνη με την οποία «ένα άτομο προκαλεί εσκεμμένη βλάβη ή συναισθηματική δυσκολία σε άλλο άτομο, μέσω σωματικής επαφής, λεκτικώς ή με άλλους τρόπους.» Μια σημαντική παράμετρος που τίθεται είναι η έννοια της επανάληψης. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός. Συνήθως περιλαμβάνει ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας μεταξύ του παιδιού που εκφοβίζει και του παιδιού που εκφοβίζεται. Το αποτέλεσμα αυτής της πράξης είναι η δεύτερη σημαντική παράμετρος. Οι πράξεις σχολικού εκφοβισμού έχουν αποτέλεσμα ή θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα σωματική βλάβη ή συναισθηματικές δυσκολίες (δυσκολίες συμπεριφοράς) πάνω στο παιδί. Η τελευταία παράμετρος έχει να κάνει με τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού ο οποίος μπορεί να είναι σωματικός, λεκτικός ή με οποιαδήποτε άλλη μορφή. (Πηγή: Europe's Antibullying Campaign, www.e-abc.eu)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 Κοινή διαδρομή;

Παράρτημα 3

Εισαγωγή

Διαβάστε προσεκτικά το ρόλο που σας δόθηκε. Κλείστε τώρα για λίγο τα μάτια σας και φανταστείτε:

- Πώς είναι εξωτερικά ο ρόλος σας, τι φοράει, τι χρώμα μαλλιά έχει κτλ;
- Τι μπορεί να έφαγε για πρωινό;
- Ποια μπορεί να ήταν η πρώτη του σκέψη με το που ξύπνησε σήμερα το πρωί;
- Ποια μπορεί να είναι η τελευταία του σκέψη πριν τον πάρει ο ύπνος σήμερα το βράδυ;

Κάρτες ρόλων

ΝΙΚΟΛΑΙ

Λέγεσαι Νικολάι και είσαι ένας 30χρονός άντρας. Γεννήθηκες στη Ρωσία, όπου και σπούδασες νομικά. Τώρα ζεις στην Ελλάδα και εργάζεσαι ως εργάτης στα χωράφια.

ANN

Λέγεσαι Άνν και είσαι 45 χρονών. Ζεις σ' ένα όμορφο διαμέρισμα στο κέντρο του Λονδίνου με τον σύζυγό σου και τα 3 σας παιδιά. Έχεις μια πολύ καλή δουλειά στον οικονομικό τομέα και εργάζεσαι το λιγότερο 10 ώρες την ημέρα. Τις ώρες που βρίσκεσαι εκτός σπιτιού, τα παιδιά σας τα προσέχει και τα φροντίζει μια γυναίκα, που έχει καταγωγή από άλλη χώρα.

ΒΙΚΤΩΡ

Λέγεσαι Βίκτωρ, είσαι 70 χρ. και πριν από λίγα χρόνια έμεινες χήρος. Δεν έχεις παιδιά. Όλα τα χρόνια της ζωής σου δούλευες αλλά από τότε που συνταξιοδοτήθηκες με δυσκολία βγάζεις τα έξοδα του μήνα, γι' αυτό συχνά καταφεύγεις στην τράπεζα τροφής της γειτονιάς σου.

ΜΑΓΙΑ

Λέγεσαι Μάγια, είσαι μια 16χρονη έφηβη, που πηγαίνει σχολείο. Είσαι ακτιβίστρια για το κλίμα και είσαι μέλος του κινήματος Fridays for Future. Απολαμβάνεις να είσαι με τους φίλους σου και να διασκεδάσετε τα βράδια. Το καλοκαίρι θα συμμετάσχεις σε ένα πρόγραμμα ανταλλαγής ευρωπαίων εφήβων στην Τουρκία, που θα εμβαθύνετε πάνω σε δράσεις για το κλίμα.

ΖΕΪΝΑΜΠΙ

Λέγεσαι Ζεϊνάμπ και είσαι μια 30χρονη γυναίκα από την Ινδία, που έχει διδακτορικό στις Φυσικές Επιστήμες από ένα πολύ γνωστό πανεπιστήμιο του Λονδίνου. Όταν τελείωσες τις σπουδές σου, η οικογένειά σου σε πίεσε να γυρίσεις στην Ινδία. Έκτοτε δεν μπορείς να βρεις δουλειά, εξαιτίας των διακρίσεων εις βάρος των γυναικών στο νομικό καθεστώς της χώρας σου. Επίσης, πρέπει γρήγορα να παντρευτείς, έχεις μεγαλώσει!

ΖΟΖΕΦ

Λέγεσαι Ζόζεφ και είσαι ένας 40χρονος άνδρας από την Ουγκάντα. Έχεις ένα μικρό μαγαζί στην Καμπάλα, την πρωτεύουσα της χώρας, και ζεις μόνος. Η οικογένειά σου σε πιέζει να παντρευτείς, αλλά εσύ δεν θέλεις γιατί δεν έλκεσαι καθόλου από τις γυναίκες. Η ομοφυλοφιλία είναι παράνομη στη χώρα σου.

ΑΛΙΣ

Λέγεσαι Άλις και είσαι 27 χρονών. Πριν από 5 χρόνια είχες ένα πολύ σοβαρό αυτοκινητιστικό δυστύχημα και αυτό σε καθήλωσε σε αναπηρικό αμαξίδιο. Παρόλο που στην αρχή ήταν πολύ δύσκολο για σένα, κατάφερες να το ξεπεράσεις και τώρα είσαι η αρχηγός της Εθνικής Παραολυμπιακής Ομάδας Μπάσκετ.

ΠΡΕΣΙΟΥΣ

Λέγεσαι Πρέσιους και είσαι μια 17χρονη έφηβη Αφρο-Αμερικάνα. Ζεις στην περιφέρεια Ferguson, του Μισσούρι και εγκατέλειψες το σχολείο, όταν ο αδερφός σου δολοφονήθηκε από την αστυνομία. Από τότε η μητέρα σου βρίσκεται σε κατάθλιψη και εσύ ανέλαβες την φροντίδα των μικρότερων αδερφών σου.

ΙΝΕΣ

Λέγεσαι Ινές και είσαι μία 18χρονη γυναίκα. Γεννήθηκες στην Ιταλία αλλά οι γονείς σου ήρθαν από το Περού. Φέτος μπορείς επιτέλους να κάνεις αίτηση για να αποκτήσεις Ιταλική ιθαγένεια, μια και γεννήθηκες και μεγάλωσες στην Ιταλία

ΠΟΛ

Λέγεσαι Πολ και είσαι ένας 40χρονος άντρας που ζει και εργάζεται στο Βερολίνο σε ένα γραφείο Δημοσίων Σχέσεων. Είσαι ομοφυλόφιλος και πολύ ενεργός στην ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα.

ΣΟΚΟΛ

Λέγεσαι Σοκόλ και είσαι ένα 10χρονο αγόρι Ρομά. Δεν σου αρέσει το σχολείο γιατί όλα τα παιδιά σε κοροϊδεύουν και σε φωνάζουν γύφτο. Συχνά διαπληκτίζεσαι μαζί τους. Του χρόνου προτιμάς να μην πας καθόλου σχολείο.

ΑΛΙΝΑ

Λέγεσαι Αλίνα και είσαι μια 60χρονη από την Ουκρανία. Ζεις στην Ελλάδα όπου και εργάζεσαι ως εσωκλειστη νοσοκόμα, φροντίζοντας μία μεγάλη σε ηλικία κυρία. Το μεγαλύτερο μέρος του μισθού σου το στέλνεις στην οικογένειά σου, που ζει στην Ουκρανία. Έχεις ελεύθερο χρόνο 3 ώρες τη βδομάδα.

ΑΝΝΑ ΠΑΟΛΑ

Λέγεσαι Άννα-Πάολα και είσαι 15χρονών. Ζεις σε μια φαβέλα του Ρίο Ντε Τζανέιρο με την οικογένειά σου. Στα 14 σου χρόνια εγκατέλειψες το σχολείο για να βοηθήσεις την οικογένειά σου οικονομικά. Τώρα δουλεύεις σε ένα εργοστάσιο, όπου συχνά κάνεις βραδινές βάρδιες. Μετακίνησε με τα δημόσια μέσα μεταφοράς, τα οποία δεν περνάνε συχνά.

ΡΑΜΟΝΑ

Λέγεσαι Ραμόνα και είσαι μια 30χρονη τρανς γυναίκα. Ζεις στην Ρώμη και έχεις πτυχίο οικονομικών. Έχεις να δεις και να μιλήσεις με τους γονείς σου εδώ και 10 χρόνια επειδή δεν αποδέχτηκαν ποτέ την πραγματική σου ταυτότητα. Επίσης, δυσκολεύεσαι να βρεις δουλειά, παρόλο που αποφοίτησες με πολύ υψηλό βαθμό.

ΣΟΦΙΑ

Λέγεσαι Σοφία και είσαι μία 24χρονη γυναίκα από την Ελλάδα. Πρόσφατα αποφοίτησες από το πανεπιστήμιο και ζεις ακόμα με τους γονείς σου. Έχεις ένα αγόρι, με το οποίο θα ήθελες να συγκατοικήσετε αλλά για την ώρα, επειδή είστε και οι δύο άνεργοι δεν μπορείτε να πληρώσετε το νοίκι.

ΕΝΡΙΚΕ

Λέγεσαι Ενρίκε και είσαι ένα 8χρονο αγόρι από την Βραζιλία. Σου αρέσει πολύ το σχολείο. Παρόλο που οι γονείς σου είναι φτωχοί και ένα έξτρα εισόδημα θα ήταν πολύ ωφέλιμο για την οικογένειά σου, εκείνοι αποφάσισαν να μην σε σταματήσουν από το σχολείο. Το όνειρό σου είναι να γίνεις δικηγόρος.

ΚΛΕΡ

Λέγεσαι Κλερ και είσαι μια 38χρονη γυναίκα από το Βέλγιο. Δουλεύεις εδώ και 10 χρόνια στην ίδια δουλειά και έχεις ένα παιδί 3χρονών. Εσύ και ο σύντροφός σου θέλετε να κάνετε ένα ακόμα παιδί, αλλά φοβάσαι ότι ένα δεύτερο παιδί θα σταθεί εμπόδιο στην καριέρα σου.

ΡΑΚΕΛ

Λέγεσαι Ρακέλ, είσαι 27 χρονών και ζεις στην περιφέρεια της Βαρκελώνης. Τις νύχτες δεν νιώθεις άνετα να επιστρέφεις μόνη στο σπίτι. Δεν έχεις αυτοκίνητο και προσπαθείς να μαζέψεις λεφτά για να αγοράσεις ένα διαμέρισμα, γι' αυτό και δεν μπορείς να παίρνεις ταξί. Αν κάποιος από τους φίλους σου δεν μπορεί να σε γυρίσει σπίτι, τότε διανυκτερεύεις σε κάποιο από τα σπίτια τους.

ΑΝΝΙΤΑ

Λέγεσαι Αννίτα και είσαι μια 37χρονη γυναίκα. Ασχολείσαι με τα οικιακά, είσαι παντρεμένη και έχεις 2 παιδιά. Συχνά νιώθεις μοναξιά. Ο άντρας σου δεν σε θέλει ανεξάρτητη και σταδιακά σε πίεζε να μην συναντάς τους φίλους σου. Πιστεύεις ότι δείχνοντας ανοχή στον σύζυγό σου, θα κρατήσεις την οικογένειά σου ενωμένη και αυτό θα βοηθήσει τα παιδιά σου.

ΑΝΑΝΤΑ

Λέγεσαι Ανάντα και είσαι μια 45χρονη γυναίκα από την Ινδία. Ανήκεις στην κάστα των Νταλίτ, τους ανέγγιχτους. Τα τελευταία 25 χρόνια καλλιεργείς με την οικογένειά σου μια μικρή έκταση γης κοντά στο σπίτι σας αλλά δεν δικαιούστε κανένα τίτλο ιδιοκτησίας. Φοβάσαι ότι η κυβέρνηση της χώρας σου, που σας θεωρεί παράνομους και καταληψίες της συγκεκριμένης γης, μπορεί να σας αναγκάσει να φύγετε. Στην κοινότητα που ανήκεις, οι γυναίκες σπανίως κληρονομούν γη.

Δηλώσεις

Εάν κατάφερες να πας σχολείο τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των 15 χρονών, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν μπορείς ελεύθερα να ταξιδέψεις σε μια άλλη χώρα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν πιστεύεις ότι το να αποκτήσεις παιδί δεν θα επηρεάσει την επαγγελματική σου καριέρα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν πιστεύεις ότι έχεις το δικαίωμα της κληρονομιάς, αφού πεθάνουν οι γονείς σου, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν μπορείς να πας στην πίσυνα ή στη θάλασσα με φίλους μια ζεστή μέρα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν δεν έχεις ποτέ νιώσει διάκριση λόγω της ταυτότητας φύλου σου, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν μπορείς να παντρευτείς αυτόν ή αυτή που αγαπάς κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν δεν έχεις υποστεί ποτέ σεξουαλική παρενόχληση, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν νιώθεις ασφαλής να περπατάς μόνος ή μόνη τη νύχτα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν μπορείς να οδηγήσεις ποδήλατο /αυτοκίνητο για να πας στην εργασία σου ή στις καθημερινές δουλειές σου, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν μπορείς να μπεις σε ένα κτίριο χωρίς να σκεφτείς τα χωροταξικά εμπόδια, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Εάν μπορείς να πληρώσεις όλα τα έξοδά σου (ενοίκιο, φαγητό κλπ) χωρίς να χρειάζεται να ζητήσεις βοήθεια από άλλους, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

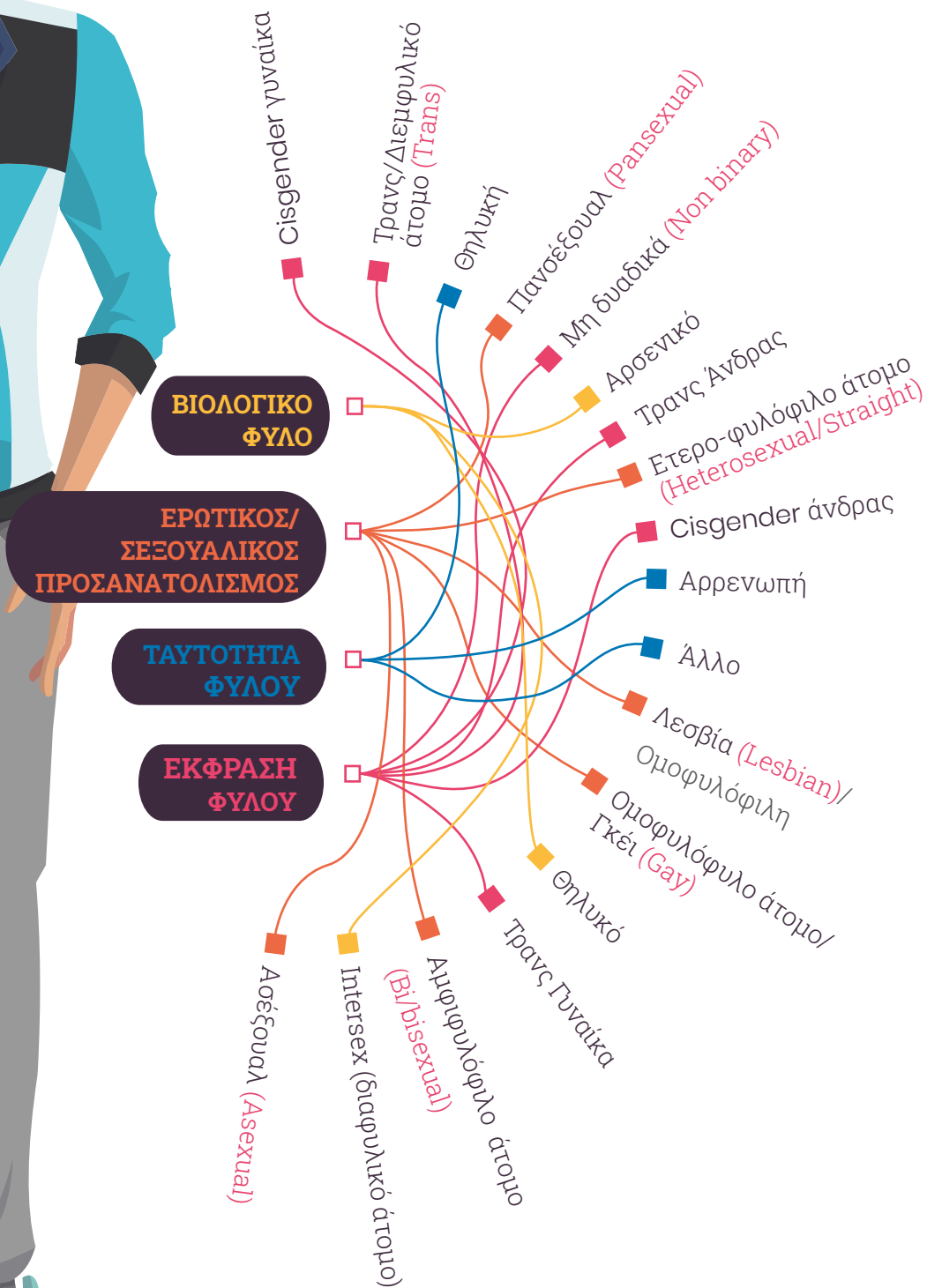
Δε σου αρέσει να πλένεις πιάτα και ο νεροχύτης είναι γεμάτος. Εάν δεν είσαι υποχρεωμένος/η να πλένεις τα πιάτα, κάντε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Γυρίζεις από τη δουλειά σου με τα πόδια αργά το βράδυ και υπάρχουν αστυνομικοί στη γωνία του σπιτιού σου. Εάν μπορείς να πλησιάσεις χωρίς φόβο, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Δε θέλεις να κάνεις παιδί. Εάν μπορείς να πείσεις τον/την σύντροφό σου να χρησιμοποιήσει μεθόδους αντισύλληψης, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

Λύσεις Αντιστοίχισης Παραρτήματος 1

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Αποδομώντας τις παρερμηνείες σε ζητήματα έμφυλης βίας

Μαθησιακοί στόχοι

- Να εξοικειωθούν με την αναγνώριση διαφορετικών μορφών έμφυλης βίας
- Να ευαισθητοποιηθούν πάνω σε θέματα εσφαλμένων αντιλήψεων και στερεοτύπων γύρω από την έμφυλη βία
- Να αναλογιστούν τον αντίκτυπο αυτών των εσφαλμένων αντιλήψεων στα άτομα και στην κοινωνία
- Να αναπτύξουν δεξιότητες και εργαλεία για την αναγνώριση και την αντιμετώπιση περιπτώσεων έμφυλης βίας στο σχολείο

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία,
κριτική σκέψη,
ενσυναίσθηση,
ανάλυση δεδομένων

Υλικά εργαστηρίου

Παράρτημα 1:

Ανθρώπινα περιγράμματα
(δείτε οδηγίες ακολούθως)

Παράρτημα 2:

Φύλλο εργασίας μελέτης
περίπτωσης

Παράρτημα 3:

Μελέτες περίπτωσης

Προβολικό

Η/Υ

Μαρκαδόροι

Αυτοκόλλητα χαρτάκια οηθεώσαντι

Ηχεία

Κουτί Ερωτήσεων/ Προτάσεων

Χαρτιά του μέτρου

Κολλητική ταινία

Κανόνες και Προσδοκίες ομάδας

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

1. Εισαγωγή - Κουτί Ερωτήσεων / Προτάσεων

Καλωσορίστε την ομάδα (και αν κρίνεται σκόπιμο πείτε μια φορά όλοι τα ονόματά σας).

Εξηγήστε ότι είδατε τις προσδοκίες της ομάδας και τις κατηγοριοποιήσατε (αναφέρετε τις κατηγορίες). Ρωτήστε αν μετά το πρώτο εργαστήριο θα θέλανε τώρα να προσθέσουν και κάποιες ακόμα.

Υπενθυμίστε έπειτα τη λειτουργία του Κουτιού Ερωτήσεων / Προτάσεων και σε περίπτωση που υπάρχουν ερωτήματα, φέρτε τα στην ομάδα για συζήτηση.

Παρουσιάστε τους στόχους του σημερινού εργαστηρίου.

2. Περπατήματα από την καλή και από την ανάποδη!

10 λεπτά

1^η φάση

Ζητήστε από τα άτομα της ομάδας να περπατήσουν ελεύθερα στο χώρο για 1 λεπτό.

Εξηγήστε ότι από δω και στο εξής, όταν θα λέτε ΣΤΑΜΑΤΑΩ, όλοι και όλες θα σταματάνε και όταν θα λέτε ΞΕΚΙΝΑΩ, όλοι και όλες θα ξεκινάνε (2-3 επαναλήψεις)

Εξηγήστε ότι από δω και στο εξής, όταν θα λέτε ΧΕΡΙΑ ΨΗΛΑ, όλοι και όλες θα σηκώνουν τα χέρια ψηλά και όταν θα λέτε ΧΕΡΙΑ ΚΑΤΩ, όλοι και όλες θα τα κατεβάζουν. Επίσης, επισημαίνετε ότι ισχύουν και οι παραπάνω οδηγίες, δηλαδή μπορεί να περπατάνε με τα χέρια ψηλά ή μπορεί να είναι σταματημένοι/ σταματημένες με τα χέρια ψηλά, ανάλογα την οδηγία (2-3 επαναλήψεις).

2^η φάση

Εξηγήστε τους ότι τώρα εσείς θα λέτε τις ίδιες οδηγίες μόνο που εκείνοι/ εκείνες θα τις εκτελούν ανάποδα! Το ΣΤΑΜΑΤΑΩ θα εκτελείτε ως ΞΕΚΙΝΑΩ κ.ο.κ (4-5 επαναλήψεις).

Ζητήστε τους έπειτα να μείνουν ακίνητοι/ ακίνητες και να κλείσουν τα μάτια τους. Επιλέξτε 2 άτομα τυχαία και ψιθυρίστε τους τα εξής: «όποια κι αν είναι η επόμενη οδηγία μου, εσύ θα συνεχίσεις να εκτελείς τις οδηγίες ανάποδα». Φροντίστε όσο μπορείτε να μην γίνετε αντιληπτοί/ αντιληπτές από τα υπόλοιπα άτομα.

Ζητήστε από όλους και όλες να ανοίξουν τα ματιά τους και εξηγήστε ότι τώρα τις οδηγίες θα τις εκτελούν κανονικά (3-4 επαναλήψεις).

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκωτήρια:

Σ' αυτό το στάδιο του παιχνιδιού παρατηρήστε διακριτικά τις αντιδράσεις των μελών τις ομάδας και κυρίως αυτών που εκτελούν τις οδηγίες ανάποδα, ώστε στην παρακάτω συζήτηση να φέρετε συγκεκριμένα παραδείγματα των αντιδράσεών τους (πχ. αμηχανία, ντροπή, γέλια).

Ζητήστε την ομάδα να καθίσει στον κύκλο και **αναστοχαστείτε ενδεικτικά:**

- Πώς νιώσατε στην πρώτη φάση του παιχνιδιού, όταν όλα τα άτομα εκτελούσαν τις οδηγίες κανονικά;
- Πώς νιώσατε στην 2η φάση του παιχνιδιού, όταν όλα τα άτομα εκτελούσαν τις οδηγίες ανάποδα;
- Κατά πόσο σας ήταν εύκολο να συγκεντρωθείτε, στη φάση που έπρεπε να εκτελείτε τις οδηγίες ανάποδα; Για ποιο λόγο;
- Πώς νιώσατε εσείς, όταν όλα τα άτομα εκτελούσαν τις οδηγίες σύμφωνα με την «κανονικότητα» και εσείς ανάποδα (απευθύνετε την ερώτηση στα 2 μέλη της ομάδας, που στην 2η φάση του παιχνιδιού συνέχιζαν να εκτελούν τις οδηγίες ανάποδα);
- Ποιες ήταν οι πρώτες σας σκέψεις με που είδατε μια μικρή μειοψηφία να εκτελεί τις οδηγίες, αντίθετα με την «κανονικότητα» (απευθύνετε την ερώτηση στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας);
- Εξηγήστε σε αυτό το σημείο ότι εσείς δώσατε την οδηγία να συνεχίσουν να εκτελούν τις οδηγίες ανάποδα και προχωρήστε στην συζήτηση αναστοχασμού:
- Υπήρξαν από μέρους σας κάποιες παρερμηνείες όσον αφορά την «μη κανονική» συμπεριφορά των 2 συμμετεχόντων;
- Εμείς εδώ παίξαμε ένα παιχνίδι και για ενεργοποιηθούμε άλλα και για να μας δοθεί μια αφορμή να αναγάγουμε το παιχνίδι σ' ένα κοινωνικό επίπεδο. Ποιες, λοιπόν, αναγωγές του παιχνιδιού θα μπορούσαμε να κάνουμε στην κοινωνία;

70 λεπτά

3. Στερεότυπα: Φανερές και καλυμμένες μορφές έμφυλης βίας

Χωρίστε την ομάδα σε 4 μικρότερες. Δώστε στην κάθε ομάδα από ένα χαρτί του μέτρου με το ανθρώπινο περίγραμμα (κατά το παράδειγμα του παραρτήματος 1) και λίγους μαρκαδόρους.

Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα έχει μπροστά της το περίγραμμα ενός ανθρώπου της ελληνικής κοινωνίας. Στο πάνω μέρος του χαρτιού θα διαβάσετε ένα πολύ συνοπτικό βιογραφικό του καθώς και μια φράση, που θα υποδηλώνει την κατάσταση, που βιώνει αυτή τη στιγμή ο άνθρωπος του περιγράμματος.

Δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες να το διαβάσουν και ζητήστε τους να παραμείνουν σιωπηλοί/ σιωπηλές και να μην ανταλλάξουν προς το παρόν καμία σκέψη μεταξύ τους (ούτε για τον άνθρωπο, ούτε για την κατάσταση που βιώνει). Στη συνέχεια, ζητήστε τους, πάλι σιωπηρά, να γράψουν τι θα μπορούσαν να του λένε ή να σκέφτονται οι άλλοι (πχ. συγγενείς, φίλοι, γείτονες) για αυτόν/ αυτήν και για την κατάσταση που βιώνει αυτή τη στιγμή. Τονίστε τους ότι σε αυτή την δραστηριότητα δεν καλούνται να γράψουν τη δική τους άποψη/ γνώμη, αλλά καλούνται να αναπαράγουν τις «φωνές» της ελληνικής κοινωνίας πάνω στη συγκεκριμένη κατάσταση. Μία τέτοια «φωνή» είναι ήδη γραμμένη στο χαρτί. Δώστε 7 λεπτά.

Έπειτα ζητήστε τους (πάλι σιωπηρά μεταξύ τους) να διαβάσουν τι έχει γραφτεί εξωτερικά του περιγράμματος και τώρα να γράψουν εσωτερικά ποιες μπορεί να είναι οι σκέψεις του ίδιου ανθρώπου για την κατάσταση που βιώνει, ακούγοντας αυτές τις «φωνές» και τι πιθανά σκέφτεται να πράξει. Δώστε άλλα 7 λεπτά.

Ζητήστε από τις ομάδες με τη σειρά να παρουσιάσουν τα ανθρώπινα περιγράμματα.

Κολλήστε στη συνέχεια τα ανθρώπινα περιγράμματα στους τοίχους της αίθουσας και έπειτα **αναστοχαστείτε** όλοι και όλες μαζί στο κύκλο ενδεικτικά:

- Θα ήθελε κάποιος ή κάποια να συμπληρώσει κάτι στα χαρτιά των άλλων; Δώστε τους λίγο χρόνο.
- Κατά πόσο αναγνωρίζετε ότι αυτά που γράφθηκαν εξωτερικά των περιγραμμάτων αποτελούν «φωνές» της ελληνικής κοινωνίας;
- Από που πιστεύετε ότι τροφοδοτούνται αυτές οι φωνές;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι αυτές «οι φωνές» καλύπτουν περιπτώσεις έμφυλης βίας;
- Σε ποιες περιπτώσεις και πώς πιστεύετε ότι «οι φωνές» αυτές παρερμηνεύουν τις καταστάσεις που βιώνουν τα άτομα των συγκεκριμένων παραδειγμάτων;
- Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό; Θυμίστε τους το παιχνίδι της έναρξης του εργαστηρίου «Περπατήματα από την καλή και από την ανάποδη».
- Σε ποιες περιπτώσεις από τα 4 παραδείγματα θα αναγνωρίζατε κάποια μορφή έμφυλης βίας;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι τόσοι οι ενήλικες όσοι και οι έφηβοι έχουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν τις μορφές βίας και να μην τις παρερμηνεύουν;
- Σε τι επιλογές και τρόπους ζωής πιστεύετε ότι μπορούν να οδηγήσουν αυτές οι «φωνές» τους ανθρώπους των περιγραμμάτων αλλά και γενικότερα;
- Τι θα μπορούσαν να κάνουν οι άνθρωποι των περιγραμμάτων;
- Πώς θα μπορούσαμε εμείς να τους βοηθήσουμε;

4. Διάλειμμα

20 λεπτά

5. Μελέτες Περίπτωσης

80 λεπτά

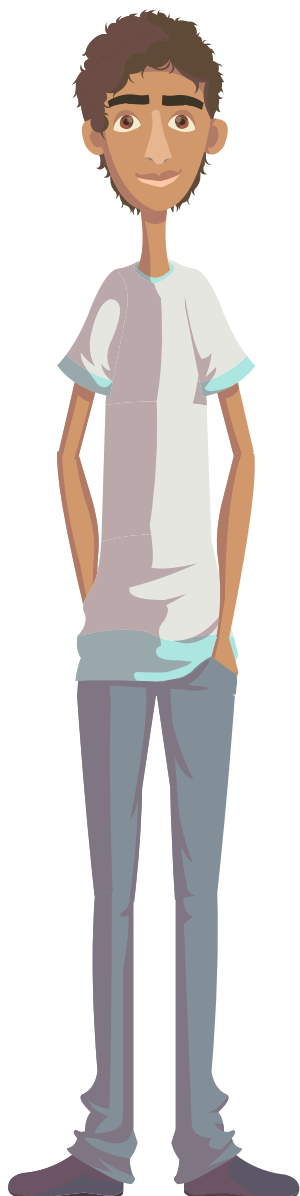
Επαναφέρετε το ερώτημα, με το οποίο κλείσατε την προηγούμενη ενότητα και εξηγήστε ότι θα προσπαθήσετε να διερευνήσετε τις επιλογές για δράση, μελετώντας 4 περιπτώσεις.

Χωρίστε την ομάδα σε 4 μικρότερες (διαφορετικές από την προηγούμενη δραστηριότητα)

Μοιράστε στην κάθε ομάδα μία μελέτη περίπτωσης από το παράρτημα 3, καθώς και τις συνοδευτικές ερωτήσεις. Προαιρετικά μπορείτε αν θέλετε να μοιράσετε και ένα αντίγραφο του παραρτήματος 2 σε κάθε ομάδα.

Δώστε 30 λεπτά στις ομάδες να διαβάσουν τις ιστορίες και δουλέψουν πάνω στις ερωτήσεις του παραρτήματος. Διευκρινίστε ότι δεν είναι απαραίτητο να καταγράψουν τις απαντήσεις και ότι οι ερωτήσεις βρίσκονται περισσότερο για να καθοδηγήσουν την συζήτηση.

Κάθε ομάδα, έπειτα, παρουσιάζει την ιστορία της και γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια πάνω στις συνοδευτικές ερωτήσεις.

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια:

- **Μελέτη περίπτωσης 1:**
σωματική και ψυχολογική βία, σεξουαλική παρενόχληση και βία, διαδικτυακός εκφοβισμός, κλοπή ταυτότητας, το οποίο είναι αδίκημα και διώκεται, κοινωνική βία.
- **Μελέτη περίπτωσης 2:**
ψυχολογική βία, παρενόχληση, συστημική βία.
- **Μελέτη περίπτωσης 3:**
σωματική, ψυχολογική, και οικονομική βία, θεσμική/ συστημική βία
- **Μελέτη περίπτωσης 4:**
ψυχολογική βία, παιδική κακοποίηση, κοινωνική βία

6. Κλείσιμο εργαστηρίου

Δώστε χρόνο για τυχόν ερωτήσεις από τους συμμετέχοντες.

Ανατρέξτε στο Κουτί των Ερωτήσεων / Προτάσεων και σε περίπτωση που υπάρχουν θέματα, φέρτε τα στην ομάδα και συζητήστε τα. Για οτιδήποτε δεν μπορεί να απαντηθεί εκείνη την ώρα, ενημερώστε τους ότι θα επανέλθετε στο επόμενο εργαστήριο.

Εμφανίστε το μεγάλο χαρτί του μέτρου, με τη **βαλίτσα**, το **ράφι** και τον **κάδο σκουπιδιών** κατά το πρότυπο των εικόνων που ακολουθούν.

Μοιράστε 3 τουλάχιστον αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων σε κάθε άτομο και ζητήστε να τα γράψουν κάτι και να τα τοποθετήσουν αντίστοιχα στη βαλίτσα, το ράφι και τον κάδο σκουπιδιών ως εξής:

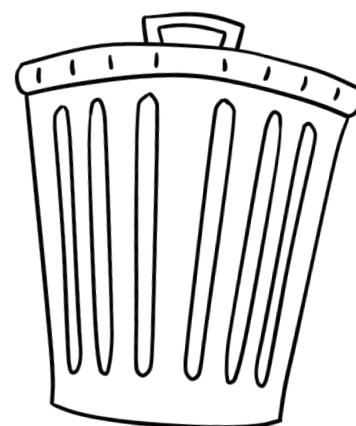
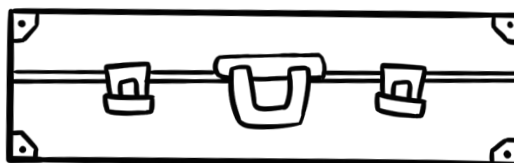
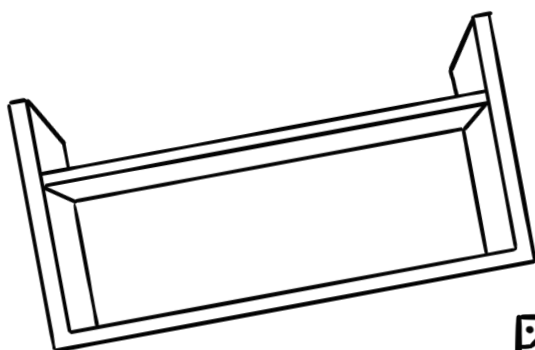
Βαλίτσα: ένα τουλάχιστον πράγμα (δραστηριότητα, ιδέα κτλ) που θα «πάρουν» μαζί τους φεύγοντας από το σημερινό εργαστήριο

Ράφι: ένα τουλάχιστον πράγμα (δραστηριότητα, ιδέα κτλ), που τους προβληματίσε και θέλουν να το σκεφτούν και να γι' αυτό θα το «αφήσουν» στο ράφι

Κάδος Σκουπιδιών: κάτι που δεν τους άρεσε καθόλου (δραστηριότητα, ιδέα, τρόπος προσέγγισης από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια κτλ) και θα το «πετάξουν» στον κάδο των σκουπιδιών.

Δώστε λίγο χρόνο να διαβάσουν αυτά που έχουν γραφτεί και αν θέλουν να σχολιάσουν.

Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Επιπλέον υλικό και πηγές

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μύθοι σχετικά με τη βία κατά των γυναικών και των κοριτσιών

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet-eu_action_to_combat_violence_against_women-2019.pdf

Συμβούλιο της Ευρώπης. Ευαισθητοποίηση για τη βία κατά των γυναικών. Άρθρο 13 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (στα αγγλικά):

<https://rm.coe.int/168046elf1>

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός διάλογος, μελέτη περίπτωσης, αναστοχασμός

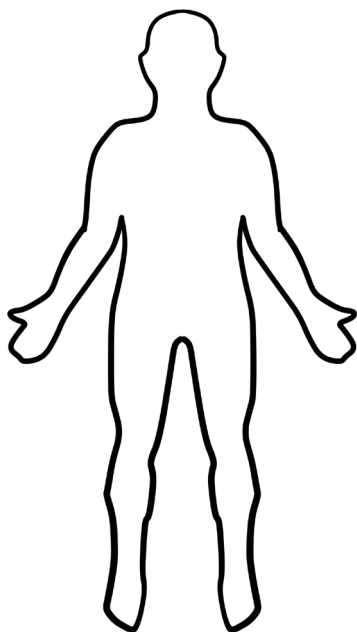

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 Ανθρώπινα περιγράμματα

Παράρτημα 1

ανθρώπινο περίγραμμα 1

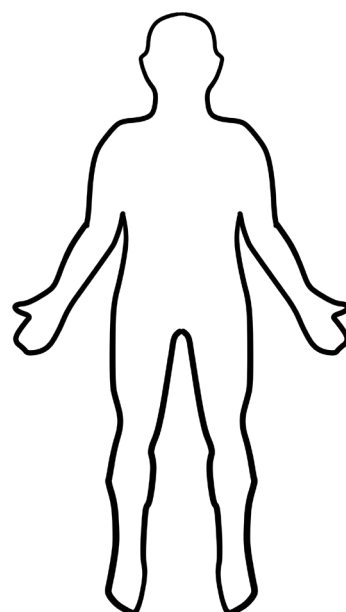
36χρονη γυναίκα, σύζυγος και μητέρα 2 παιδιών
«Εμείς θα τα πούμε στο σπίτι»

Ε, για να μην φεύγει
και αυτή σημαίνει ότι
δεν είναι και τόσο
άσχημη η κατάσταση.

ανθρώπινο περίγραμμα 2

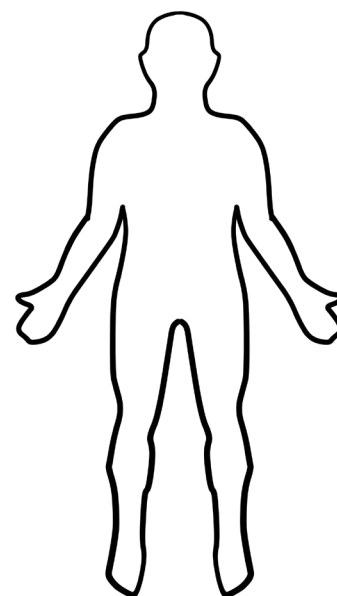
30χρονη γυναίκα
Η ζυγαριά

Η Μαρία μου δεν
τρώει, κάνει δίαιτα.
Έτσι δεν είναι αγάπη
μου;

ανθρώπινο περίγραμμα 3

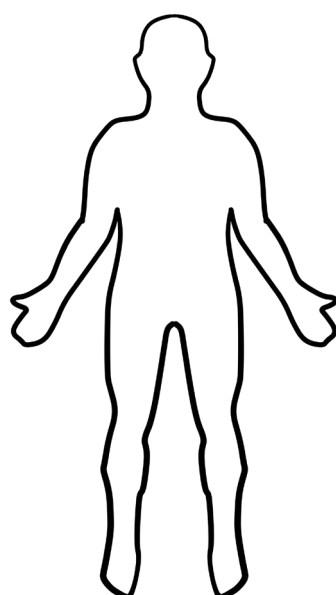
16χρονη έφηβη
Ο γυρισμός

Ε, και αυτή ας πρόσε-
χε! Τι ώρα ήταν αυτή
που γύριζε;

ανθρώπινο περίγραμμα 4

32χρονη γυναίκα, νιόπαντρη
«Τα δικά μου δικά μου και τα δικά σου πάλι δικά μου»

Τώρα πια εμείς είμα-
στε ένα πορτοφόλι! Ε
αγάπη μου;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 Φύλλο εργασίας μελέτης περίπτωσης

Παράρτημα 2

Ποιες μορφές βίας αναγνωρίσατε στην ιστορία;

Ποιο ή ποια αναγνωρίζετε ως το άτομο που ασκεί/ τα άτομα που ασκούν βία και ποιο ή ποια αναγνωρίζετε ως το άτομο που υφίσταται βία/ τα άτομα που υφίστανται βία;

Ποια/ Ποιες πιστεύετε ότι είναι η αιτία/ οι αιτίες της βίας στην ιστορία;

Ποιες είναι οι συνέπειες της βίας στην ιστορία;

Ποιος θα μπορούσε να αντιδράσει/ επέμβει και με ποιο τρόπο;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 Μελέτες περίπτωσης

Παράρτημα 3

Μελέτη περίπτωσης - Λούσιαν

Ο Λούσιαν είναι 17 χρονών. Ζει με τους γονείς του και τα τρία μικρότερα αδέρφια του σε μια μικρή πόλη της Ρουμανίας. Όταν τελειώνει το σχολείο, πηγαίνει και παίρνει τους αδερφούς του και την αδερφή του από τον παιδικό σταθμό και από το νηπιαγωγείο αντίστοιχα. Τους ετοιμάζει μεσημεριανό και τους προσέχει μέχρι να επιστρέψουν οι γονείς τους. Επειδή η οικογένεια του έχει πολύ χαμηλό εισόδημα, ο Λούσιαν 3 βράδια την εβδομάδα δουλεύει στην πιτσαρία του θείου του ως διανομέας και παραδίδει τις πίτσες με το ποδήλατο. Τις περισσότερες φορές είναι πολύ κουρασμένος στο σχολείο και σχεδόν ποτέ δεν έχει χρόνο να κάνει τα μαθήματά του. Η σχέση με την μητέρα του είναι αρκετά καλή, με τον πατέρα του όμως υπάρχει αρκετή ένταση επειδή ο πατέρας του θυμώνει εύκολα και όταν θυμώνει αρχίζει να φωνάζει σε όλους ή και να τους χτυπάει. Όταν ο πατέρας του έμεινε άνεργος, στην αρχή έπεσε σε κατάθλιψη, όμως μετά άρχισε να γίνεται όλο και πιο βίαιος, ειδικά

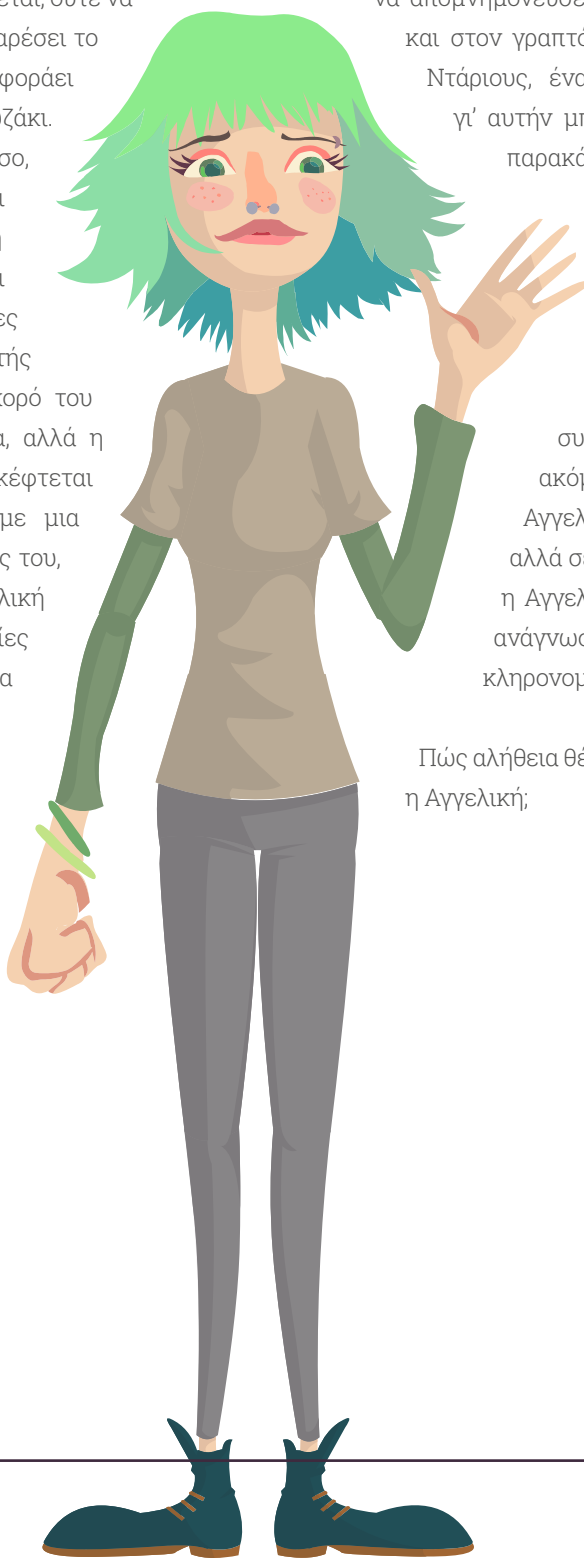

με την γυναίκα του και τα μικρότερα του αδέρφια. Αφού πέρασε κάποιος καιρός και τα πράγματα δεν καλυτέρευαν και επιπλέον σ' ένα από αυτά τα ξεσπάσματα ο πατέρας του έσπασε το χέρι της αδερφής του, ο Λούσιαν μαζί με την μητέρα του αποφάσισαν να φύγουν προκειμένου να προστατέψουν τους εαυτούς τους. Αλλά δεν είχαν καθόλου χρήματα, η πόλη είναι πολύ μικρή και ο κόσμος επίσης πολύ επικριτικός. Πήγαν, λοιπόν, στην αστυνομία για να καταγγείλουν το γεγονός και να ζητήσουν προστασία, όμως ο αστυνομικός τους συμβούλεψε να μην κάνουν τίποτα και να δείξουν κατανόηση για τον άνεργο πατέρα τους, ο οποίος θα έχει ήδη πολύ άγχος και να προσπαθήσουν μην του προσθέσουν ένα ακόμη πρόβλημα.

Πώς θέλετε να τελειώσει η ιστορία;
Τι θέλετε να κάνουν ο Λούσιαν και η μητέρα του;

Μελέτη περίπτωσης - Αγγελική

Η Αγγελική είναι 15 χρονών και μισεί το σχολείο. Αισθάνεται ότι όλοι την κοροϊδεύουν και γι' αυτό δεν μπόρεσε να κάνει κανέναν φίλο από την αρχή της σχολικής χρονιάς. Πιστεύει ότι αυτό συμβαίνει επειδή είναι τελείως διαφορετική από τους υπόλοιπους. Δεν της αρέσει να βιάζεται, ούτε να φτιάχνει τα νύχια της και δεν της αρέσει το ροζ χρώμα. Νιώθει πιο άνετα όταν φοράει ένα τζιν και ένα απλό, μαύρο μπλουζάκι. Όλοι την φωνάζουν αγοροκόριτσο, ακόμα και οι καθηγητές της. Έχει ένα μυώδες σώμα και η μόνη δραστηριότητα που την χαλαρώνει είναι να πηγαίνει σε αγώνες ελεύθερης πάλης. Ο διευθυντής επιμένει για τον φετινό ετήσιο χορό του σχολείου να φορέσει ένα φόρεμα, αλλά η Αγγελική δεν θέλει καν να το σκέφτεται και μάλιστα νιώθει ταπείνωση με μια τέτοιου είδους πρόταση από μέρους του, μπροστά σε όλη την τάξη. Η Αγγελική έχει και άλλες άσχημες εμπειρίες στο σχολείο. Όταν την σηκώνουν για να διαβάσει ένα κείμενο μπροστά σε όλη την τάξη, τα γράμματα αμέσως αρχίζουν να «χορεύουν» μπροστά στα μάτια της και δεν

βγάζει, στ' αλήθεια, κανένα νόημα από αυτό που διαβάζει. Η καρδιά της ανεβάζει παλμούς και νιώθει ότι θα λιποθυμήσει. Όταν γράφει διαγώνισμα, της παίρνει πάρα πολύ ώρα μέχρι να καταλάβει τι ακριβώς ζητάει η ερώτηση. Δεν μπορεί με τίποτα να απομνημονεύσει ούτε καν ένα ποίημα για το σχολείο και στον γραπτό λόγο κάνει πολλά λάθη. Μια μέρα ο Ντάριους, ένας συμμαθητής της, μιλούσε δυνατά γι' αυτήν μπροστά σε όλη την τάξη, λέγοντας τα παρακάτω: «Αγγελική, το τέλειο ραντεβουδάκι, χαζή σαν την κότα και άσχημη σαν τον Κουασιμόδο». Μετά από αυτό η Αγγελική πήγε σπίτι της και πέρασε όλο το απόγευμα, κλειδωμένη στο δωμάτιο της, κλαίγοντας ασταμάτητα. Οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές της, οι καθηγητές της ακόμα και οι γονείς της πιστεύουν ότι η Αγγελική είναι «αργή» ή ότι δεν είναι έξυπνη, αλλά σε κανέναν δεν πέρασε από το μυαλό ότι η Αγγελική έχει δυσλεξία και διαταραχή στην ανάγνωση, που οφείλεται σε νευρολογικά ή κληρονομικά αίτια και όχι στην νοημοσύνη της.

Πώς αλήθεια θέλετε να τελειώσει η ιστορία; Τι θα κάνει η Αγγελική;

Μελέτη περίπτωσης - Τόμι

Ο Τόμι είναι 16 χρονών, είναι ο καλύτερος παίκτης στην σχολική ομάδα μπάσκετ και 3ος καλύτερος παίκτης σε όλη την χώρα. Είναι, επίσης, εξαιρετικά δημοφιλής στο σχολείο, καθώς είναι και πολύ όμορφος και πολύ έξυπνος. Έχει πολύ καλούς βαθμούς στα μαθήματα, με σχετικά λίγο διάβασμα. Οι γονείς του έχουν την μεγαλύτερη Κτηματομεσιτική εταιρεία στο Βουκουρέστι και αρκετά χρήματα. Ωστόσο, επειδή είναι πολύ απασχολημένοι και ταξιδεύουν συνεχώς, ο Τόμι τους βλέπει μόνο για κάποιες ώρες την εβδομάδα. Γι' αυτό το λόγο, επειδή δηλαδή είναι μόνος του στο σπίτι πολύ συχνά, διοργανώνει τα καλύτερα πάρτι. Κάποιες φορές κερνάει όλους τους συμμαθητές του στην πιτσαρία, χωρίς να υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος και τότε συνηθίζει να λέει: «Κερνάω, έτσι, επειδή είναι Τρίτη». Ο Τόμι είναι ερωτευμένος με την Αλίνα, αλλά εκείνη φαίνεται να μην ενδιαφέρεται καθόλου. Κάθε φορά που της ζητάει να πάνε μία βόλτα ή σινεμά ή εκδρομή εκείνη του απαντάει όχι. Εκείνος

επιμένει χαρίζοντάς της ακριβά δώρα και κοσμήματα, αλλά εκείνη δεν τα δέχεται. Όταν του ζήτησε για άλλη μια φορά να την αφήσει ήσυχη γιατί και δεν την ενδιαφέρει κι έχει αγόρι, ο Τόμι έχασε τον έλεγχο, την ακολούθησε στις γυναικείες τουαλέτες και την φίλησε με την βία. Όταν προσπάθησε να ξεφύγει, την κράτησε από το χέρι τόσο σφικτά, που το αριστερό της χέρι μελάνιασε. Η Αλίνα άρχισε να κλαίει και ο Τόμι άρχισε να διατυμπανίζει σε όλο το σχολείο ότι δεν ενδιαφέρεται για γ' αυτήν, γιατί ανακάλυψε ότι έχει κοιμηθεί με πολλά αγόρια και μ' έναν αναπληρωτή καθηγητή, που δούλευε στο σχολείο την περσινή χρονιά. Επιπλέον, έφτιαξε ένα ψεύτικο λογαριασμό στα social media με το όνομα και τις φωτογραφίες της και μέσω αυτού του προφίλ στέλνει άσεμνα και προκλητικά μηνύματα σε 3 αγόρια από την τάξη τους. Η Αλίνα παρατηρεί ότι όλοι την κοιτάζουν με ένα περίεργο τρόπο. Μετά από λίγες μέρες μαθαίνει τι έκανε ο Τόμι...

Πώς αλήθεια θέλετε να τελειώσει η ιστορία;

Μελέτη περίπτωσης - Αμαλία

Η Αμαλία είναι 14 χρονών. Οι γονείς της ζουν και εργάζονται στην Ιταλία προκειμένου να μπορούν να συντηρήσουν αυτήν, την μεγαλύτερή της αδερφή και την ηλικιωμένη γιαγιά τους. Η Αμαλία βλέπει τους γονείς της μία φορά το χρόνο, κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, όταν εκείνοι παίρνουν μία βδομάδα άδεια και γυρίζουν στο σπίτι. Η Αμαλία και η αδερφή της δεν μπορούν να τους επισκεφτούν

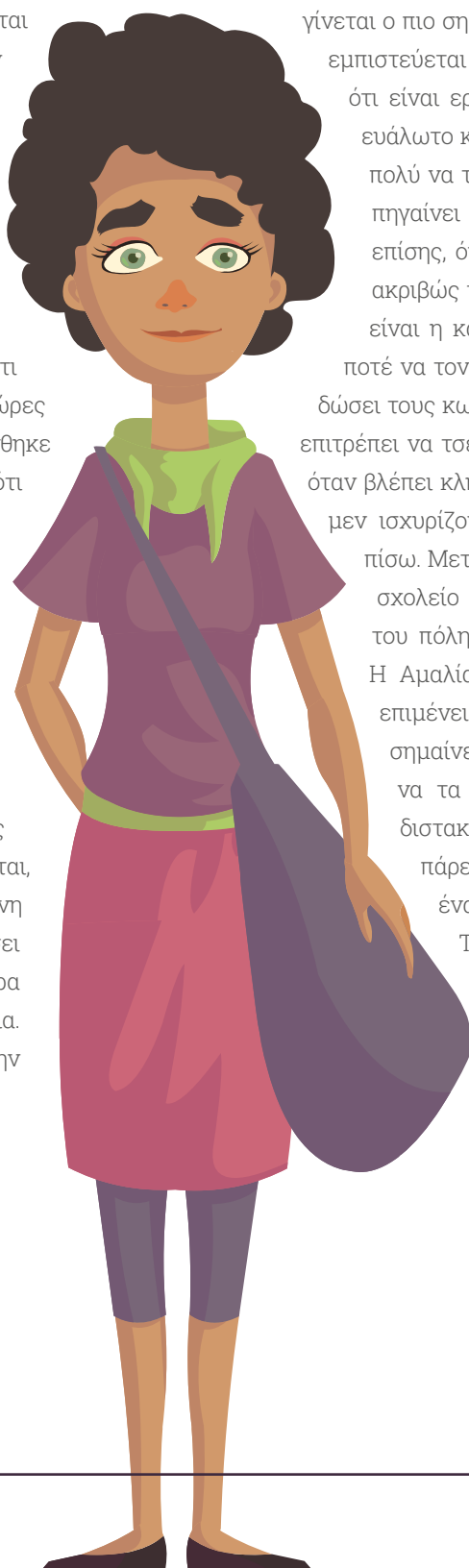
στην Ιταλία γιατί η γιαγιά τους χρειάζεται συνεχή φροντίδα. Στις διακοπές των Χριστουγέννων η Αμαλία πήγε στο πάρτι γενεθλίων μια συμμαθήτριάς της, της Ντάνα, και εκεί γνώρισε έναν μεγαλύτερο ξάδερφό της, τον Βιορέλ, ο οποίος είναι 29 χρονών. Όταν τελείωσε το πάρτι ήταν ήδη πολύ αργά και σκοτεινά και ο Βιορέλ προσφέρθηκε να την γυρίσει σπίτι της. Έφτασαν στο σπίτι της αλλά συνέχισαν να μιλάνε για 2 ώρες μέσα στο αυτοκίνητο. Η Αμαλία αισθάνθηκε για πρώτη φορά, ύστερα πολύ καιρό, ότι υπάρχει κάποιος που καταλαβαίνει τι περνάει στη ζωή της και αυτός ο κάποιος είναι ένας πολύ γοητευτικός άντρας, που την συμπαθεί και έχει την διάθεση να την υποστηρίξει. Από εκείνο το βράδυ και μετά ο Βιορέλ της τηλεφωνεί καθημερινά. Ανησυχεί πάρα πολύ για αυτήν και επίσης είναι πολύ θυμωμένος με τον τρόπο που οι γονείς της την χρησιμοποιούν και την εκμεταλλεύονται, βάζοντάς την να φροντίζει την ηλικιωμένη γιαγιά της, αντί να την αφήσουν να ζήσει τη ζωή της, να βγαίνει έξω και γενικότερα να απολαύσει τα νεανικά της χρόνια. Όσον αφορά την αδερφή της συνεχώς την

αποκαλεί εγωίστρια γιατί κάνει τις λιγότερες δουλειές μέσα στο σπίτι και έτσι έχει περισσότερο χρόνο να διαβάζει. Επίσης, της τονίζει ότι οι γονείς τους αγαπούν περισσότερο την αδερφή της μια και γι' αυτήν πληρώνουν καθηγητή για ιδιαίτερα μαθήματα, προκειμένου να μπει στο πανεπιστήμιο, ενώ για εκείνη όχι. Η Αμαλία ακούγοντας αυτά θυμώνει όλο και περισσότερο και πιστεύει ότι ο Βιορέλ έχει δίκιο. Όσο περνάει ο καιρός ο Βιορέλ

γίνεται ο πιο σημαντικός άνθρωπος στην ζωή της και τον εμπιστεύεται όσο κανέναν άλλον. Εκείνος της λέει ότι είναι ερωτευμένος μαζί της και αυτό τον κάνει ευάλωτο και εύθραυστο και ότι στεναχωριέται πάρα πολύ να την βλέπει να μιλάει με άλλα αγόρια, όταν πηγαίνει να την πάρει από το σχολείο. Της λέει, επίσης, ότι ζηλεύει γιατί την λατρεύει και γι' αυτό ακριβώς το λόγο πρέπει να είναι σίγουρος ότι αυτή είναι η κατάλληλη γι' αυτόν και ότι δεν πρόκειται ποτέ να τον πληγώσει. Έτσι, λοιπόν, θα πρέπει να του δώσει τους κωδικούς της για τα social media και να του επιτρέψει να τσεκάρει το τηλέφωνό της. Ο ίδιος θυμώνει όταν βλέπει κλήσεις από τους γονείς της και λέει ότι να μην ισχυρίζονται ότι την αγαπάνε αλλά την άφησαν πίσω. Μετά από 3 μήνες της ζητάει να παρατήσει το σχολείο και να μετακομίσουν μαζί στην μητρική του πόλη, που είναι στην άλλη μεριά της χώρας. Η Αμαλία δεν ξέρει τι να κάνει, αλλά ο Βιορέλ επιμένει, λέγοντάς της ότι αν δεν πει το ναι, αυτό σημαίνει ότι δεν τον αγαπάει και τότε θα πρέπει να τα χαλάσουνε. Βλέποντας ότι ακόμα είναι διστακτική, την απειλεί ότι αν δεν πει το ναι, θα πάρει το αυτοκίνητό του και θα πέσει πάνω σ' ένα δέντρο και έτσι θα τελειώσουν όλα.

Τι θα κάνει η Αμαλία; Αυτό εξαρτάται από εσάς...

Πώς θέλετε να τελειώσει η ιστορία;

Συζητήστε και προσπαθήστε να δώσετε απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα:

- Ποιες μορφές βίας αναγνωρίσατε στην ιστορία;
- Ποιο ή ποια αναγνωρίζετε ως το άτομο/ τα άτομα που ασκεί/ασκούν βία, ποιο ή ποια αναγνωρίζετε ως το άτομο/ τα άτομα που υφίσταται/ υφίστανται βία;
- Ποια/ποιες πιστεύετε ότι είναι η αιτία /οι αιτίες της βίας στην ιστορία;
- Ποιες είναι οι συνέπειες της βίας στην ιστορία;
- Έχετε ποτέ συναντήσει ή ακούσει μια, αν όχι ίδια, παρόμοια ιστορία;
- Ποιος θα μπορούσε να αντιδράσει /επέμβει και με ποιο τρόπο;
- Πιστεύετε ότι η επέμβαση του σχολείου θα φέρει κάποιο αποτέλεσμα; Με ποιο τρόπο θα μπορούσε να επέμβει;
- Υπάρχουν κάποιοι λόγοι που το σχολείο δεν πρέπει ή δεν μπορεί να επέμβει σε μια τέτοια κατάσταση;
- Ποιες θα ήταν οι συνέπειες από την μη παρέμβαση του σχολείου σε μια τέτοια περίπτωση;
- Ποια είδους ενέργεια θα ενθαρρύνατε και ποια όχι και γιατί;
- Πώς θα θέλατε να τελειώσει η ιστορία (συνδέστε πρόσωπα με συγκεκριμένες ενέργειες, που θα φέρουν και συγκεκριμένα αποτελέσματα);

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Ανάπτυξη πολιτικών και διαδικασιών για την αντιμετώπιση στερεοτύπων φύλου και έμφυλης βίας στα σχολεία

Μαθησιακοί στόχοι

- Να διερευνήσουν οι εκπαιδευτικοί πρακτικές ώστε να καταστήσουν τους χώρους του σχολείου ασφαλείς, χωρίς περιστατικά έμφυλης βίας
- Να αξιολογηθούν οι ήδη υπάρχουσες πολιτικές παρέμβασης σε θεσμικό επίπεδο για φαινόμενα έμφυλης βίας στο σχολείο και να βελτιωθούν, όπου χρειάζεται
- Να δημιουργηθούν, όπου χρειάζεται, νέες πολιτικές παρέμβασης και διαδικασίες για την πρόληψη, την αποτροπή ή την παρέμβαση σε περιπτώσεις στερεοτύπων φύλου και έμφυλης βίας στο σχολείο
- Να ενδυναμωθούν οι εκπαιδευτικοί σε σχέση με την πρόληψη, την αποτροπή αλλά και διαχείριση των περιπτώσεων έμφυλης βίας και έμφυλων στερεοτύπων

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία, επικοινωνία, κριτική σκέψη, ανάλυση δεδομένων, επίλυση προβλημάτων, ανάληψη πρωτοβουλιών, ενσυναίσθηση

Υλικά Εργαστηρίου

Παράρτημα 1:

Κάνοντας τους χώρους ασφαλείς

Παράρτημα 2:

Μελέτη πραγματικής περίπτωσης

Φόρμα Αξιολόγησης Επιμόρφωσης (προαιρετικά)

Προβολικό

Μαρκαδόροι

Η/Υ

Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων

Ηχεία

Κουτί Ερωτήσεων/ Προτάσεων

Χαρτιά του μέτρου

Κολλητική ταινία

Κανόνες και Προσοδοκίες ομάδας

Προετοιμασία από τον εμπυχωτή ή την εμπυχώτρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία/τραπέζια στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο, αναρτημένα στον τοίχο τα εξής: οι κανόνες της ομάδας, οι προσδοκίες.

Τοποθετήστε σε εμφανές σημείο μέσα στην αίθουσα το Κουτί Ερωτήσεων / Προτάσεων και προετοιμαστείτε σε περίπτωση που υπάρχουν ερωτήσεις.

1. Εισαγωγή - Κουτί Ερωτήσεων / Προτάσεων

Καλωσορίστε την ομάδα.

Υπενθυμίστε τη λειτουργία του Κουτιού Ερωτήσεων / Προτάσεων και αφιερώστε λίγο χρόνο για να επιστρέψετε σε αυτό στην περίπτωση που υπάρχουν ερωτήσεις σε εκκρεμότητα από την από την προηγούμενη συνάντηση.

Παρουσιάστε τους στόχους του σημερινού εργαστηρίου.

2. Τυφλός και οδηγός

Χωρίστε τα άτομα σε Ζάδες (αν ο αριθμός των ατόμων είναι μονός δημιουργήστε μία Ζάδα). Ζητήστε από την κάθε Ζάδα να αποφασίσει ποιος/ ποια θα είναι ο Α και ποιος/ ποια ο Β (στην περίπτωση της Ζαδας ένας/ μία θα είναι ο Α και δύο θα είναι οι Β). Εξηγήστε ότι όλοι οι Β θα είναι από δω και στο έξης και για περίπου 7 λεπτά τυφλοί και όλοι οι Α θα είναι οι οδηγοί τους (στην περίπτωση της Ζάδας, δώστε 5 λεπτά).

Ζητήστε από τους οδηγούς να οδηγήσουν τους τυφλούς τους σε διάφορα μέρη του σχολείου (και εκτός της αίθουσας που πραγματοποιείται το εργαστήριο), όπου είχαν μια εμπειρία αρνητική ή θετική πάνω σε ζητήματα στερεοτύπων φύλου ή έμφυλης βίας και πώς (αν) το διαχειρίστηκαν (πχ. οδηγός πηγαίνει τον τυφλό του στις σκάλες, όπου εκεί είδε ένα αγόρι να μιλά πολύ άσχημα σ' ένα κορίτσι κ.ο.κ.). Οι οδηγοί καθώς θα «δείχνουν» τον χώρο στο τυφλό τους, χρησιμοποιώντας την αφή του, παράλληλα να τους διηγούνται την εμπειρία. Τονίστε

ότι δεν είναι αποτελεί δυσκολία στην άσκηση το γεγονός ότι μπορεί κάποια άτομα να μην εργάζονται στο κτήριο, που πραγματοποιείται το εργαστήριο. Μπορούν να πραγματοποιήσουν την άσκηση κατά αναλογία πχ. σκάλες έχουν όλα τα σχολεία.

Μετά από περίπου 7 λεπτά τα ζευγάρια αλλάζουν ρόλους και συνεχίζουν την περιήγηση για άλλα 7 λεπτά (περίπτωση της Ζάδας, ο νέος οδηγός οδηγεί τους τυφλούς του για άλλα 5 λεπτά και στα επόμενα τελευταία 5 λεπτά οδηγεί ο 3ος).

Αφού γυρίσουν οι ομάδες, **αναστοχαστείτε** όλοι και όλες μαζί:

- Πόσες θετικές και πόσες αρνητικές εμπειρίες ακούσατε, μοιραστήκατε;
- Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των εκπαιδευτικών στις εμπειρίες που ακούσατε;
- Πώς το διαχειρίστηκε γενικά το σχολείο;
- Τι σας προβλημάτισε σε αυτά που ακούσατε;

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Αν το εργαστήριο δεν πραγματοποιηθεί σε σχολικό κτήριο θα χρειαστεί να τροποποιήσετε την δραστηριότητα. Χωρίστε τα άτομα σε 4άδες. Ζήστε τους να κλείσουν τα μάτια τους και να παραμείνουν για λίγο σιωπηλά. Ζητήστε μετά από λίγο να επικεντρώσουν την προσοχή τους στους ήχους που ακούνε μέσα στην τάξη. Έπειτα να επικεντρωθούν στους ήχους που έρχονται από έξω. Συνεχίστε με την ανάκληση των αναμνήσεων τους, αφήνοντας χρόνο μεταξύ της μίας ανάμνησης με την άλλη. Πείτε ενδεικτικά: Θυμηθείτε την πρώτη σας μέρα στο Πανεπιστήμιο (πού ήταν, ποιους πρωτοσυναντήσατε, τι είπατε), θυμηθείτε την πρώτη σας μέρα στο σχολείο ως εκπαιδευτικός, τι θυμάστε περισσότερο από αυτήν (ανθρώπους, μαθητές, κτήριο); Θυμηθείτε το πρώτο τμήμα, στο οποίο διδάξατε και προσπαθήστε να φέρετε στο μυαλό σας τα πρόσωπα των πρώτων σας μαθητών. Θυμηθείτε ένα αστείο περιστατικό με τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας, θυμηθείτε ένα περιστατικό με τους μαθητές και τις μαθήτριάς σας που σας έδωσε μεγάλη χαρά, ένα περιστατικό που σας λύπησε ιδιαίτερα, προσπαθήστε, τέλος, να θυμηθείτε ένα περιστατικό που συνέβη στο σχολείο σας και συσχετίζεται με τα θέματα που συζητάμε σε αυτά τα εργαστήρια. Ζητήστε τους να ανοίξουν τα μάτια τους, να γυρίσουν στον κύκλο, ώστε όλοι να βλέπουν όλους και να μοιραστούν στην ομάδα τους τα περιστατικά που θυμήθηκαν και συσχετίζονται με θέματα έμφυλης βίας. Κλείστε τη δραστηριότητα με τις προτεινόμενες ερωτήσεις αναστοχασμού.

70 λεπτά

3. Ασφαλή και μη ασφαλή μέρη στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον

Χωρίστε την ομάδα με κριτήριο ποιο εκπαιδευτικοί είναι από το ίδιο σχολείο (ακόμα και αν οι ομάδες δεν είναι ισάριθμες). Σε διαφορετική περίπτωση χωρίστε τυχαία σε 3 μικρότερες με ίσο αριθμό μελών. Μοιράστε σε κάθε ομάδα ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου και μερικούς μαρκαδόρους.

Εξηγήστε ότι θα προσπαθήσουν να κάνουν μια πρώτη χαρτογράφηση των χώρων ενός σχολείου υπό το πρίσμα ποιο χώροι είναι ασφαλείς και ποιοι χώροι είναι πραγματικά ή εν δυνάμει χώροι που μπορούν να λάβουν χώρα περιστατικά έμφυλης βίας. Τονίστε ότι η έννοια της «ασφάλειας» είναι ως ένα βαθμό και υποκειμενικό ζήτημα. Ωστόσο, αυτή δραστηριότητα στόχο έχει να φωτίσει και να βάλει στο τραπέζι όλα τα ενδεχόμενα και τις απόψεις γύρω από τους χώρους του σχολείου.

Δώστε χρόνο στις ομάδες να φτιάξουν έναν χάρτη του σχολείου και του περιβάλλοντα χώρου του έξω από αυτό (τάξεις, διαδρόμους, αίθουσες πολλαπλών χρήσεων, αίθουσες εργαστηρίων, τουαλέτες, αποδυτήρια, σκάλες, προαύλιο, περιβάλλοντα χώρος του σχολείου πχ. καφετέριες, πάρκο κτλ). ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑ: Μπορεί να διερευνηθούν ως ασφαλείς ή μη ασφαλείς χώροι, το διαδίκτυο, οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης κτλ. Δώστε στις ομάδες και αυτή την διάσταση του χώρου προς διερεύνηση.

Έπειτα ζητήστε από τις ομάδες να συζητήσουν ποιους από αυτούς τους χώρους τους θεωρούν ασφαλείς και ποιους όχι, βασιζόμενοι στις εμπειρίες τους, τα πιστεύω τους, σ' αυτά που έχουν παρατηρήσει ή και σε αυτά που τους έχουν πει οι ίδιοι οι μαθητές και οι μαθήτριες τους. Σηματοδοτούν αντίστοιχα στον χάρτη.

Στη συνέχεια κάθε ομάδα παρουσιάζει τον χάρτη της και οι συμμετέχοντες παρατηρούν τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των χαρτών των σχολείων. Σε περίπτωση που αυτή η δραστηριότητα έχει υλοποιηθεί και στους μαθητές και τις μαθήτριες, ο εμπυκωτής/ η εμπυκώτρια παρουσιάζει τους αντίστοιχους χάρτες και η ομάδα κάνει τις συγκρίσεις.

Αφού δώσετε χρόνο στην συζήτηση, ζητήστε από τα άτομα να επιστρέψουν στις ομάδες τους και μοιράστε στην κάθε μια ομάδα το παράρτημα 1. Εξηγήστε ότι τώρα θα έχουν χρόνο να συζητήσουν στην ομάδα για το τι θα μπορούσαν να κάνουν ώστε να αλλάξει η κατάσταση στο σχολείο τους και καταγράψουν τις ιδέες τους στους πίνακες του παραρτήματος.

Έπειτα συζητήστε τις ιδέες στην ολομέλεια, επιμένοντας να συμφωνηθούν από όλη την ομάδα οι λιγότερο ασφαλείς χώροι (ή οι εν δυνάμει λιγότερο ασφαλείς χώροι) και να βρεθούν οι ρεαλιστικές, πρακτικές και βιώσιμες ενέργειες που πρέπει να γίνουν από μεριάς σχολείου.

4. Διάλειμμα

20 λεπτά

5. Πολιτικές και διαδικασίες

75 λεπτά

Εξηγήστε στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ότι στόχος των εργαστηρίων είναι στο τέλος να παραχθεί ένα υλικό, που από την μία θα είναι ένα πολύτιμο εργαλείο, ένας πρακτικός οδηγός στα χέρια των εκπαιδευτικών για το τι μπορούν να κάνουν σε περιπτώσεις έμφυλης βίας και έμφυλων στερεοτύπων μέσα στο σχολείο και από την άλλη να αποτελέσει τη βάση για θεσμοθετημένες πια από το κράτος πολιτικές και διαδικασίες για την έμφυλη βία στο σχολείο.

Ρωτήστε τους τι γνωρίζουν σε σχέση με την διαδικασία για την πρόληψη της έμφυλης βίας στο σχολείο. Και τι γνωρίζουν ότι προβλέπεται όταν παρατηρηθεί ή καταγγεληθεί περιστατικό έμφυλης βίας στο σχολείο.

Ζητήστε από κάποιον/κάποια να μοιραστεί στην ολομέλεια μια περίπτωση έμφυλης βίας, που συνέβη στο σχολείο (χωρίς ονόματα ή λεπτομέρειες αναφορικά με τα πρόσωπα, τον τόπο και το χρόνο ώστε να μην εκτεθούν οι «πρωταγωνιστές» του περιστατικού) και πώς την διαχειρίστηκε το σχολείο, ως θεσμός.

Παράλληλα αναρτήστε στον τοίχο ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου, στο οποίο έχετε σχεδιάσει ένα πίνακα κατά τα πρότυπα του παραρτήματος 2. Έπειτα, αφού ακουστεί το περιστατικό, όλοι μαζί προσπαθήστε να τον συμπληρώσετε.

Συνεχίστε με άλλες 2-3 περιπτώσεις, συμπληρώνοντας τους αντίστοιχους πίνακες.

Αναστοχαστείτε έπειτα για όλες τις περιπτώσεις ενδεικτικά (κρατήστε σημειώσεις από τα λεγόμενα των εκπαιδευτικών):

- Τι κρατάμε ως καλή πρακτική από αυτά που έγιναν;
- Τι σας σας δυσκόλεψε στην υλοποίηση των ενεργειών; Τι σας διευκόλυνε;
- Τι σας φαίνεται ως καλή πρακτική από αυτά που θα έπρεπε να γίνουν, ώστε να την κρατήσουμε για μελλοντικές περιπτώσεις;
- Τι θα βοηθούσε ώστε αυτές οι πρακτικές θα υιοθετηθούν από την σχολική κοινότητα;
- Τι πρέπει να κάνουμε ώστε αυτές οι πρακτικές να θεσμοθετηθούν;
- Ποια άλλη υποστήριξη θα έπρεπε να υπάρχει από ποιους και προς ποιους για να γίνουν κάποιες ενέργειες;
- Με ποιες ενέργειες πιστεύετε θα μπορούσαν να αποτραπούν ή να μειωθούν τέτοιου είδους περιστατικά;

Ζητήστε από την ομάδα να καταγράψει σε χαρτί μια βήμα προς βήμα διαδικασία, η οποία θα πρέπει να ακολουθείτε σε περιπτώσεις έμφυλης βίας στο σχολείο καθώς και τι θα χρειαζονταν οι ίδιοι/ ίδιες ως υποστήριξη για να ακολουθήσουν την διαδικασία πχ. σχολικός κανονισμός, πρωτόκολλα, θεσμοθετημένο πλαίσιο, ενέργειες.

Εάν επιθυμείτε, μπορείτε να μας κοινοποιήσετε τα ευρήματά σας σχετικά με τις απαιτούμενες θεσμικές παρεμβάσεις, αποστέλλοντάς μας ένα email στο:

education.hellas@actionaid.org.

6. Κλείσιμο εργαστηρίου

Δώστε χρόνο για τυχόν ερωτήσεις ή σχόλια.

Ανατρέξτε στο **κουτί ερωτήσεων / προτάσεων** και σε περίπτωση που υπάρχουν θέματα, φέρτε τα στην ομάδα για συζήτηση. Για οτιδήποτε δεν μπορεί να απαντηθεί εκείνη την ώρα, ενημερώστε τους ότι θα επανέλθετε, επικοινωνώντας μαζί τους ηλεκτρονικά μέσω e-mail.

Εμφανίστε πάλι το μεγάλο χαρτί του μέτρου (στο οποίο θα έχετε τοποθετήσει και τα καρτάκια των προηγούμενων συναντήσεων) με την **βαλίτσα**, το **ράφι** και τον **κάδο σκουπιδιών**.

Μοιράστε 3 τουλάχιστον αυτοκόλλητα καρτάκια σημειώσεων σε κάθε άτομο και ζητήστε να τα γράψουν κάτι και να τα τοποθετήσουν αντίστοιχα στη βαλίτσα, το ράφι και τον κάδο σκουπιδιών ως εξής:

Βαλίτσα: ένα τουλάχιστον πράγμα (δραστηριότητα, ιδέα κτλ) που θα «πάρουν» μαζί τους φεύγοντας από το σημερινό εργαστήριο

Ράφι: ένα τουλάχιστον πράγμα (δραστηριότητα, ιδέα κτλ), που τους προβλημάτισε και θέλουν να το σκεφτούν και να γι' αυτό θα το «αφήσουν» στο ράφι

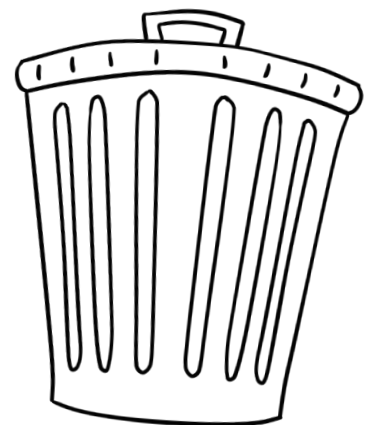
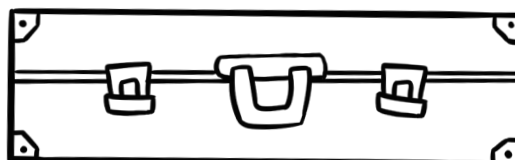
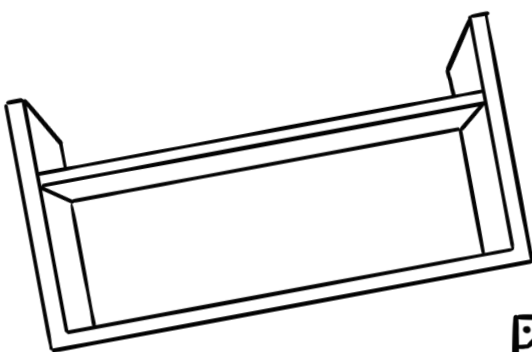
Κάδος Σκουπιδιών: κάτι που δεν τους άρεσε καθόλου (δραστηριότητα, ιδέα, τρόπος προσέγγισης από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια κτλ) και θα το «πετάξουν» στον κάδο των σκουπιδιών.

Δώστε λίγο χρόνο ώστε να διαβάσουν αυτά που έχουν γραφτεί. Ρωτήστε τους στη συνέχεια αν θα ήθελαν να σχολιάσουν συνολικά αυτά που έχουν γραφτεί στις 3 στήλες.

Επαναφέρετε τις **προσδοκίες** των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών από το πρώτο εργαστήριο και αξιολογήστε ποιες από αυτές εκπληρώθηκαν και κατά πόσο. Ρωτήστε τι άλλο θα ήθελαν;

Μοιράστε σε κάθε συμμετέχοντα/ συμμετέχουσα μια **φόρμα αξιολόγησης** του εργαστηρίου και δώστε λίγο χρόνο να την συμπληρώσουν και να σας την παραδώσουν.

Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Επιπλέον υλικό και πηγές

Ασφαλή και μη ασφαλή μέρη στο σχολείο

<http://www.endvawnow.org/en/articles/1756-safe-and-welcoming-schools.html>

Σχολείο και Έμφυλη Βία

<https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2017/violence-against-women-2017-03ws-schoolrelated-gender-based-violence-guidance-UNESCO-UNWomen.pdf>

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός
διάλογος, μελέτη περίπτωσης

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 Κάνοντας τους χώρους ασφαλείς

Παράρτημα 1

Μη ασφαλές μέρος 1: _____

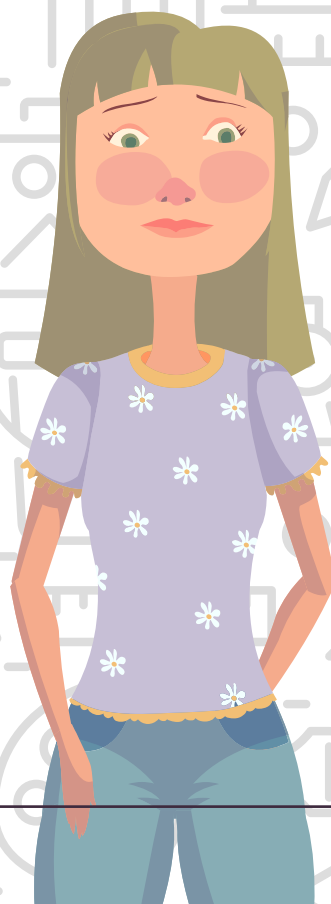
Τι είναι αυτό που το κάνει μη ασφαλές;	Ποιες ενέργειες θα πρέπει να γίνουν ώστε να γίνει ασφαλές;	Τι χρειάζεται για να γίνουν αυτές οι ενέργειες (υλικά, ανθρώπινο δυναμικό κτλ);	Σε ποιον/ους πρέπει να απευθυνθούμε/ ποιος/οι είναι υπεύθυνος/οι να γίνει το μέρος ασφαλές;

Μη ασφαλές μέρος 2: _____

Τι είναι αυτό που το κάνει μη ασφαλές;	Ποιες ενέργειες θα πρέπει να γίνουν ώστε να γίνει ασφαλές;	Τι χρειάζεται για να γίνουν αυτές οι ενέργειες (υλικά, ανθρώπινο δυναμικό κτλ);	Σε ποιον/ους πρέπει να απευθυνθούμε/ ποιος/οι είναι υπεύθυνος/οι να γίνει το μέρος ασφαλές;

Μη ασφαλές μέρος 3:

Τι είναι αυτό που το κάνει μη ασφαλές;	Ποιες ενέργειες θα πρέπει να γίνουν ώστε να γίνει ασφαλές;	Τι χρειάζεται για να γίνουν αυτές οι ενέργειες (υλικά, ανθρώπινο δυναμικό κτλ);	Σε ποιον/ους πρέπει να απευθυνθούμε/ ποιος/οι είναι υπεύθυνος/οι να γίνει το μέρος ασφαλές;

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 Μελέτη πραγματικής περίπτωσης

Παράρτημα 2

1ο Περιστατικό - ΤΙ ΕΓΙΝΕ

Ενέργειες /χειρισμός	Από ποιον/ ποιους έγιναν οι ενέργειες	Ρίσκο/ ρίσκα	Αποτέλεσμα

1ο Περιστατικό - ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Ενέργειες /χειρισμός	Από ποιον/ ποιους έγιναν οι ενέργειες	Ρίσκο/ ρίσκα	Αποτέλεσμα

2ο Περιστατικό - ΤΙ ΕΓΙΝΕ

Ενέργειες /χειρισμός	Από ποιον/ ποιους έγιναν οι ενέργειες	Ρίσκο/ ρίσκα	Αποτέλεσμα

2ο Περιστατικό - ΤΙ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Ενέργειες /χειρισμός	Από ποιον/ ποιους έγιναν οι ενέργειες	Ρίσκο/ ρίσκα	Αποτέλεσμα

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Πρώθηση ενός πιο συμπεριληπτικού μοντέλου διοίκησης του σχολικού περιβάλλοντος, όπως η Φεμινιστική Ηγεσία

Μαθησιακοί στόχοι

- Να γνωρίσουν και να προσεγγίσουν τις αρχές και τις αξίες της Φεμινιστικής Ηγεσίας, ως ένα είδος ιδανικής ηγεσίας/διοίκησης στην σύγχρονη πραγματικότητα και τον αντίκτυπο και τα αποτελέσματα που μπορεί να έχει σε αυτήν
- Να αναστοχαστούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες κατά πόσο αυτό το είδος ηγεσίας/ διοίκησης και των αξιών και συμπεριφορών που φέρει, μπορεί να υιοθετηθεί, ως μοντέλο, από τους/τις εκπαιδευτικούς στο σχολικό περιβάλλον

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία, κριτική σκέψη,
ενσυναίσθηση, επικοινωνία

Υλικά εργαστηρίου

Παράρτημα 1:

Φεμινισμός και φεμινιστικές αρχές

Παράρτημα 2:

Οι 10 βασικές αρχές της φεμινιστικής ηγεσίας

Παρουσίαση PowerPoint με πληροφορίες από τα παραρτήματα της ενότητας

Προβολικό

Μαρκαδόροι

Η/Υ

Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημείων

Ηχεία

Κουτί Ερωτήσεων/ Προτάσεων

Χαρτιά του μέτρου

Κολλητική ταινία

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Διαμορφώστε την αίθουσα: θρανία/ τραπέζια στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο.

Τοποθετήστε σε εμφανές σημείο το Κουτί των Ερωτήσεων / Προτάσεων.

Ετοιμάστε μία παρουσίαση PowerPoint με πληροφορίες από τα παραρτήματα της ενότητας.

Η Ενότητα 4 δεν έχει άμεση σχέση με τα θέματα που πραγματεύεται το πρόγραμμα Youth for Love. Ωστόσο, είναι ένας πολύ καλός τρόπος να ανοίξει ο διάλογος μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, για το πώς προωθούμε ένα πιο συμπεριληπτικό μοντέλο ηγεσίας/διοίκησης (leadership) πρώτα μέσα στην τάξη και κατόπιν σε όλο το σχολείο. Πώς χτίζονται οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, πώς μπορεί η δύναμη του ενός ή της ομάδας να δημιουργήσει πιο ισότιμες σχέσεις σε όλα τα επίπεδα: μεταξύ των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευτικών και των μαθητών/τριών αλλά και γενικά να έχει και ένα αντίκτυπο και σε όλες τις εξωσχολικές σχέσεις με απώτερο στόχο τον μετασχηματισμό της κοινωνίας.

Στο παρόν εργαστήριο θα κάνουμε μια μικρή εισαγωγή στη Φεμινιστική Ηγεσία, ένα μοντέλο διοίκησης που ασπάζεται και προωθεί η ActionAid σε τοπικό και διεθνές επίπεδο.

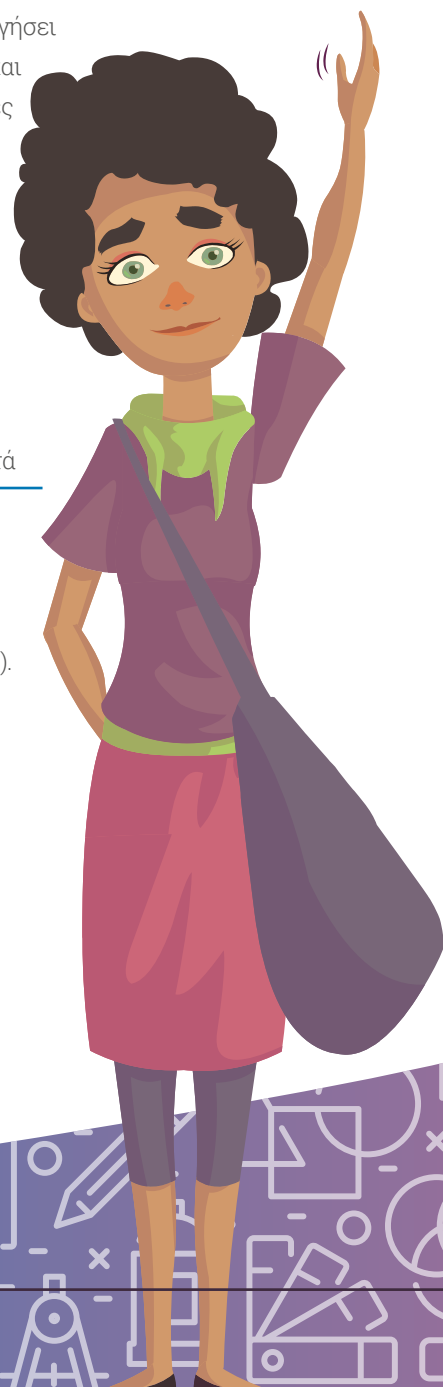
1. Εισαγωγή - Κουτί Ερωτήσεων/ Προτάσεων

10 λεπτά

Καλωσορίστε την ομάδα και εξηγήστε τους στόχους του εργαστηρίου.

Εισάγετε ή υπενθυμίστε τη λειτουργία του Κουτιού Ερωτήσεων / Προτάσεων (βλ. σελίδα 20).

2. Παλαμάκια συνειρμών

15 λεπτά

Ζητήστε από τα μέλη της ομάδας να σηκωθούν όρθια και να παραμείνουν στον κύκλο.

Εξηγήστε ότι θα παίξετε ένα παιχνίδι που λέγεται «Τα παλαμάκια των συνειρμών» και δώστε τις παρακάτω οδηγίες μέσω ενός παραδείγματος: ο εμπυκωτής/ η εμπυκώτρια ξεκινάει πρώτος/ πρώτη. Λέει μία λέξη π.χ. εκδρομή και ταυτόχρονα χτυπάει ένα παλαμάκι και το «απευθύνει» σε κάποιο άλλο άτομο μέσα στον κύκλο. Το άτομο που δέχεται το παλαμάκι, με την σειρά του, λέει μια καινούργια λέξη, που του έρχεται συνειρμικά στο μυαλό με αφορμή τη λέξη εκδρομή, π.χ. αυτοκίνητο και ταυτόχρονα χτυπάει ένα παλαμάκι, με απεύθυνση σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας. Αυτό το μέλος πάλι με την σειρά του, λέει μια καινούργια λέξη (με αφορμή το αυτοκίνητο) και ταυτόχρονα χτυπάει παλαμάκι με απεύθυνση σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας κ.ο.κ..

Διευκρινίστε ότι το ίδιο άτομο μπορεί να δεχτεί παραπάνω από ένα παλαμάκια. Το παιχνίδι τελειώνει όταν κάποιος/ κάποια πει λέξη που έχει ήδη ειπωθεί ή όταν κάποιος/ κάποια «κολλήσει».

Ξεκινήστε με την λέξη **σχολείο** και συνεχίστε με τις λέξεις: **γυναίκα, ηγεσία.**

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εκμπυκώτρια:

Εάν υπάρχει και άλλος εμπυκωτής/ και άλλη εκμπυκώτρια καλό θα είναι να καταγράψει τους συνειρμούς της ομάδας.

3. Ορισμοί

Ορισμός 1

Σ' ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου γράψτε τη λέξη **Φεμινισμός** και ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σας πουν την πρώτη λέξη που τους έρχεται το μυαλό. Καταγράψτε τις ιδέες τους με την μορφή του καταιγισμού ιδεών.

Ενθαρρύνετε τους να προβούν σε έναν ορισμό του Φεμινισμού βάσει των όσων γράφτηκαν.

Προβάλετε μια παρουσίαση με έναν κοινά αποδεκτό ορισμό του Φεμινισμού και **αναστοχαστείτε** τα εξής:

- Κατά πόσο πιστεύετε ότι ο όρος Φεμινισμός έχει παρερμηνευτεί;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι ο όρος Φεμινισμός μας φέρνει στο μυαλό στερεοτυπικούς συνειρμούς; Έχετε κάποια παραδείγματα;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι ο όρος Φεμινισμός άλλαξε νόημα, αρχές, αξίες ανάλογα με τις εποχές; Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;

Ορισμός 2

Σ' ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου γράψτε την λέξη **Πατριαρχία** και ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σας πουν την πρώτη λέξη που τους έρχεται στο μυαλό. Καταγράψτε τις ιδέες τους με την μορφή του καταιγισμού ιδεών.

Ενθαρρύνετε τους να προβούν σ' ένα κοινά αποδεκτό ορισμό της Πατριαρχίας.

Προβάλετε στην παρουσίαση τις αντίστοιχες διαφάνειες με τα χαρακτηριστικά της πατριαρχίας ως μοντέλου διοίκησης τόσο στην οικογένεια, όσο και στο εργασιακό χώρο και έπειτα αναστοχαστείτε όλοι μαζί ενδεικτικά:

- Τι θα θέλατε να σχολιάσετε;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά μοντέλου διοίκησης απαντώνται στην ελληνική πραγματικότητα και σε ποιους «χώρους»;
- Ποια τα θετικά και ποια τα αρνητικά ενός τέτοιου μοντέλου διοίκησης;
- Ποιες αρχές, αξίες, θα διέπουν ένα τέτοιο μοντέλο διοίκησης και πώς αυτές επηρεάζουν τις συμπεριφορές των ανθρώπων;
- Ποια φαντάζεστε ότι θα είναι τα αποτελέσματα ενός τέτοιου μοντέλου διοίκησης;

4. Φεμινιστική Ηγεσία: αρχές και αξίες

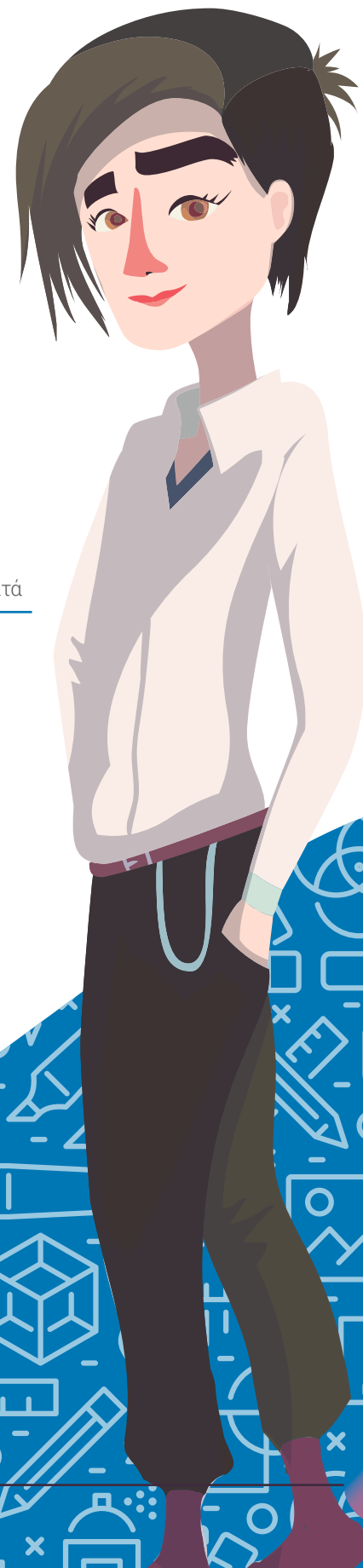
Προβάλλετε τις **10 Βασικές Αρχές της Φεμινιστικής Ηγεσίας** σε μια παρουσίαση και εξηγήστε τις. Μπορείτε να συμβουλευτείτε το παράρτημα 2 για τη δημιουργία της παρουσίασης.

Δώστε χρόνο για ερωτήσεις και σχολιασμό. Αναστοχαστείτε ενδεικτικά:

- Τι θα θέλατε να σχολιάσετε
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι τα παραπάνω χαρακτηριστικά μοντέλου διοίκησης απαντώνται στην ελληνική πραγματικότητα και σε ποιους «χώρους»;
- Ποια τα θετικά και ποια τα αρνητικά ενός τέτοιου μοντέλου διοίκησης;
- Ποιες αρχές, αξίες, θα διέπουν ένα τέτοιο μοντέλο διοίκησης και πώς αυτές επηρεάζουν τις συμπεριφορές των ανθρώπων;
- Ποια φαντάζεστε ότι θα είναι τα αποτελέσματα ενός τέτοιου μοντέλου διοίκησης;

5. Διάλειμμα

6. Προσομοίωση του μοντέλου διοίκησης της Φεμινιστικής Ηγεσίας

Χωρίστε την ομάδα σε 3 μικρότερες και δώστε στην κάθε μία από ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου και μερικούς μαρκαδόρους. Δώστε στην κάθε ομάδα μια διαφορετική «αποστολή» από τις παρακάτω.

Ομάδα 1: Δείτε και πάλι τις 10 βασικές αρχές της Φεμινιστικής Ηγεσίας. Συζητήστε, έπειτα, πώς αυτές ταιριάζουν με την γενικότερη **λειτουργία του σχολείου** και στους κανόνες του και φτιάξτε ένα αντίστοιχο παράδειγμα – προσομοίωση λειτουργίας, όταν π.χ. συνέρχεται ο σύλλογος διδασκόντων. Πώς μπορούν αυτές οι αρχές να υιοθετηθούν από την διαδικασία; Ποιες αντίστοιχες συμπεριφορές θα πρέπει να υιοθετηθούν από τα άτομα της ομάδας;

Ομάδα 2: Δείτε και πάλι τις 10 βασικές αρχές της Φεμινιστικής Ηγεσίας. Συζητήστε, έπειτα, πώς αυτές ταιριάζουν με την γενικότερη **λειτουργία της τάξης** όσον αφορά τον τρόπο διδασκαλίας αλλά και τον τρόπο που οι εκπαιδευτικοί «ασκούν την εξουσία» τους πάνω στους μαθητές; Φτιάξτε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα- προσομοίωση π.χ. πρόγραμμα διδασκαλίας του καθημερινού (ή εβδομαδιαίου) μαθήματος. Πώς μπορούν αυτές οι αρχές να ενσωματωθούν σε αυτή τη διαδικασία; Ποιες αντίστοιχα συμπεριφορές θα πρέπει να υιοθετηθούν από εκπαιδευτικούς και μαθητές;

Ομάδα 3: Δείτε και πάλι τις 10 βασικές αρχές της Φεμινιστικής Ηγεσίας. Συζητήστε, έπειτα, πώς αυτές ταιριάζουν στις **σχέσεις των μαθητών/ μαθητριών** και της συνολικότερης **διαχείρισης μέσα στην τάξη**. Φτιάξτε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα-προσομοίωση π.χ. σχολική εκδρομή. Πώς μπορούν αυτές οι αξίες να ενσωματωθούν σε αυτή τη διαδικασία; Ποιες συμπεριφορές αντίστοιχα θα πρέπει να υιοθετήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες;

Βοηθήστε την ομάδα να παρουσιάσει το παράδειγμά της, συμπληρώνοντας τα παρακάτω:

- Ομάδα εφαρμογής
- Είδος ενέργειας
- Αρχές που επιλέχθηκαν
- Χρόνος εφαρμογής της δράσης
- Τρόπος υλοποίησης
- Δυσκολίες εφαρμογής της ενέργειας αλλά και πιθανές ευκαιρίες που μπορεί να δίνει

Αφού παρουσιάσουν οι ομάδες συζητήστε ενδεικτικά στην ολομέλεια:

- Κατά πόσο το σχολείο προωθεί μια συνεργατική και συμμετοχική λειτουργία; Πότε και πού;
- Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί υιοθετούν ένα μοντέλο ενεργητικής ακρόασης των αναγκών των μαθητών; Πότε και πού;
- Κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί ακολουθούν ένα μοντέλο συν-σχεδιασμού του μαθήματος με τους μαθητές και τις μαθήτριες; Πότε και πού;
- Κατά πόσο οι μαθητές και οι μαθήτριες συζητούν ισότιμα μεταξύ τους, δημιουργούν κανόνες / αξίες, σέβονται την διαφορετικότητα και μοιράζονται τις ευθύνες; Σε ποιες περιπτώσεις;

Δώστε χρόνο για ερωτήσεις και ευρύτερο σχολιασμό από τους συμμετέχοντες.

7. Κλείσιμο εργαστηρίου

Ανατρέξτε στο **κουτί ερωτήσεων /προτάσεων** και σε περίπτωση που υπάρχουν θέματα, φέρτε τα στην ομάδα και συζητήστε τα.

Χρησιμοποιήστε ως εργαλείο αξιολόγησης του εργαστηρίου την ιδέα της **βαλίτσας**, του **ραφιού** και του **κάδου σκουπιδιών** (βλ. ενότητα 1).

Δώστε λίγο χρόνο ώστε όλοι οι συμμετέχοντες και όλες οι συμμετέχουσες να διαβάσουν αυτά που έχουν γραφτεί και να σχολιάσουν, αν θέλουν.

Αποχαιρετήστε την ομάδα.

Επιπλέον υλικό και πηγές

Ομιλία TED - Θα έπρεπε όλοι να είμαστε φεμινιστές/ φεμινίστριες (στα αγγλικά με ελληνικούς υπότιτλους):
https://www.ted.com/talks/chimamanda_ngozi_adichie_we_should_all_be_feminists

Φεμινιστικές αρχές της ActionAid (στα αγγλικά):
<https://www.actionaid.org.uk/about-us/how-we-practise-feminism-at-work>

Επιτυγχάνοντας τη Μετασχηματιστική Φεμινιστική Ηγεσία, μια εργαλειοθήκη για Οργανισμούς και Κινήματα, από την Crea (στα αγγλικά):
<http://awdflibrary.org/bitstream/handle/123456789/409/104951-283846-1-PB.pdf?sequence=1>

Μύθοι σχετικά με το Φεμινισμό (στα αγγλικά):
https://www.berry.edu/womens_studies/myths/

Ομιλία TED για τον φεμινισμό: Ο επειγών χαρακτήρας της διαθεματικότητας (στα αγγλικά):
https://www.ted.com/talks/kimberle_crenshaw_the_urgency_of_intersectionality/transcript?language=en

"Wave movement series" από την International Women Development Agency (στα αγγλικά):
<https://iwda.org.au/wave-movement-series-what-makes-a-movement-feminist/>

Εικονογραφήσεις από το School of feminism (στα αγγλικά):
<https://www.facebook.com/schooloffeminism/posts/8m-thank-a-feministthanks-to-the-feminists-women-can-vote-work-abort-divorce-wea/814367958915815/>

Slam ποίηση για τον φεμινισμό και την πατριαρχία (στα αγγλικά):
<https://www.youtube.com/watch?v=4fiOSGvYMBA>

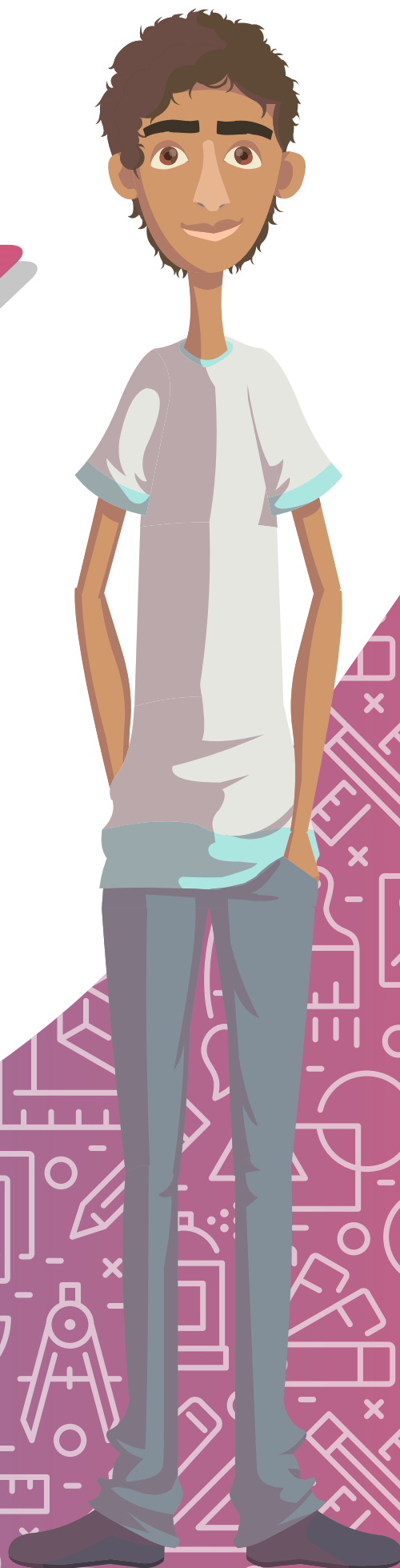
Ομιλία TED της Mara So σχετικά με τις παρανοήσεις για τον φεμινισμό (στα αγγλικά με αυτόματους ελληνικούς υπότιτλους):
<https://www.youtube.com/watch?v=60dk5jGeERc>

Μερικές φορές είσαι κάμπια (στα αγγλικά με αυτόματους ελληνικούς υπότιτλους):
<https://www.youtube.com/watch?v=hRiWgx4sHGg>

Τι είναι ο Διαθεματικός Φεμινισμός (στα αγγλικά):
<https://femmagazine.com/feminism-101-what-is-intersectional-feminism/>

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική
Μοντέλο Φεμινιστικής Ηγεσίας
Ενεργητικός διάλογος

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 Φεμινισμός και Φεμινιστικές Αρχές

Παράρτημα 1

(Δεν χρειάζεται να εκτυπώσετε αυτό το παράρτημα. Σε αυτό θα βρείτε πληροφορίες για να δημιουργήσετε μια παρουσίαση.)

Τι είναι φεμινισμός;

Ο όρος φεμινισμός περικλείει κοινωνικά κινήματα, πολιτικά κινήματα και ιδεολογίες που στοχεύουν στον καθορισμό, την καθιέρωση και την επίτευξη της πολιτικής, οικονομικής, προσωπικής και κοινωνικής ισότητας των φύλων. Το λεξικό Merriam-Webster ορίζει το φεμινισμό ως: «1. Η θεωρία της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ισότητας των φύλων. 2. Οργανωμένη δραστηριότητα για τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των γυναικών.»

Όπως κάθε άλλο κοινωνικό κίνημα, ο φεμινισμός αλλάζει συνεχώς και εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου και έχει αποκτήσει διαφορετικές παραλλαγές ανάλογα με το γεωγραφικό πλαίσιο. Είναι επομένως εξαιρετικά δύσκολο να δοθεί ένας μόνο ορισμός του όρου φεμινισμός και θα πρέπει μάλλον να μιλάμε για φεμινισμό επειδή περιλαμβάνει μια τεράστια ποικιλία ανθρώπων και θέσεων.

Παρά τις πολλές διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των φεμινιστικών κινήματων, υπάρχουν μερικά κοινά στοιχεία που τα χαρακτηρίζουν:

- Είναι κινήματα για την κατάργηση της πατριαρχίας και της αρσενικής κυριαρχίας και των ιδεολογιών που την αναπαράγουν.
- Οι φεμινίστριες και οι φεμινιστές επιθυμούν έναν κόσμο με ισότητα για όλους, όχι μόνο τις γυναίκες και να αλλάξουν άνισες σχέσεις εξουσίας.
- Ο φεμινισμός αφορά στην ισότητα μεταξύ των φύλων - που σημαίνει ότι οι φεμινίστριες και οι φεμινιστές δεν θέλουν οι γυναίκες να είναι πιο ισχυρές από τους άνδρες όπως δεν θέλουν και οι άνδρες να είναι πιο ισχυροί από τις γυναίκες. Αυτό που μπορεί να φαίνεται σαν διάκριση εναντίον των ανδρών είναι στην πραγματικότητα μια προσπάθεια ισοπέδωσης των ανισοτήτων μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Με άλλα λόγια, τα φεμινιστικά κινήματα δεν περιορίζονται στα λεγόμενα «γυναικεία ζητήματα», όπως τα αναπαραγωγικά δικαιώματα ή η ίση αμοιβή, αλλά περιλαμβάνουν επίσης κινήματα που φέρνουν κοντά διαφορετικές γυναίκες με διαφορετικές ατζέντες, όπως η δράση για την αλλαγή του κλίματος, τα ανθρώπινα δικαιώματα ή την οικοδόμηση της ειρήνης. Τα κινήματα συνήθως φέρνουν κοντά ανθρώπους που ακολουθούν μια κοινή πολιτική ή κοινωνική ατζέντα αλλαγής μέσω συλλογικής δράσης. Η κορυφαία φεμινίστρια και στοχαστής Srilatha Batliwala λέει ότι τα βασικά στοιχεία που ξεχωρίζουν ένα φεμινιστικό κίνημα περιλαμβάνουν:

- μια ατζέντα αλλαγής με στόχο την ισότητα των φύλων και τα κοινωνικά συμφέροντα των γυναικών
- στρατηγικές που βασίζονται και χρησιμοποιούν τις διαφορετικές εμπειρίες και τα δυνατά σημεία των γυναικών σε κάθε βήμα τους
- περιθωριοποιημένες γυναίκες ως τη πλειοψηφία των μελών του κινήματος
- φεμινιστική ανάλυση για την κατανόηση και αντιμετώπιση των ριζών του προβλήματος που επιδιώκουν να αλλάξουν
- γυναίκες σε θέσεις ηγεσίας σε όλα τα επίπεδα του κινήματος.

Ουσιαστικά, τα φεμινιστικά κινήματα χτίζουν κοινά πολυδιάστατα οράματα για το μέλλον, από τις φωνές και τις εμπειρίες πολλών.

Ποιες είναι οι φεμινιστικές αρχές;

Καθώς δεν υπάρχει ένας κοινώς αποδεκτός ορισμός του φεμινισμού, τα διαφορετικά φεμινιστικά κύματα και τα θεωρητικά πλαίσια έχουν προτάξει διαφορετικές αξίες και ατζέντες. Παρά τις διαφορές, οι οποίες πρέπει να θεωρηθούν παράγοντας εμπλουτισμού αντί για αρνητικούς παράγοντας, υπάρχουν ορισμένες αρχές που είναι κοινές στις περισσότερες αν όχι σε όλες τις περιπτώσεις. Πράγματι, οι φεμινιστικές αρχές διατυπώθηκαν με διάφορους τρόπους, δίνοντας έμφαση σε διαφορετικά βασικά ιδανικά. Για την πρακτική εφαρμογή του φεμινισμού, είναι σημαντικό να αμφισβητήσει κανείς διαφορετικές πτυχές θεμάτων που σχετίζονται με το φύλο:

- **Το προσωπικό είναι πολιτικό:** ένα από τα βασικά και διακριτικά στοιχεία της φεμινιστικής σκέψης. Αυτή η αρχή βασίζεται στην πεποίθηση ότι αυτό που κάνουμε στην προσωπική μας ζωή έχει επίσης πολιτικό νόημα και, επίσης, ότι οι πολιτικές μας ενέργειες έχουν σημασία και αντίκτυπο στην προσωπική μας σφαίρα.
- **Η βιολογία δεν είναι πεπρωμένο:** οι άνθρωποι δεν πρέπει να εξαναγκάζονται να διαμορφώσουν την κοινωνική τους ταυτότητα τον ιδιωτικό ή τον δημόσιο ρόλο τους από το φύλο τους.
- **Ισότητα:** ο φεμινισμός σημαίνει ισότητα για όλους όχι μόνο για τις γυναίκες.

- **Συμπερίληψη και ποικιλομορφία:** υπάρχουν πολλές μορφές καταπίεσης και διαθεματικότητας του φαινομένου, καθώς πολλές μορφές διακρίσεων - με βάση το φύλο, τη καταγωγή, τη σεξουαλικότητα, την αναπηρία και την κοινωνική τάξη κ.λπ. - αλληλεπικαλύπτονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, για να διαμορφώσουν τον τρόπο με τον οποίο διαφορετικά άτομα και ομάδες βιώνουν διακρίσεις.
- **Ειρήνη και ασφάλεια:** η διασφάλιση ότι οι γυναίκες δεν υφίστανται σεξουαλική βία, επιτρέποντας έτσι στις γυναίκες να συνεχίσουν απρόσκοπτα τη ζωή τους.
- **Σωματική ακεραιότητα και ελευθερία από κάθε είδους βία** - χωρίς ψυχική ή σωματική κακοποίηση, προωθώντας τα δικαιώματα στη σεξουαλική ζωή και την αναπαραγωγή μιας γυναίκας και το δικαίωμα λήψης αποφάσεων για το σώμα τους χωρίς φόβο.

Τι δεν είναι φεμινισμός;

Όπως ήδη αναφέρθηκε παραπάνω, υπάρχει μια σειρά από παρανοήσεις σχετικά με το τι είναι ο φεμινισμός, ή καλύτερα τι είναι οι φεμινισμοί. Δεδομένου ότι ο όρος φεμινισμός είναι συνυφασμένος με ένα σύνολο στερεοτύπων, συνοψίζουμε παρακάτω μερικές βασικές παρανοήσεις.

- Οι φεμινισμοί δεν τάσσονται κατά των ετεροφυλόφιλων σχέσεων ούτε και είναι μια καμπάνια για την προώθηση των ομοφυλοφιλικών σχέσεων, αλλά προωθούν το δικαίωμα των γυναικών και των ανδρών να επιλέγουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό, την ταυτότητα και

την έκφραση του φύλου τους.

- Οι φεμινισμοί αφορούν στο δικαίωμα σωματικής αυτοδιάθεσης και επιλογής και στην αναγνώριση ότι υπάρχουν διάφορες μορφές σεξουαλικότητας πέρα από το στενό ετεροφυλόφιλο πλαίσιο.
- Οι φεμινισμοί εκτιμούν και σέβονται τις διαφορετικές σεξουαλικές ταυτότητες και ταυτότητες φύλου και αμφισβητούν τη αμφισβητούν τη δυαδικότητα του φύλου.

Τι είναι πατριαρχία και γιατί διαθεματικότητα;

Ο λέξη πατριαρχία προέρχεται από την ελληνική γλώσσα και δηλώνει ένα σύστημα κοινωνικής οργάνωσης όπου την εξουσία κατέχουν οι άνδρες. Αναφέρεται σε κοινωνίες όπου η δύναμη και το προνόμιο των αντρών είναι η οργανωτική αρχή σε όλους τους θεσμούς και τις σχέσεις, δημόσιες και ιδιωτικές. Οι πατριαρχικές κοινωνίες είναι κοινωνίες στις οποίες οι άνδρες κατέχουν όλες τις θέσεις της επίσημης εξουσίας - εντός της οικογένειας / του νοικοκυριού, εντός των κοινωνικών ομάδων, στο χώρο εργασίας και στις πολιτικές δομές εξουσίας και η σφαίρα εξουσίας και επιρροής των γυναικών είναι περιορισμένη και σε μεγάλο βαθμό έμμεση. Μπορεί να φαντάζει περίεργο, όμως η πατριαρχία δεν υπήρχε από πάντα: εδραιώθηκε πριν από περίπου 10.000 χρόνια, ένα όχι και τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, αν αναλογιστεί κανείς ότι υπήρχαν άνθρωποι με βασικές μορφές κοινωνικής οργάνωσης εδώ και τουλάχιστον 200.000 χρόνια.

Στη φεμινιστική της προσέγγιση, η ActionAid αντιλαμβάνεται ότι η καταπίεση κατά των γυναικών και όλες οι άλλες μορφές καταπίεσης είναι αλληλένδετες και συνεπώς πρέπει να αντιμετωπιστούν μαζί, με μια διαθεματική προσέγγιση. Ο όρος "intersectionality" (διαθεματικότητα) στα αγγλικά, επινοήθηκε από την υπερασπίστρια των πολιτικών δικαιωμάτων και καθηγήτρια νομικής Kimberlé Crenshaw το 1989. Ο διαθεματικός φεμινισμός βασίζεται στην κατανόηση του ότι οι διαφορετικές ταυτότητες που έχει κανείς,

που προκύπτουν από τη φυλή, την τάξη, το σεξουαλικό προσανατολισμό κλπ. έχουν αντίκτυπο στον τρόπο που βιώνουν την καταπίεση και τις διακρίσεις. Για να επιτύχει τους στόχους του, ο διαθεματικός φεμινισμός πρέπει να εξυπηρετήσει τις διαφορετικές ανάγκες, εμπειρίες και ταυτότητες διαφορετικών ανθρώπων, χρησιμοποιώντας μια διαθεματική προσέγγιση για να αναγνωρίσει το ρόλο και την επιρροή του προνομίου, της δύναμης και της περίπτωσης. Αυτές οι ταυτότητες αλληλεπικαλύπτονται και μπορούν να βιωθούν με διαφορετική ένταση σε διαφορετικούς χρόνους. Επίσης, μπορούν να ενισχυθούν όταν συνυπάρχουν, οπότε είναι σημαντικό να ακούσει κανείς και να αναγνωρίσει αυτές τις διαφορετικές εμπειρίες. Οι γυναίκες δεν εκτίθενται μόνο στον σεξισμό - ο ρατσισμός, ο ικανισμός (ableism), οι ηλικιακές διακρίσεις, η ομοφοβία, η τρανσφοβία και οι θρησκευτικές διώξεις συνδέονται εγγενώς με το πώς οι διαφορετικές γυναίκες βιώνουν την ανισότητα. Η διαθεματικότητα είναι ένα θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι πτυχές των κοινωνικών και πολιτικών ταυτοτήτων κάποιου (φύλο, φυλή, τάξη, σεξουαλικότητα, ικανότητα κλπ.) μπορούν να συνδυαστούν για να δημιουργήσουν μοναδικές μορφές διακρίσεων.

Η παρακάτω εικόνα, που ονομάζεται «τροχός διαθεματικότητας ή κοινωνικής ταυτότητας» είναι ένας τρόπος γραφικής παράστασης των διαφορετικών παραγόντων που διαμορφώνουν την ταυτότητα κάποιου:

Ένας πραγματικά φεμινιστικός κοινωνικός μετασχηματισμός απαιτεί να ασχοληθούμε, εκτός από τα θέματα φύλου, και με τις πολιτικές, φυλετικές και οικονομικές αδικίες. Η πραγματική αλλαγή θα καταστεί δυνατή μόνο με την αμφισβήτηση όλων των μορφών διακρίσεων και ανισοροπιών εξουσίας, όχι μόνο εκείνων που επηρεάζουν τις γυναίκες. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο τα φεμινιστικά κινήματα επικεντρώνονται όχι μόνο στις διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις, αλλά στα συστήματα και τις δομές εξουσίας που επηρεάζουν την κοινωνική ανισότητα. Αν και κάποιος μπορεί να μην είναι προκατειλημμένος, αυτό δεν αλλάζει το γεγονός ότι όλοι ζούμε σε μια κοινωνία όπου ο ρατσισμός / ο σεξισμός / ο κλασισμός / ο ετεροσεξισμός / ο ικανισμός επηρεάζουν ακόμα τις ζωές των ανθρώπων που δεν εντάσσονται στην κυρίαρχη ομάδα.

Ισχύς

Πριν ασχοληθούμε με την ηγεσία και τον τρόπο άσκησής της μέσω μιας φεμινιστικής προσέγγισης, είναι θεμελιώδες να εμβαθύνουμε στην έννοια της εξουσίας, η οποία παίζει επίσης, καθοριστικό ρόλο στη φεμινιστική ανάλυση. Όλοι μας ασκούμε κάποια ισχύ, σε μικρότερο ή σε μεγαλύτερο βαθμό. Αυτό από μόνο του δεν είναι κάτι απαραίτητως κακό. Αυτό που κάνει τη διαφορά είναι το πώς εκφράζεται αυτή η δύναμη. Η ActionAid έχει ορίσει τις ακόλουθες διαφορετικές μορφές δύναμης:

- **Εσωτερική Ισχύς (Power within):** Αυτο-αξία, αυτοπεποίθηση, εσωτερική δύναμη, αίσθηση ταυτότητας, αξιοπρέπεια. Η ενίσχυση της εσωτερικής δύναμης των ατόμων οικοδομεί την ικανότητά τους να ονειρεύονται την αλλαγή, αυξάνοντας τις προσδοκίες τους για αλλαγή.
- **Συνεργατική Ισχύς (Power with):** Συλλογική δύναμη, αμοιβαία υποστήριξη, συνεργασία, αλληλεγγύη και κοινή δράση. Η συνεργατική δύναμη βοηθά στη δημιουργία γεφυρών μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερόντων, εμπειριών και γνώσεων και αφορά την ενοποίηση πόρων και στρατηγικών.
- **Διαμοιραζόμενη Ισχύς (Power to):** Ικανότητα δράσης, δυνατότητα να κάνει κανείς τη διαφορά και να διαμορφώσει

ζωές, ικανότητα να αποφασίζει τη δράση και να την πραγματοποιεί. Βασίζεται στην πεποίθηση ότι κάθε άτομο έχει τη δύναμη να κάνει τη διαφορά.

- **Επιβαλλόμενη Ισχύς (Power over):** Κυριαρχία ή έλεγχος ενός ατόμου, μιας ομάδας ή ενός θεσμού έναντι κάποιου άλλου. Φορείς όπως η αστυνομία, οι δικαστές, οι δάσκαλοι, οι πολιτικοί έχουν μια συγκεκριμένη εξουσία πάνω μας στην κοινωνία. Τη δύναμή τους αυτή μπορούν να τη χρησιμοποιήσουν με τρόπο που να έχει θετικό ή αρνητικό αντίκτυπο.

Προκειμένου να εφαρμοστεί με επιτυχία μια φεμινιστική προσέγγιση ηγεσίας, είναι θεμελιώδες να προβληματιστεί κανείς σχετικά με τις σχέσεις εξουσίας στο σχολικό πλαίσιο δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή και στις βαθιές δομές εξουσίας

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 Οι 10 Βασικές Αρχές της Φεμινιστικής Ηγεσίας

Παράρτημα 2

Τι είναι η φεμινιστική ηγεσία (feminist leadership);

Σε αυτό τον οδηγό χρησιμοποιούμε την ερμηνεία που δίνει στον όρο η ActionAid, βασιζόμενη στο έργο της Srilatha Batliwala, κοινωνικής ακτιβίστριας, υποστηρίκτριας των δικαιωμάτων των γυναικών και συγγραφέως πολλών βιβλίων για την ενδυνάμωση των γυναικών, που παρουσιάζει το φεμινισμό όχι μόνο ως ένα σύνολο ιδεών για το τι είναι λάθος στον κόσμο και τι πρέπει να αλλάξει, αλλά ως **πρίσμα μέσα από το οποίο μπορούμε να δούμε τις κοινές μας πεποιθήσεις και την πραγματικότητα των εμπειριών μας** με βάση τη «θέση» μας στην κοινωνία. Στην ActionAid ορίζουμε τις **φεμινιστικές αρχές στο χώρο εργασίας ως θετική και**

συμπεριληπτική χρήση ισχύος για να χτιστεί μια οργάνωση ικανή να αλλάξει τον κόσμο. Πιστεύουμε ότι ίσως είναι απαραίτητο να ενσωματωθούν οι **φεμινιστικές αρχές μέσω της συμπεριφοράς σε κάθε χώρο εργασίας, καθώς ο τρόπος με τον οποίο συμπεριφερόμαστε βοηθά στη δημιουργία μιας νέας και ισχυρής φεμινιστικής κουλτούρας στο χώρο εργασίας.**

Ακολουθεί ένα συμπεριφορικό πλαίσιο, βασισμένο στις φεμινιστικές αρχές, το οποίο μπορεί να προσαρμοστεί στο περιβάλλον της τάξης ή του σχολείου.

1. ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ

Βάζουμε το εγώ στη θέση του συνοδηγού, για να μπορούμε να οδηγούμε με ενσυναίσθηση και ανοιχτό μυαλό. Για να το κάνουμε αυτό, θα εργαζόμαστε για την αποδοχή των τρωτών μας σημείων, καθώς και για την αναγνώριση και εκτίμηση των δυνατοτήτων μας και των δυνατοτήτων των άλλων.

2. ΑΥΤΟ-ΜΕΡΙΜΝΑ

Φροντίζουμε τη δική μας ψυχική και σωματική ευημερία, προκειμένου να ανανεώσουμε τις εσωτερικές μας πηγές έμπνευσης και ενσυναίσθησης, ώστε να μπορέσουμε να συνεχίσουμε να δίνουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε στους/στις συναδέλφους μας. Ενθαρρύνουμε και υποστηρίζουμε και τους άλλους να κάνουν το ίδιο, συνεισφέροντας ενεργά στη δημιουργία ένα πιο ευέλικτου και υποστηρικτικού εργασιακού περιβάλλοντος, ιδίως για όσους/όσες έχουν ευθύνες φροντίδας.

3. ΑΠΟΔΟΜΟΥΜΕ ΣΤΕΡΟΤΥΠΑ

«Αναγνωρίζουμε τα πλεονεκτήματά μας». Αναγνωρίζουμε ότι η κοινωνία δίνει σε εμάς (και σε άλλους) ορισμένα πλεονεκτήματα που δεν ζητούνται ούτε κερδίζονται (για παράδειγμα, με βάση το φύλο, την τάξη, τη φυλή, την κάστα, την ικανότητα, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την εκπαίδευση ή άλλους παράγοντες). Δουλεύουμε για να αποδομήσουμε τα στερεότυπα που ανακαλύπτουμε, αποκαλύπτοντας και αμφισβητώντας τις απορρέουσες μορφές διακρίσεων στις καθημερινές πρακτικές και πολιτικές στο χώρο εργασίας μας. Γνωρίζουμε πώς τα δικά μας προνόμια μπορούν να κάνουν τους άλλους να αισθάνονται αδύναμοι ή κατώτεροι, καθώς και πώς αντιδρούμε στο προνόμιο των άλλων, αλλάζοντας σκόπιμα τη συμπεριφορά μας ώστε να αντιμετωπίζουμε όλους τους συναδέλφους μας ως ίσους.

4. ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ

Δημιουργούμε τρόπους να ακούγονται όλοι εξίσου, να επιτυγχάνουν εξίσου και να απολαμβάνουν τον ίδιο σεβασμό στην οργάνωση. Δημιουργούμε διαφορετικές και χωρίς αποκλεισμούς ομάδες, αναγνωρίζοντας και απαντώντας στα διαφορετικά εμπόδια για τη συμμετοχή σε αυτές.

5. ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΗΝ ΙΣΧΥ

Δημιουργούμε χώρο για να ηγηθούν οι άλλοι και κάνουμε «leaders» (ηγέτες) αυτούς που είναι χαμηλότερα στην ιεραρχία. Δείχνουμε εμπιστοσύνη και υποστήριξη στους «από πάνω» για να επιτύχουν στην ηγεσία της οργάνωσης.

6. ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΧΡΗΣΗ ΙΣΧΥΟΣ

Καθαρή, έγκαιρη και διαφανής λήψη αποφάσεων με γνώμονα την αποστολή μας. Εάν συμμετέχουμε στην κατανομή πόρων και στην επιλογή συνεργατών, διασφαλίζουμε ότι αυτές οι επιλογές προωθούν τις αξίες και τις φιλοδοξίες της οργάνωσης. Επικοινωνούμε ανοιχτά τις αποφάσεις μας και τους λόγους που τις πήραμε.

7. ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ/ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Εξασφαλίζουμε ότι οι συλλογικοί στόχοι είναι ευθύνη όλων, ξεκάθαρα ορισμένοι, κάνοντας όλους να λογοδοτούν για αυτούς. Μετρούμε τα δικά μας επιτεύγματα, μέσω της συνεισφοράς που είχαμε στην επιτυχία της ομάδας. Αναγνωρίζουμε και εκτιμούμε την επιτυχή συνεργασία, αντιμετωπίζοντας παράλληλα τις χαμηλές επιδόσεις δίκαια αλλά αποφασιστικά.

8. ΑΝΑΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΗ ΜΕ ΣΕΒΑΣΜΟ

Κάνουμε την παροχή και τη λήψη ανατροφοδότησης μια ευκαιρία για αμφότερες τις πλευρές να εξελιχθούν. Παρέχουμε ανατροφοδότηση σε ανθρώπους στην ίδια βαθμίδα με εμάς (στους/στις συναδέλφους μας) και ανατροφοδότηση από κάτω προς τα πάνω (στον διευθυντή/ στη διευθύντριά μας ή και σε άλλους ανώτερους) καθώς και από πάνω προς τα κάτω (στους μαθητές και τις μαθήτριες).

9. ΘΑΡΡΟΣ

Ψάχνουμε την αλλαγή. Κάνουμε την αποτυχία καύσιμό μας. Επιδιώκουμε συνεχώς μετασχηματιστικές αλλαγές, αναζητώντας νέες ιδέες και μαθαίνοντας από τα λάθη αντί να φοβόμαστε την αποτυχία. Ενδυναμώνουμε τα μέλη της ομάδας μας να κάνουν το ίδιο.

10. ΜΗΔΕΝΙΚΗ ΑΝΟΧΗ

... σε οποιαδήποτε μορφή διάκρισης ή κατάχρησης εξουσίας.

Φεμινιστικές αρχές στην εκπαίδευση

Στο σχολικό πλαίσιο, η εφαρμογή της Φεμινιστικής Ηγεσίας στην πράξη, μας καλεί να προβληματιστούμε σχετικά με τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ όλων των υποκειμένων στο σχολικό περιβάλλον. Τα θεωρητικά και πρακτικά στοιχεία των φεμινιστικών ομάδων και κινημάτων δείχνουν ότι δύσκολα θα επιτευχθεί φεμινιστικός κοινωνικός μετασχηματισμός, αν δεν μεταβληθεί ο τρόπος που οικοδομούνται οι σχέσεις και μέσα σε μια ομάδα.

Οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν τις φεμινιστικές αρχές θα πρέπει να θυμούνται τα ακόλουθα βασικά σημεία:

- Να δημιουργούν μια ευρύτερη αίσθηση συμμετοχής και σεβασμού και ένα χώρο που επιτρέπει σε όλους και όλες να συμμετέχουν όσο το δυνατόν πιο ελεύθερα.
- Να ακούν ενεργητικά και μη-επικριτικά.
- Να αφήνουν χώρο για αλληλεπίδραση και να δημιουργούν ένα περιβάλλον συνεργασίας.
- Να συνδέουν το μυαλό με το σώμα.
- Να αφήνουν χώρο για το μίρασμα προσωπικών εμπειριών.
- Να χρησιμοποιούν ομαδοσυνεργατικές, διαδραστικές και βιωματικές μεθόδους.
- Να αφήνουν χρόνο και χώρο για προβληματισμό, μάθηση και ανατροφοδότηση.
- Να παρέχουν στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες έναν ασφαλή χώρο, όπου όλοι και όλες αισθάνονται ελεύθεροι/ ελεύθερες να εκφραστούν.
- Να μοιράζονται τις ευθύνες και την εξουσία και να μη θέλουν να παίρνουν όλες τις αποφάσεις μόνοι τους.
- Να είναι ευέλικτοι και να προσαρμόζονται στις ανάγκες της ομάδας.
- Να σέβονται τις σκέψεις και τις απόψεις των άλλων ανθρώπων, ακόμα κι αν είναι διαφορετικές από τις δικές τους.
- Να σκέφτονται τις σχέσεις εξουσίας με την ομάδα και πώς να τις κάνουν πιο ισότιμες. Επίσης να σκέφτονται πώς εκείνοι/ εκείνες, ως εκπαιδευτικοί, ασκούν τη δύναμή τους.
- Να βρίσκουν λύσεις από κοινού.

Εάν θέλετε να εμβαθύνετε στη Φεμινιστική Ηγεσία και τα συγκεκριμένα εργαλεία που μπορείτε να χρησιμοποιήσετε, ίσως βρείτε χρήσιμο αυτό το εγχειρίδιο:

https://www.creaworld.org/sites/default/files/Final%20Feminist%20Leadership%20Manual%202014-4-14_0.pdf

ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

Νομικά κείμενα, έρευνες και δημοσιεύσεις

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, πλήρες κείμενο) 11.05.2011:

<https://rm.coe.int/1680462536>

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση Κωνσταντινούπολης):

Ερωτήσεις και Απαντήσεις:

<https://rm.coe.int/prems-039019-grc-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/1680944850>

Συμβούλιο της Ευρώπης. Ευαισθητοποίηση για τη βία κατά των γυναικών. Άρθρο 13 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (στα αγγλικά):

<https://rm.coe.int/168046e1f1>

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA). Βία κατά των γυναικών. Μια πανευρωπαϊκή έρευνα:

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_el.pdf

UNESCO και UN Women. Σφαιρική Καθοδήγηση. Έμφυλη Βία στο Σχολικό Περιβάλλον (στα αγγλικά):

<https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2017/violence-against-women-2017-03ws-schoolrelated-gender-based-violence-guidance-UNESCO-UNWomen.pdf>

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Πρόληψη της σχολικής βίας. Ένα πρακτικό εγχειρίδιο (στα αγγλικά):

<https://www.unicef.org/media/58081/file/UNICEF-WHO-UNESCO-handbook-school-based-violence.pdf>

Πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των κοριτσιών (United Nations Girls' Education Initiative).

Η προσέγγιση του σχολείου ως συνόλου για την πρόληψη της έμφυλης βίας που σχετίζεται με το σχολείο. Ελάχιστα πρότυπα και πλαίσιο (στα αγγλικά):

<https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2018/09/Whole-School-Approach-to-Prevent-SRGBV-Minimum-Standards-Framework-UNGEI.pdf>

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων. Στατιστικά στοιχεία/ Μελέτες:

<http://www.isotita.gr/statistika-stoixeia-meletes/>

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Έρευνες/ Μελέτες:

<http://www.kethi.gr/ereunes-meletes>

Ιστοσελίδες

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων
(European Institute for Gender Equality - EIGE):
<https://eige.europa.eu/el/in-brief>

UN Women. Κέντρο ψηφιακής γνώσης για τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών (The virtual knowledge centre to end violence against women and girls - στα αγγλικά):
<http://www.endvawnow.org/en/articles/1756-safe-and-welcoming-schools>

Συμβούλιο της Ευρώπης. Βία στα σχολεία (στα αγγλικά):
<https://www.coe.int/en/web/children/violence-in-schools>

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Εταίροι του έργου

ActionAid Italia, Ιταλία
ActionAid Ελλάς, Ελλάδα
AFOL Metropolitana, Ιταλία
CPE – Centrul Partneriat pentru Egalitate, Ρουμανία
UCLL – UC Limburg, Βέλγιο

act:onaid

Ο οδηγός αυτός συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με πόρους του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020). Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.